

**ÇOCUK DERGİLERİNİN
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ
DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Faruk YETER

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN

Haziran, 2019

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇOCUK DERGİLERİNİN
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ
DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Hazırlayan

Faruk YETER

Danışman

Doç. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN

AFYONKARAHİSAR 2019

Bu Tez Çalışması BAPK'ca Desteklenmiştir. Proje No: "17.Sos. Bil.02"

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Çocuk Dergilerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20.06.2019

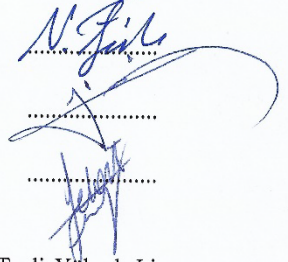
Faruk YETER

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN
Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Mehmet GÜLTEKİN
: Doç. Dr. Tuğba SELANİK AY

İmza

İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi öğrencisi Faruk YETER' in "**Çocuk Dergilerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi**" başlıklı tezi, 20/06/2019 günü saat 10:30' da Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği' nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

ÖZET

ÇOCUK DERGİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Faruk YETER

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

Haziran 2019

Danışman: Doç. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan 18 değere Türkiye'de yayınlanan çocuk dergilerinde ne oranda yer verildiğini ortaya çıkarmaktır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Veriler Türkiye’de en fazla okuyucuya sahip 4 farklı çocuk dergisinin toplam 24 sayısından elde edilmiştir. Araştırmada veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, ülkemizde yayınlanan çocuk dergilerinin değerler eğitimi amacıyla eğitsel bir araç olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada, çocuk dergilerinde en fazla yer verilen değerler; bilimsellik, estetik, duyarlılık, çalışkanlık ve sevgi değerleri olarak tespit edilmiştir. Çocuk dergilerinin; adalet, bağımsızlık, tasarruf, eşitlik ve vatanseverlik değerlerine ise çok az yer verdikleri görülmüştür. TRT Çocuk Dergisinde en sık rastlanan değerler estetik, bilimsellik ve duyarlılık değerleri; en az rastlanan değerler ise vatanseverlik, adalet, tasarruf

değerleri olarak belirlenmiştir. Bilim Çocuk Dergisi'nde en fazla bilimsellik, estetik ve sevgi; en az adalet, bağımsızlık ve tasarruf değerlerine vurgu yapıldığı; Araştırmacı Çocuk Dergisi'nde “bilimsellik, estetik ve çalışkanlık” en fazla rastlanan olurken, “bağımsızlık, adalet ve vatanseverlik” değerleri en az rastlanan değerlerdir; National Geographic Kids'de ise en fazla rastlanan değerler, bilimsellik, duyarlılık ve çalışkanlık olarak görülürken; en az adalet, bağımsızlık ve vatanseverlik değerleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk dergileri, değerler eğitimi, Sosyal Bilgiler.

ABSTARCT

ANALYSIS OF THE VALUES OF SOCIAL STUDIES CURRICULUM IN CHILDREN'S MAGAZINES

Faruk YETER

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF PRIMARY EDUCATION**

June 2019

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN

The aim of this research is to reveal the 18 values in the Social Studies Curriculum and how much they are included in children's magazines published in Turkey. The research was carried out within the framework of the document review method which is one of qualitative research methods. The data was obtained from a total of 24 of 4 different children's magazines with the highest number of readers in Turkey. In the study, the data was analyzed by content analysis method. As a result of the study, it was concluded that children's magazines published in our country can be used as an educational tool for values education. In the study, the most frequent values included in children's magazines were determined as; the values of science, aesthetics, sensitivity, diligence and love. Children's magazines, on the other hand, included the values of justice, independence, savings, equality and patriotism less. The most common values in the journal "TRT Çocuk" are aesthetic, scientific and sensitivity values; the least

common values are patriotism, justice and saving values. In the journal “Bilim Çocuk”, the most emphasis is placed on the values of science, aesthetics and love; the least on justice, independence and savings; in the journal “Araştırmacı Çocuk”, “science, aesthetics and diligence” are the most common values, while “independence, justice and patriotism” are the least common values; while the most common values in National Geographic Kids are science, sensitivity and diligence, the least are seen as the values of justice, independence and patriotism.

Keywords: Children’s magazine, values education, social studies.

ÖNSÖZ

Araştırmada Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlere nasıl ve ne düzeyde yer verdikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu noktada incelemelerin yapılabilmesi için dergilerin temini noktasında destek olan Araştırmacı Çocuk, Bilim Çocuk, National Geographic Kids ve TRT Çocuk dergileri yetkililerine teşekkür ederim.

Ayrıca çalışma süreci boyunca, çalışmanın tüm aşamalarında bilgi, birikim ve deneyimlerini benimle paylaşan, görüş ve önerileriyle araştırmaya yön veren değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN’a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmama bilgi paylaşımları ve destekleriyle yardımcı olan Doç. Dr. İjlal OCAK ve Doç. Dr. Tuğba SELANİK AY hocalarıma da teşekkür ederim.

Tez süreci boyunca her türlü maddi manevi desteğini benden esirgemeyen ve tüm kalbiyle yanımda olduklarını hissettiğim eşim Şule YETER ve oğlum Yusuf Ahmet YETER’e teşekkürlerimi sunarken, bu günlere gelmemde çok emeği olan anneme, babama ve neşesiyle beni motive eden kardeşime çok teşekkür ederim.

Faruk YETER

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YEMİN METNİ.....	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTARCT.....	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
Grafikler Listesi.....	xiii
Resimler Listesi.....	xiv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
1.1. DEĞER KAVRAMI.....	6
1.2. DEĞERLERİN ÖZELLİKLERİ VE İŞLEVLERİ.....	8
1.3. DEĞERLERİN SINIFLANDIRILMASI.....	9
2. DEĞERLER EĞİTİMİ.....	11
2.1. DEĞERLER EĞİTİMİ YAKLAŞIMLARI.....	14
2.3. DEĞERLER EĞİTİMİNDE AİLENİN ROLÜ.....	16
2.4. DEĞERLER EĞİTİMİNDE OKULLARIN ROLÜ.....	17
2.5. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ.....	22
2.6. DEĞERLER EĞİTİMİNDE KULLANILAN KAYNAKLAR.....	24
2.7. ÇOCUK DERGİLERİ VE EĞİTİM.....	29

2.8. TÜRKİYE’DE YAYINLANAN ÇOCUK DERGİLERİNİN TARİHSEL BAĞLAMDA İNCELENMESİ.....	30
3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	31
3.1.YURT İÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	31
3.1.1.Değerler Eğitimi Konulu Araştırmalar.....	32
3.1.2. Çocuk Dergileri Üzerine Yapılmış Araştırmalar	37
3.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	43
3.2.1. Değerler Eğitimi Konulu Araştırmalar.....	43
3.2.2. Çocuk Dergileri Üzerine Yapılmış Araştırmalar	48

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	52
2. ÇALIŞMA GRUBU.....	53
3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ.....	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

1. ÇOCUK DERGİLERİNDE DEĞERLERİN YER ALMA DURUMU	61
1.1. BİLİMSELLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	62
1.2. ESTETİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	65
1.3. DUYARLILIK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	68
1.4. ÇALIŞKANLIK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	74
1.5. SEVGİ DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	77
1.6. SORUMLULUK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	81
1.7. BARIŞ DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	84
1.8. DÜRÜSTLÜK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	87
1.9. DAYANIŞMA DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	90
1.10. SAYGI DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	93
1.11. YARDIMSEVERLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	95

1.12. AİLE BİRLİĞİNE ÖNEM VERME DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	98
1.13. ÖZGÜRLÜK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	101
1.14. VATANSEVERLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	104
1.15. EŞİTLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	107
1.16. TASARRUF DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	110
1.17. BAĞIMSIZLIK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	113
1.18. ADALET DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	116
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	120
KAYNAKÇA	134
EKLER DİZİNİ.....	156

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler ve Yıllara Göre Durumu.....	23
Tablo 2. 2017 Yılı İçerisinde Türkiye’de Satışı Yapılan Dergiler	53
Tablo 3. Çocuk Dergilerindeki Değer Dağılımları	59
Tablo 4. Değerlerin Çocuk Dergilerine Göre Dağılımı	60
Tablo 5. Çocuk Dergilerinde “Bilimsellik” Değeri	62
Tablo 6. Çocuk Dergilerinde “Estetik” Değeri.....	65
Tablo 7. Çocuk Dergilerinde “Duyarlılık” Değeri.....	68
Tablo 8. Çocuk Dergilerinde “Çalışkanlık” Değeri.....	74
Tablo 9. Çocuk Dergilerinde “Sevgi” Değeri.....	78
Tablo 10. Çocuk Dergilerinde “Sorumluluk” Değeri	81
Tablo 11. Çocuk Dergilerinde “Barış” Değeri.....	84
Tablo 12. Çocuk Dergilerinde “Dürüstlük” Değeri.....	87
Tablo 13. Çocuk Dergilerinde “Dayanışma” Değeri.....	90
Tablo 14. Çocuk Dergilerinde “Saygı” Değeri.....	93
Tablo 15. Çocuk Dergilerinde “Yardımseverlik” Değeri	95
Tablo 16. Çocuk Dergilerinde “Aile Birliğine Önem Verme” Değeri	98
Tablo 17. Çocuk Dergilerinde “Özgürlük” Değeri.....	101
Tablo 18. Çocuk Dergilerinde “Vatanseverlik” Değeri.....	104
Tablo 19. Çocuk Dergilerinde “Eşitlik” Değeri	107
Tablo 20. Çocuk Dergilerinde “Tasarruf” Değeri	110
Tablo 21. Çocuk Dergilerinde “Bağımsızlık” Değeri.....	113
Tablo 22. Çocuk Dergilerinde “Adalet” Değeri	116

ŞEKİLLER LİSTESİ

Grafikler Listesi

	Sayfa
Grafik 1. Çocuk Dergilerinde Değerlere Yer Verilme Oranları.....	59
Grafik 2. Çocuk Dergilerinde Değerlere Ait Rastlanma Oranları.....	61
Grafik 3. Bilimsellik Değerinin Çocuk Dergilerdeki Dağılımı.....	62
Grafik 4. Estetik Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	65
Grafik 5. Duyarlılık Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	68
Grafik 6. Çalışkanlık Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	75
Grafik 7. Sevgi Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	78
Grafik 8. Sorumluluk Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı.....	81
Grafik 9. Barış Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	84
Grafik 10. Dürüstlük Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	87
Grafik 11. Dayanışma Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	90
Grafik 12. Saygı Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	93
Grafik 13. Yardımseverlik Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı.....	96
Grafik 14. Aile Birliğine Önem Verme Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	99
Grafik 15. Özgürlük Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	102
Grafik 16. Vatanseverlik Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	105
Grafik 17. Eşitlik Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	108
Grafik 18. Tasarruf Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	111
Grafik 19. Bağımsızlık Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı	114
Grafik 20. Adalet Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı.....	117

Resimler Listesi

	Sayfa
Resim 1. Bilimsellik Değerine İlişkin Örnek.....	63
Resim 2. Bilimsellik Değerine İlişkin Örnek.....	63
Resim 3. Bilimsellik Değerine İlişkin Örnek.....	64
Resim 4. Bilimsellik Değerine İlişkin Örnek.....	64
Resim 5. Estetik Değerine İlişkin Örnek	66
Resim 6. Estetik Değerine İlişkin Örnek	66
Resim 7. Estetik Değerine İlişkin Örnek	67
Resim 8. Estetik Değerine İlişkin Örnek	67
Resim 9. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	69
Resim 10. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	69
Resim 11. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	70
Resim 12. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	70
Resim 13. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	70
Resim 14. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	71
Resim 15. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	71
Resim 16. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	72
Resim 17. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	72
Resim 18. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	73
Resim 19. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	73
Resim 20. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek	74
Resim 21. Çalışkanlık Değerine İlişkin Örnek	75
Resim 22. Çalışkanlık Değerine İlişkin Örnek	76
Resim 23. Çalışkanlık Değerine İlişkin Örnek	76
Resim 24. Çalışkanlık Değerine İlişkin Örnek	77
Resim 25. Sevgi Değerine İlişkin Örnek	79
Resim 26. Sevgi Değerine İlişkin Örnek	79
Resim 27. Sevgi Değerine İlişkin Örnek	80
Resim 28. Sevgi Değerine İlişkin Örnek	80
Resim 29. Sorumluluk Değerine İlişkin Örnek.....	82
Resim 30. Sorumluluk Değerine İlişkin Örnek.....	82
Resim 31. Sorumluluk Değerine İlişkin Örnek.....	83

Resim 32. Sorumluluk Değerine İlişkin Örnek.....	83
Resim 33. Barış Değerine İlişkin Örnek	85
Resim 34. Barış Değerine İlişkin Örnek	85
Resim 35. Barış Değerine İlişkin Örnek	86
Resim 36. Barış Değerine İlişkin Örnek	86
Resim 37. Dürüstlük Değerine İlişkin Örnek.....	88
Resim 38. Dürüstlük Değerine İlişkin Örnek.....	88
Resim 39. Dürüstlük Değerine İlişkin Örnek.....	89
Resim 40. Dürüstlük Değerine İlişkin Örnek.....	89
Resim 41. Dayanışma Değerine İlişkin Örnek	91
Resim 42. Dayanışma Değerine İlişkin Örnek	91
Resim 43. Dayanışma Değerine İlişkin Örnek	92
Resim 44. Dayanışma Değerine İlişkin Örnek	92
Resim 45. Saygı Değerine İlişkin Örnek	94
Resim 46. Saygı Değerine İlişkin Örnek	94
Resim 47. Saygı Değerine İlişkin Örnek	94
Resim 48. Saygı Değerine İlişkin Örnek	95
Resim 49. Yardımseverlik Değerine İlişkin Örnek.....	96
Resim 50. Yardımseverlik Değerine İlişkin Örnek.....	97
Resim 51. Yardımseverlik Değerine İlişkin Örnek.....	97
Resim 52. Yardımseverlik Değerine İlişkin Örnek.....	98
Resim 53. Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Örnek.....	99
Resim 54. Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Örnek.....	100
Resim 55. Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Örnek.....	100
Resim 56. Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Örnek.....	101
Resim 57. Özgürlük Değerine İlişkin Örnek	102
Resim 58. Özgürlük Değerine İlişkin Örnek	103
Resim 59. Özgürlük Değerine İlişkin Örnek	103
Resim 60. Özgürlük Değerine İlişkin Örnek	104
Resim 61. Vatanseverlik Değerine İlişkin Örnek	105
Resim 62. Vatanseverlik Değerine İlişkin Örnek	106
Resim 63. Vatanseverlik Değerine İlişkin Örnek	106
Resim 64. Vatanseverlik Değerine İlişkin Örnek	107
Resim 65. Eşitlik Değerine İlişkin Örnek	108

Resim 66. Eşitlik Değerine İlişkin Örnek	109
Resim 67. Eşitlik Değerine İlişkin Örnek	109
Resim 68. Eşitlik Değerine İlişkin Örnek	110
Resim 69. Tasarruf Değerine İlişkin Örnek	111
Resim 70. Tasarruf Değerine İlişkin Örnek	112
Resim 71. Tasarruf Değerine İlişkin Örnek	112
Resim 72. Tasarruf Değerine İlişkin Örnek	113
Resim 73. Bağımsızlık Değerine İlişkin Örnek	114
Resim 74. Bağımsızlık Değerine İlişkin Örnek	115
Resim 75. Bağımsızlık Değerine İlişkin Örnek	115
Resim 76. Bağımsızlık Değerine İlişkin Örnek	116
Resim 77. Adalet Değerine İlişkin Örnek	117
Resim 78. Adalet Değerine İlişkin Örnek	118
Resim 79. Adalet Değerine İlişkin Örnek	118
Resim 80. Adalet Değerine İlişkin Örnek	119

KISALTMALAR DİZİNİ

Akt. : Aktaran

AÇD : Araştırmacı Çocuk Dergisi

BÇD : Bilim Çocuk Dergisi

Ed. : Editör

f : Frekans

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

NGK : National Geographic Kids Dergisi

TDK : Türk Dil Kurumu

TRTÇ : TRT Çocuk

GİRİŞ

Hızlı bir değişimin yaşandığı dünyamızda toplumların, varlıklarını devam ettirebilmeleri için sahip oldukları değerleri korumaları gerekmektedir. Ailelerin ve eğitim kurumlarının bu değerlerin korunmasındaki sorumlulukları oldukça fazladır. Genç nesilleri bu değerlerle donatmak yerine sadece akademik başarılarının yüksek olmasını bekleyen aile ve eğitim kurumları, ileride telafisi mümkün olmayan sorunlarla karşı karşıya kalabilir.

İnsanoğlunun davranışlarının şekillenmesinde en etkili faktörlerden birinin sahip olduğu değerler olduğu söylenebilir. Buradan hareketle değerlerin korunmasının ve eğitiminin sadece aileden veya tek başına okuldan beklenmesi uygun görülmemektedir. Aile, bireye toplumsal kuralların ve sahip olunan değerlerin kazandırıldığı ilk kurumdur. Ayrıca bireyin her türlü gelişiminden sorumludur. Eğitim kurumları ise bu gelişim sürecinde bireylerin en büyük destekçileridir.

Türkiye’de eğitim kurumları düzeylerine uygun bir şekilde değerler eğitimine gereken önemi vermektedir. Bu durum öğretim programlarında açıkça görülmektedir. Özellikle içerikleri ve kazanımları noktasında bazı derslerin değerler eğitimi konusunda oldukça zengin oldukları söylenebilir. İlkokul düzeyinde ele alındığında değerler eğitimi uygulamaları Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde daha çok yer bulmaktadır. Unutulmamalıdır ki ailelerin ve eğitim kurumlarının çocuklara değer kazandırma çalışmaları, çevreleri ve medya tarafından desteklenmelidir.

Teknolojik gelişmelerin de etkileriyle zamanımız çocuklarının yaşlılarıyla etkileşim ve iletişimlerinin azalarak kitle iletişim araçlarıyla geçirdikleri zamanın artması değerler eğitimi açısından çeşitli medya araçlarının önemini artırmaktadır. Günümüzde, özellikle çocuklar için hazırlanmış birçok medya aracı mevcuttur. Bu medya araçlarının bir türü olan çocuk dergilerine duyulan merak ve ilginin arttığı düşünülmektedir. Bu duruma sosyo-ekonomik gelişmelerin ve internet ortamından erişim olanaklarının artmasının sebep olduğu söylenebilir. Bu nedenle çocuk dergilerinde, programlarda yer verilen değerlerin ne kadar desteklendiğinin belirlenmesi önemlidir. Alan yazın taraması sonuçlarında Türkiye’de yayınlanan çocuk dergileri üzerine farklı konularda birçok çalışma mevcutken, çocuk

dergilerinde Öğretim Programındaki değerlere hangi oranda yer verildiğini inceleyen kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yeni nesillere değer aktarımı açısından çocuk dergilerinin rolünün ortaya çıkarılmasının alandaki boşluğu doldurması ve yapılacak araştırmalara katkı sağlaması umulmaktadır.

Problem Durumu

Eğitimde amaçlar toplumların gelişmişlik düzeyleri ile doğru orantılı olarak, her dönemde farklılıklar göstermiştir (Ulusoy, 2007). Eğitim amacıyla planlanan çalışmaların tamamı, belirlenen amaçlara ulaşmak ve belirli işlevleri yerine getirmek içindir (Şişman, 2007: 19). Bu amaç ve işlevler düşünüldüğünde eğitim kurumlarının bilişsel hedeflerinin yanında vatansız olmak, saygılı olmak, dürüst olmak ve adil olmak gibi birçok duyuşsal hedefi de vardır (Akbaş, 2008). İnsan karakterinin büyük oranda şekillendiği ilköğretim çağlarında, değerler eğitiminin sağlıklı bir şekilde verilmesi, çocuğun gelecekteki yaşamı için dengeli bir kişilik oluşturması bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle ilköğretimin birinci aşaması olan ilköğretim dönemlerinden başlayarak belirli değerleri öğrencilere kazandırmak eğitim sisteminin en önemli görevleri arasında yer almaktadır (Aladağ, 2012).

Eğitim, kişinin sahip olması gereken millî, manevi ve kültürel değerler başta olmak üzere, yetenek, beceri, tutum, estetik, duyarlılık gibi davranışlar kazandırılmasını içeren bir süreçtir. Bir eğitim sistemini oluşturan temel öğelerin başında ise öğretim programı gelmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2017). 2017 yılında yapılan program güncellemelerine bakıldığında Sosyal Bilgiler dersinin millî, manevi ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmedeki önemine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Çocuklar için üretilen ve derslerde yardımcı kaynak olabilecek ürünlerin bir amaç doğrultusunda doğrudan veya dolaylı olarak içeriklerinde aktardıkları bilgiler öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olmalı ve onların ahlâki yönden gelişimlerini desteklemelidir. Bu sebeple öğrencilerin kullandıkları yardımcı kaynakların istenilen özelliklere ne düzeyde sahip olduklarının araştırılıp incelenmesi, gerekli karşılaştırmaların yapılması her dönem için önemli bir boyuttur.

Gazeteler, masallar, hikâyeler, çizgi filmler, kamu spotları, afişler, oyunlar, vb. pek çok kaynak Sosyal Bilgiler dersinde eğitsel bir araç olarak kullanılabilir (Kurnaz, 2012). Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak eğitsel araçlardan birinin de çocuk dergileri olduğu söylenebilir. Son yıllarda çocuklar için özel olarak üretilen dergi sayılarının artması, MEB tarafından öğrenci ve öğretmenlerin kullanımına açılan Eğitim Bilişim Ağı (EBA), toplumumuzun ulaştığı sosyo-ekonomik durum ve internetten erişim kolaylığı gibi sebeplerle dergilere erişimin arttığı söylenebilir. Araştırmada çocuklar için yayınlanan bu dergilerin değerlere ne oranda yer verdikleri ve değerler eğitiminde öğretmenlerimize ne derecede destek olabilecekleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye’de yayınlanan, en fazla okuyucuya sahip 4 çocuk dergisinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerler açısından incelenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Çocuk dergilerinde 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerler ne oranda yer almaktadır?
2. Değerlerin incelenen çocuk dergileri açısından dağılımı nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Ülkemizde çocuk dergiciliğinin geçmişi Tanzimat Dönemine kadar dayanmaktadır. İlk çocuk dergilerinin gazete ekleri olarak halka ulaştırıldığı bilinmektedir. Yapılan araştırmalarda bu dergilerin ilk zamandan itibaren eğitim amaçlı üretildikleri sonucu ortaya çıkmaktadır (Gezmen, 2019; Kaptan ve Sürmeli, 2011; Şimşek, 2001). Çocuklar için hazırlanan süreli yayınlar, özellikle de dergiler her dönemde çocukların ilgisini çekmiştir (Balcı, 2003). Çocuklara yönelik hazırlanan eğitsel araçlardan olan çocuk dergilerinin çocuk edebiyatı içindeki yerini ve çocuğun eğitimine katkısını göz ardı etmek mümkün değildir (Yıldız, 2012). Alanyazın taramaları sonucunda çocuk dergileri üzerine yapılmış içerik, eğitim, reklam vb. konulu ya da tek dergide değerler eğitimi konulu çalışmalarla karşılaşmış; fakat çocuk dergilerinin değerler eğitimi kapsamında incelenmesine yönelik kapsamlı

herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Sosyal Bilgiler dersinde eğitsel araç olarak kullanılacak çocuk dergilerinin bu konuda incelenmesinin değerler eğitimi açısından önemli olduğu söylenebilir. Bu nedenle çocuk dergileri üzerine yapılan bu araştırmanın alanyazındaki eksikliği gidereceği umulmaktadır.

Araştırmanın Sayıltıları

- Çocuk dergilerinde, öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerlere yer verildiği varsayılmaktadır.
- Değerlerin öğrencilere çocuk dergileri yardımıyla da aktarılacağı varsayılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma; Türkiye’de okunma oranları en yüksek, okul çağı (6 – 12 yaş arası) çocuklarına hitap eden 4 çocuk dergisinin 2017 yılına ait ilk 6 sayısının incelenmesiyle sınırlıdır.
- İncelenen değerler, İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan 18 değerle sınırlıdır.

Tanımlar

Değer: Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü (Türk Dil Kurumu (TDK), 2018).

Değerler Eğitimi: Çocukların ve gençlerin pozitif değerleri keşfedip geliştirmeleri ve kendi potansiyellerine göre ilerlemeleri için yürütülen eğitimsel gayretler (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 1993).

Dergi: Siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın, bülten, mecmua. (TDK, 2018).

Çocuk Dergisi: Okul öncesinden başlayarak çocuğun ergenliğe eriştiği zaman dilimini kapsayan bir dönemi içine alacak şekilde yayın yapan ve içeriklerinde okuyucularının eğitim, edebiyat gereksinimlerini karşılayacak türde eğitsel amaçlı yazılar, hikâyeler, masallar, biyografiler, anı vb. türden yazılar bulunduran süreli yayınlardır (Erdoğan, 2009).

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde değer kavramı ile ilgili alanyazında geçen tanımlar ve kavramın açıklamaları yapıldıktan sonra kısaca değerlerin özellikleri ve işlevlerinden daha sonra ise değer sınıflandırmalarından bahsedilmiştir.

1.1. DEĞER KAVRAMI

Günümüz dünyasının önemli güçlerinden biri eğitimidir. Bu gücü elde etmenin yöntemi ise dilsel, zihinsel ve sosyal becerileri gelişmiş, temel değerlere sahip bireyler yetiştirmektir (Güneş, 2016); ancak günümüz ülkelerinin birçoğunda ve ülkemizde insani değerlere ilişkin ciddi yozlaşmalar göze çarpmaktadır. Bu olumsuz durumu düzeltmek ve olumlu yönde gelişme kaydedebilmek adına tüm dünyada farklı çalışmalar gerçekleştirilmektedir (Yaman, 2016: 15). Değer, dinden ekonomiye, psikolojiden sosyolojiye, tarihten felsefeye kadar birçok farklı alanda yer bulmuş önemli bir kavramdır (Ulusoy ve Arslan, 2016: 11). Değer kavramı Latince “kıymetli olmak”, “güçlü olmak” anlamlarına gelen “*valere*” kökünden türemiştir (Bilgin, 1995; Aydın, 2011). Güncel Türkçe Sözlükte değer kavramı; “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet”; “Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.” şeklinde ifade edilmiştir (Türk Dil Kurumu (TDK), 2018). Rohan (2000), çalışmasında bazı teorisyenlere göre değer tanımlarını şu şekilde aktarmıştır:

- Değer, bir davranışa etki eder ancak hedefin karakterine sahip değildir (Lewin, 1952).
- Değer, bir bireyin veya topluluğun gizli veya açık olan ayırt edici, karakteristik özelliklerini ortaya koyan; bireylerin veya toplulukların yöntem, araç ya da eylemlerini etkileyen bir fikirdir (Kluckhohn, 1951).

- Değerler, istenen veya istenmeyen davranışlara ilişkin inançlardır (Feather, 1996).

Schwartz (1994), değer kavramını: “Toplumların veya bireylerin hayatlarına yön veren ilkeler; farklı önem düzeylerine sahip, belirli durumların üstünde tutulan, arzu edilen amaçlar” şeklinde ifade etmiştir. Başka bir ifadeyle değerler davranışlarımıza kaynak olan ve davranışlarımızı sorgulamaya yardımcı olan anlayışlar olarak tanımlanabilir (Erdem, 2007; Ulusoy ve Arslan, 2016: 5).

Keskin (2016: 21) değer tanımını; “insan, toplum, kurum veya ideolojinin düşünce, hüküm, tutum, davranış ve etkinliklerinde tercih edilen, kabul görülen, benimsenen, arzu edilen ve istenilen inanç, yargı, amaç, hedef, gaye, ölçüt, rehber, kılavuz, standart, kural, duyuş ve düşünceler” şeklinde yapmıştır.

Sosyal Bilim araştırmacılarından birçoğunun “değer” kavramını incelemeye almalarının sebebi insan davranışlarının açıklanmasında değerlerin önemli bir yere sahip olması düşüncesidir. Ayrıca, dünyada gerçekleşen hızlı gelişmeler doğrultusunda oluşacak toplum düzeninin sağlıklı devam edebilmesi için değerlerin de bu gelişmelerle uyum sağlaması gerekmektedir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60).

Değerler toplumdaki sosyal kontrol mekanizmalarının kaynağıdır. Değerler, kişiler arası ilişkileri düzenleyip, karar verme, seçme, değerlendirme süreçlerinde ölçüt oluştururlar ve bireylerin hayatında düzenleyici ve yönlendirici işlevlere sahiptirler. Değerler insan kişiliğinde ne kadar nitelikli olarak yer edinmişse, insan zekâsının ürünleri de o oranda yapıcı olacaktır (Akyol, 2010).

Değer oluşturmak insana özgü olan bilgi, ahlâk ve sanat etkinlikleriyle alakalıdır. Bu üç etkinlik birbirine indirgenemez çünkü birbirleriyle özdeş değillerdir. Fakat değer her birinde niyet ve sonuç aşamalarında eylemle birlikte ortaya çıkar. Böylece, bilgiye, ahlâka ve sanata ilişkin değerler oluşur (Poyraz, 2013: 81).

İnsanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir yere sahip olan değer (MEB, 2017), başka bir ifadeyle bir varlığa önem ve değer vermede hissedilen duygusal izlenimlerdir (Yeşil ve Aydın, 2007). Değerler ve tutumlar, yaşadığımız çevre ve insanlarla ilgili tüm ilişkilerimizi etkilemekte ve böylece gelecek ile ilgili beklentilerimizde büyük bir etkisi olmaktadır. Değerler ve tutumlar insan davranışlarının duygusal boyutuyla ilgilidir. Bu açıdan birbirleriyle benzer olmakla

birlikte birkaç noktada farklılık göstermektedir. Değerler genellikle bir fikir veya eylemin değerini belirlemek için kullanılan uzun süreli standartlar veya ilkelerdir. Ayrıca değerler bir şeylerin iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış olup olmadığına karar verme ölçütlerimizi sağlar. Tutumlar ise bizi insanlara ve olaylara belirli yollarla cevap vermeye hazır hale getirir. Ayrıca değerler kadar derinden hissedilmezler ve yaşantılar sonucu sık sık değişim gösterebilirler (Tatlılıoğlu, 2012; Sarı, 2013; Yazıcı, 2014; UNESCO, 2017). Başka bir ifadeyle değerler tutumlar için rehber rolündedir (Aksoy, 2013: 18). Değerler, sosyolojide, bireylere, gruplara, örüntülere, hedeflere ve sosyo-kültürel nesnelere verilen önem üzerindeki değerlendirmelere dayanan ölçütlere göre tanımlanabilmektedirler (Özensel, 2003). Ayrıca değerler; toplumu oluşturan bireylere nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilip nelerden uzak durulması ve nasıl yaşanması gerektiğini belirten ortak düşünce, amaç, temel ahlâki ilke ya da inançlardır (Kırkklıç, Sevim ve Söylemez, 2016: 283). Toplumsal açıdan bakılacak olursa değer, bir toplumun veya kültürün bireylerinin paylaştığı tercihlerdir (Bacanlı, 2011). Sonuç olarak değerlerin kapsadığı anlamların bireyden bireye değişiklik göstermesi değer tanımında ortak bir ifadenin ortaya çıkmasına engel olmaktadır (Yıldırım, Becerikli ve Demirel, 2017).

1.2. DEĞERLERİN ÖZELLİKLERİ VE İŞLEVLERİ

Bireyin kendisini, toplumun ise bireyi kontrol etmesini sağlayan unsurların başında değerler gelmektedir (Yazıcı, 2006). Her toplum devamlılığını sağlayabilmek için kendi kültürel öğelerini ve değerlerini benimsemiş içselleştirmiş nesillere gereksinim duyar (Nalçacı ve Beldağ, 2015). Değerler, kişinin kendi iç dünyasından başlayarak devletin sosyal, siyasal işleyişini düzenlemeye kadar varan etki gücüne sahiptir. Bu açıdan değerlerin işlevleri iyi bilinmeli, kişisel, toplumsal ve insanî hedeflere ulaşmada etkin kullanılmalıdır (Akyol, 2010). Bir toplumu anlamak, o toplumu oluşturan kuşakların ve toplumsal normların temelini var eden yönlendirici unsurlar olarak “değerlerin” anlaşılmasını gerektirmektedir (Morsümbül, 2014). Değerler insanların duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını anlamada ve açıklamada önemli işleve sahiptir (Şimşek, 2013). Değerlerin birey ya da toplum açısından önemli bir işlevi de ona bir bakış açısı kazandırması, varlığı ve bulunduğu

yer hakkında onu bilinçlendirmesidir. Bireyin çevresindeki olgu ve olaylara anlam vermede, önem atfetmede, değer biçmede, kendine konum belirlemede birey ve toplumu yönlendiren, eline ölçütler sunan özellikler, sahip olduğu değerler bütününden başka bir şey değildir (Yeşil ve Aydın, 2007). Değerler, kendisiyle ve çevresiyle barışık, mutlu, üretken, sorumlu, enerjik, iyi bir birey ve iyi bir insan yetiştirmede önemli işlevlere sahiptirler. Ne olduğumuzu ve nasıl olmamız gerektiğini bize hatırlatırlar (Tatlıoğlu, 2012). Çünkü değerler insanların davranışlarını iyi ve estetik olana yönlendiren hareket noktalarıdır (Ekşi ve Katılmış, 2016: III). Gulati ve Pant (2017: 32)'a göre ise değerler, insan davranışlarını ve eylemlerini günlük yaşama göre düzenleyen ve yönlendiren normlardandır.

Değer kavramı üzerine birçok farklı tanımlama yapılması onun özelliklerinin çeşitliliğinin bir sonucu olduğu düşünülebilir. Alanın öncüleri tarafından sahip oldukları yaklaşımlar çerçevesinde değerlere bir takım özellikler tanımlanmıştır. Bu sayede değerlerin birbirine benzer görünen; fakat özünde farklı noktalarını ortaya çıkarmaya çalıştıkları söylenebilir. Bu noktada değerlerin:

- Öğrenilebilir ve öğretilebilirliği sayesinde bireylerin davranışlarına, düşünce biçimlerine, bireysel ve toplumsal yaşamlarına yön verme,
- İnsana özgü olma ve bu sayede sosyal yaşamı düzenleme, bireyler arası bağlılığı artırma,
- Toplumsal özellikler taşıması noktasında toplumun özelliklerini, değişimini tutum ve davranışlarını açıklamada başvurulabilecek bir kaynak olma,
- Birbirlerinden bağımsız olmanın yanında hiyerarşik bir yapıya sahip olma,
- Evrensel olabilme gibi özelliklerinden söz edilebilir (Güneş, 2016; Keskin, 2016: 30-33; Yılmaz, 2013: 15).

1.3. DEĞERLERİN SINIFLANDIRILMASI

Toplumlar tarafından değerlere yüklenen anlamların değer sınıflandırmalarına dayanak noktası oluşturduğu söylenebilir. Ayrıca değerlere verilen önem ve değer

konulu çalışmalardaki artışların değerlerin sınıflandırılmasını gereklilik haline getirdiği söylenebilir.

Değerlerin sınıflandırılması bireylerin ve toplumların değerlere bakış açılarını ortaya koymada yol gösterici olmaktadır (Acat ve Aslan, 2012). Keskin (2016: 37) değerlerin sınıflandırılmasında; “değerlerin tespiti, önceliklendirilmesi, kurumsal işlevleri, değer yönelimleri, değerler sisteminin oluşumu ve değer alanlarının” yol gösterici olduğunu ifade etmiştir. Alanyazında ise genel olarak değerlerin sınıflandırılması “Amaç Değerler (Terminal Values)” ve “Araç Değerler (Instrumental Values)” olarak görülmektedir. Aksoy (2013: 21), amaç değerlerin kazanılmasında öncelikli olarak araç değerlerin kazanılmasının gerekliliği üzerinde durmuştur. Rokeach (1973), kişisel değer sınıflandırmasına göre amaç değerleri aile güvenliği, dünya barışı, başarı, bilgelik, dini olgunlaşma, eşitlik, gerçek sevgi, güzellikler dünyası, heyecanlı yaşam, iç huzur, kendine saygı, mutluluk, gerçek dostluk, özgürlük, rahat yaşam, sosyal kabul, güvenlik ve zevk olarak ifade ederken; araç değerleri ise bağımsızlık, bağışlayıcılık, cesaret, dürüstlük, entelektüellik, geniş görüşlülük, hırs, itaatkârlık, oto kontrol, kibarlık, kendine hâkimiyet, mantıklılık, neşe, sevecenlik, sorumluluk, temizlik, yardımseverlik ve yaratıcılık kavramlarıyla ifade etmiştir (Akt., Bilgin, 1995: 87-89.)

Değerler farklı düşünce yapılarına göre sınıflandırılabilir. Bireysel değerler, grup değerler ve sosyal değerler (Yılmaz, 2013: 16) olarak sınıflandırılabileceği gibi muhafazakâr-geleneksel değerler, ulusal-millî değerler, öze dönük-kişisel değerler, sosyal-toplumsal değerler ve bilimsel-yenilikçi değerler olmak üzere de sınıflandırılabilir (Acat ve Aslan, 2012). Ayrıca topluluk özelliğine göre bakılarak değerler, ailevi, toplumsal ve bireysel değerler olarak da sınıflandırılabilir (Winter, Newton ve Kiripatrick, 1998, akt. Gökdere ve Çepni, 2003). Ülken (1965)’e göre değerler ise 3 gruba ayrılır (Akt. Keskin, 2016: 39):

İçkin Değerler: İnançtan daha çok bilginin hâkimiyetindeki değerlerdir.

Aşkin Değerler: Kişiler arası değerlerdir ki bireyin sosyalleşmesi neticesinde doğar. Bilgiden ziyade inançlar üzerine oluşur.

Normatif Değerler: Kişisel söz ve davranışların değişiminden doğarlar. Değerleri başka değerlerle karıştırmamak ve onları ölçme görevinde olan değerlerdir. İktisadi, hukuki değerler gibi.

Mengüşoğlu (1988)'nin antropoloji bakımından değerler sınıflamasına göre gruplar aşağıdaki gibi oluşmuştur (akt. Akyol, 2010):

Yüksek Değerler: Sevgi, bilgi, doğruluk, masumluk, saflık, dürüstlük, hak, adâlet, güven, güven, şeref, iyi vb.

Araç Değerler: Yarar, çıkar, kuşku, çekememezlik, kıskançlık ve her türlü maddesel değerler (para, mülkiyet vb.).

Davranış Değerleri: Görgü kuralları ve ulusların geleneklerinde bulunan değerler.

Ayrıca değerler, kurumsal işlevleri, yönelim durumları veya zorlayıcılık etkileri göz önüne alındığında ahlâki değerler, geleneksel değerler, toplumsal değerler, sosyal değerler ve evrensel değerler olarak da sınıflandırılabilir (Keskin, 2016: 52). Bu çerçevede değerlere Öğretim Programlarında yer verildiği gibi son yıllarda “değerler eğitimi” olarak ifade edilen çalışma alanı da oluşmuştur.

2. DEĞERLER EĞİTİMİ

Eğitim, kişiye toplumun devamlılığını sağlayacak bilgi, beceri ve değerleri aktarmayı, bireylere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir meslek edindirmeyi amaçlayan, kurumların gereksinimleri doğrultusunda iş gücünü karşılayan, toplumun bütünleşmesine katkı sağlayan, kendini gerçekleştirme olanakları oluşturan, toplumsal dönüşüm ve yenilenmeleri yönlendirme amacını üstlenmiş aktif bir yapıdır (Akyol, 2010). Bu yapının tek amacı, sadece bilgi ve beceri kazandırmak olmamalıdır. Çünkü öğrencileri sadece bilgi, beceri ve yeteneklerle geliştirmek onların iyi, erdemli ve ahlâklı bireyler olarak yetişmelerini garanti edemez. Öğrencilere bilgi ve becerilerin yanında ahlâki ve kültürel değerler ile ahlâki tutum ve davranışları da kazandırmak gerekir (Kurtdeğid Fidan, 2013; Balıkcı, 2016: 101). Çocuklar, aile ortamlarından başlamak üzere medyadan, akranlarından, oyun gruplarından, sosyal ve diğer ortamlardan yaşamın çok erken dönemlerinde değerleri

öğrenmeye başlarlar (Halstead ve Taylor, 2000). Bu sebeple değerleri içeriğine katmamış ve değerlerden ilham almayan bir eğitim olamayacağından, neyin doğru neyin yanlış ve neyin öğretmede öncelikli ve önemli olduğunu vurgulamada eğitimcilerle rehberlik edecek ilkelerin olması gereklidir (Akbaba-Altun, 2003).

Değerler eğitiminin temel amacı, öğrencilerin dilsel, zihinsel, sosyal ve duygusal olmak üzere tüm yönleriyle gelişimlerine destek olmak, bireyi ve toplumu olumsuz durum ve kötü alışkanlıklardan koruyarak ideal insan değerleriyle geliştirmektir (Güneş, 2016). Değerler eğitimi bu amaç doğrultusunda, sadece okullarda değil; aynı zamanda okul dışındaki yaşam için gerekli daha geniş yetenekleri, tutumları ve becerileri geliştirmeyi amaçlar. Değerler eğitimi, dünyayı sadece öğrencilerin kendileri için değil, aileleri, arkadaşları, iş arkadaşları ve diğerleri için daha iyi bir yer haline getirir (Gulati ve Pant, 2017: 29). Değerler eğitimi ayrıca öğrenciyi iş dünyasına hazırlarken; öğrencilerin çok çalışma, disiplin, işbirliği, iletişim becerileri vb. tutum ve değerleri kazanarak, evde ve okulda kişiler arası sağlıklı ilişkiler geliştirmelerine de olanak sağlar (Patra ve Nete, 2019). Değerler eğitimi kapsamında yapılan çalışmalar, eğitimin en önemli amacı olan ahlâklı ve mutlu insan yetiştirme işinin özünü ilgilidir (Yılmaz, 2016: 83).

Chaitanya (2017)'ya göre değerler eğitimi, insanların başkalarına değer verdiği süreçtir. Bacanlı (2011) ise değerler eğitimi ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Değer eğitimi çocuklarınızın sizinle aynı yönde, benzer tercihlerde bulunmalarını sağlamaya yöneliktir. Eğer siz değerlerinizle uyumlu değilseniz, çocuklarınızın uyumlu olmalarını bekleyemeyeceksiniz demektir. Bu yüzden değer eğitimi öncelikle çocuğun içinde bulunduğu ortamda ortaya konmuş olan davranışların kazandırılması anlamına gelir. Başka bir ifadeyle, ortamda ve yetişkinler tarafından davranışlarda ortaya konmayan değerlerin çocuklar tarafından kazanılma olasılığı da yoktur. Toplum neyi değer bulup davranışında yansıtırsa, çocuklar da onları değer bulurlar. Belki bunun günümüzdeki farklı bir görüntüsü kitle iletişim araçları ve başta televizyondur. Çocuklar orada davranışa döküldüğünü gördükleri değerleri benimseme eğiliminde olacaklardır. Değer eğitimi bu yüzden yaşayan ve yaşanılan bir eğitimidir.”

Değer eğitiminde öğrencilere yalnızca bilgi yüklemesi yapmanın ötesinde, öğrencilerin değer eğitimi kapsamında öğrendiklerini içselleştirebilmelerini sağlamak önemlidir. Bu, değer eğitiminin teorik bilgiden öte, uygulamada kendisini gösteren çok farklı bir kavram olmasındandır (Bekdemir, Elmacı, Işkın, 2016: 628;

Turan, 2017: 10). Aktepe ve Tahiroğlu (2016)'na göre ise değerler eğitimi soyut kavramlardan oluşan bir yapıdır ve öğrencilerin bu soyut yapıları içselleştirmeleri zordur. Bu zorluk değerler eğitimi yaklaşımları yardımıyla geliştirilen etkinlik temelli uygulamalar sayesinde kolaylaştırılabilir. Ayrıca başarılı bir değerler eğitimi gerçekleştirebilmek için öncelikle uygun değerleri ortaya koymak ve bu değerleri davranışa dönüştürmenin yöntemlerini bulmak gerekir. Söz konusu değerleri aktarabilmenin yolu ise uyarılar yapmaktan çok bu değerleri yaşamak ve örnek olmaktır. Yöneticiler, ğretmenler ve veliler, öğrencilere model olabilirlerse değerler eğitimi doğasına uygun ve daha hızlı bir Şekilde gerçekleşecektir (Yaman, 2016: 18). Yani ocukların, öğrencilerin değerleri doğru bir Şekilde anlayıp düşünebilmesi, kendi duygu ve bilgi gelişimlerinin yanında uyumlu bir sosyo-kültürel çevrede yaşamalarına bağlıdır (Balat ve Dağal, 2009: 13). Tüm anne ve babalar çocuklarının iyi bir eğitim görmesini ve insanlığa yararlı bireyler olarak yetişmesini arzular. Bu amaca ulaşma noktasında karşılaşılan sorunları aşabilmek için önem taşıyan konuların başında değerler eğitimi gelmektedir (Yılmaz, 2013: 11). Nitekim bir toplumda eğitim düzeyinin yükselmesine ve bireylerdeki bilgi birikiminin artmasına rağmen nitelikli insan yetişirmede, istenen tutum ve davranışlar açısından bir gelişme yaşanmıyorsa orada değerler eğitimi ihmal ediliyor demektir (Atalay, 2013). Değerler eğitiminde insanın iyi bir yaşam sürmesini sağlamak gibi bir amaç bulunmaktadır. Bu amaçlar bireyin, kendini tanımlama, anlama ve kendini tamamlama gibi becerilerini en st seviyelere taşımaya çalışır (Kale, 2013: 319). Bu süreçte iyi olma ltleri ise o dönemin insan ve değer anlayışına göre belirlilik kazanır. Bu noktada eğitimin genel amacıyla, değerler eğitiminin amaçları bir noktada birleşmektedir. Buradan hareketle nitelikli insan yetişirmedeki başarının değerleri kazandırmadaki başarıyla doğru orantılı olduğu ifade edilebilir (Güneş, 2016: 163).

Eğitimde amaç yalnızca bilgi aktarmak değil, öğrencilerin yaşamları boyunca kullanacakları, kendisi, toplum ve insanlık için olumlu davranışları öğrencilere kazandırmaktır. Bu sebeple beklenen davranış değişikliklerinin gözlemlenebilmesi için bu davranışları ortaya çıkaracak değerlerin kazanılması önem taşır (ifi ve nalđı, 2014). Değerler eğitimi öğrencileri aşağıda sıralanan davranışlara yönlendirebilir (Stephenson, 1998: 160-161):

- Kendi kişisel ahlâk kurallarını geliştirir ve başkaları için endişe duyar.
- Deneyimleri üzerine düşünür ve bu deneyimlerdeki anlam ve kalıpları araştırır.
- Dürüstlük, doğruluk ve adalet gibi ortak değerlere karşı kendine saygılı davranır ve saygı gösterir.
- Toplumsal sorumluluk sahibi kararlar üretir ayrıca bu kararlar ve çalışmalar için gerekçe sağlayabilir.

Akyol (2010)'a göre “değerler eğitiminin bireylerin kişisel gelişimini sağlama misyonu yanında toplumun ihtiyaç duyduğu faydalı ve üretken bireyler yetiştirme ve sosyal denetim mekanizmalarını işler halde tutacak öz bilinç yeteneğini geliştirme misyonu da vardır. Bu misyon, dayanağını eğitimin temel amaçlarından alır.” Değerler eğitimi kapsamında belirlenen amaçlar doğrultusunda değer aktarımı noktasında farklı yaklaşımlardan faydalanılabilir.

2.1. DEĞERLER EĞİTİMİ YAKLAŞIMLARI

Günümüze kadar yapılan araştırmalar incelendiğinde değerler eğitimi alanında uygulamalı ve tutarlı bir eğitim gerçekleştirebilmek adına birçok eğitim yaklaşımının ortaya atıldığı görülmektedir (Aktepe ve Tahiroğlu, 2016; Konak, 2017; Ulusoy, 2017: 335).

Güneş (2016), değerler eğitimi yaklaşımlarının; geleneksel-davranışçı, bilişsel ve yapılandırıcı olmak üzere üç yaklaşımda toplandığını belirtmiştir. Geleneksel davranışçı yaklaşımda değerler eğitimi, bireyde davranış değişikliği ve alışkanlık kazandırma olarak görülürken, bilişsel yaklaşımda değerlerin davranış boyutundan çok zihinsel boyutunun önem kazandığını dile getirmektedir. Yapılandırıcı yaklaşımda ise değerlerin bireylerin birbirleriyle kuracakları ilişkiler sayesinde öğretilmesinin gerekliliği söz konusudur. Buradan hareketle değerler eğitiminde benimsenecek yaklaşımların, uzun süreli ve kalıcı öğrenmelere etkileri de düşünüldüğünde bilişsel ve yapılandırıcı yaklaşımın tercih edilebileceği söylenebilir.

Alanyazında geçen bazı değerler eğitimi yaklaşımları şunlardır: Değerlerin gizli öğretimi yaklaşımı, telkin etme yaklaşımı, değerleri açıklama yaklaşımı, ahlâki gelişim yaklaşımı, değer analizi yaklaşımı, değer biçimlendirme yaklaşımı, bütüncül yaklaşım (Akbaş, 2008; Aktepe ve Tahiroğlu, 2016; Bacanlı, 2016: 26; Keskin, 2016: 85; Superka ve Johnson, 1975: 1).

Değerlerin Gizli Öğretimi Yaklaşımı (Örtük Program): Örtük program, içeriği açık bir şekilde belirtilmemiş, içeriği oldukça geniş, kapsamına ders dışı etkinlikleri de alan, yazılı olmayan program türüdür. Programın içeriğini öğretmenlerin davranışları, yaklaşımları, inançları, değer yargıları, okul içi ortamın öğrencilere sağladığı etkileşim örüntüsü ve kültürel tutum oluşturmaktadır. Öğrencilerin resmi programda belirtilmeyen kazanımları bu programla edindikleri söylenebilir. Bu yaklaşımın eleştirildiği nokta ise istenilen davranış değişikliklerinin yanında istenilmeyen davranış değişikliklerinin de görülmesidir (Aktepe ve Tahiroğlu, 2016).

Telkin Etme Yaklaşımı: İlköğretimde değer aktarımı ve kazandırılması noktasında en çok başvurulan yaklaşım olduğu söylenilebilir (Keskin, 2016: 86). Eğitimciler, bazı davranışları teşvik ederek ve belirli değerleri destekleyerek öğrencilerine devamlı değerleri aktarma çabası içerisindeyler (İşcan, 2007).

Değerleri Belirginleştirme Yaklaşımı: Bu yaklaşımda, kişi birçok değer içerisinden kendi iradesiyle değerini belirler ve bu değer kabul görececek bir değer olduğunu fark ettiği zaman davranışa dönüştürür (Huitt, 2004, akt. Taş, 2016). Bu Yaklaşımda öğrencilere kendi değer sistemlerini kurmalarında yardımcı olunur. Bu yaklaşım değerlerin içeriğinden çok değerlerin oluşma süreciyle ilgilenmiştir (Simon, 1972, akt. Akbaş, 2008).

Ahlâki Muhakeme Yaklaşımı: “Ahlâki muhakeme yaklaşımında öğretmenin rolü ahlâkî ikilemlerin bulunduğu örnekler vererek öğrencilerin kendi çıkmazlarını çözmelerine yardım etmektir. Öğretmen bunu yaparken her öğrenciyi ahlâkî ikilemle karşılaştırır ve diğer öğrencilerin verilen örnek olayla ilgili söylediklerini duyma imkânı yaratır” (Yazıcı, 2006)

Değer Analizi Yaklaşımı: Bu yaklaşımın öncelikli hedefi, bireyin kararlarını ahlâki çerçeveler içerisinde alabilmesi için mantıklı ve adım adım ilerleyen süreci öğrenmelerine yardımcı olmaktır (Tahiroğlu, Yıldırım ve Çetin, 2010).

Değer Biçimlendirme Yaklaşımı: Değerler hakkında net bir anlayışa sahip, yaşantısı ve değerleri arasında tutarsızlıklar görülmemeyen, değerlerini savunabilen bireyler yetiştirmeyi amaçlayan yaklaşımdır (Bacanlı, 2016: 26).

Bütüncül Yaklaşım: Keskin (2016: 85)'e göre yaklaşım, sınıf ortamı dışında okul, aile veya çevreyi de kapsayan etkinlikler ve çalışmaları içermekte olup; bu yaklaşımların, okul yaşamına ve okulda oluşturulan kültüre, toplumun istediği değerleri kazandırmada önemli etkileri vardır.

Sonuç olarak okullarda değerler eğitimi noktasında, öğretmenlerin değerler eğitimi yaklaşımlarını tanımaları ve uygun olanı tercih edebilmeleri değerler eğitimi noktasında önemli olduğu söylenebilir (Aktepe ve Tahiroğlu, 2016). Değerler eğitimi bu yaklaşımlardan yararlanılarak pek çok ortamda kazandırılmaya çalışılır. Bu noktada özellikle iki paydaşın, aile ve okulun rolünü geniş ölçekte ele almak gerekir.

2.3. DEĞERLER EĞİTİMİNDE AİLENİN ROLÜ

Çocukların ruh ve beden sağlığı açısından en uygun şekilde yetiştirileceği ortam ailedir. Bunun yanında biyolojik ve psikolojik gelişme ile beraber çocuğun özgüven duygusunun oluşup geliştiği ve sosyalleşme sürecinin başladığı ilk ortam da ailedir. Çocuk, ailesinde başlayan sosyalleşme süresince ve hayatı boyunca ailesinden toplumun kurallarını, değerlerini, âdetlerini öğrenebilir. Özetle yaş ve zaman kavramlarına takılmayan, en temel eğitim merkezi ailedir (Köylü, 2016: 106; Yaman, 2016: 81; Çölgeçen, 2018: 17). Bu sebeple değer eğitimi de çocuğun ilk katıldığı çevre olan ailede başlar (Balat ve Dağal, 2009: 27).

Ryan ve Bohlin (1999: 242-245), ailelerin çocuklarında iyi bir karakter oluşturabilmeleri adına şu önerilerde bulunmaktadır (akt. Yiğittir, 2010):

- Öncelikle iyi bir örnek ve model olmalısınız.
- Bu ağır yükü tek başınıza taşımayarak yardım almalısınız.
- Çocuğunuzun okul hayatında etkili olmalısınız.

- Çocuğunuzun aklına ve kalbine nelerin girdiğini kontrol etmelisiniz.
- Temel kuralların, değerlerin öğrenilmesi konusunda sabırlı olmalısınız.
- Ceza verirken dahi çocuğunuzun seven bir kalple cezalandırmalısınız ve ceza gerekebilecek durumda çocuğa nedenini anlatmalısınız.
- Konuşmalarınıza dikkat etmelisiniz ve ahlâki bir dil kullanmalısınız.
- Karakter eğitimi yalnızca kelimelere indirgememelisiniz.
- Evinizde iyi karakterin oluşmasının önemli bir önceliği olduğunu unutmamalısınız.

Tutarlı olmanın önemli olduğu değerler eğitiminde aileler değer yargılarını çocuklarına tutarlı bir şekilde sunmalıdır. Bu sebeple aileler kişisel ruh haline göre bazen müdahale edip bazen görmezlikten gelmemelidirler (Beil, 2003: 25). Çocuklara güzel bir gelecek hazırlamak için, onların olumlu davranışları aile içinde pekiştirmeli, bu sayede sağlıklı karakter geliştirmesine yardımcı olunmalıdır (Aktepe, 2016: 79).

Bacanlı (2016: 25)'ya göre değerler eğitiminde şu dört sorunu dikkate almak gerekmektedir:

- Kişilerin değerler hakkında net bir bilgiye sahip olmaması.
- Bireylerin sergiledikleri davranışlarındaki değerlerin farkında olmaması.
- Kişilerin kendi değerlerinin gerçekliğine inanmaması.
- Sahip olunan değerlerin sadece başkalarını yargılamak için kullanılması.

2.4. DEĞERLER EĞİTİMİNDE OKULLARIN ROLÜ

Değerlerin benimsenerek davranış haline dönüşmesi toplumların sürekliliğini sağlamaları adına çok önemlidir (Güçlü, 2016: 33). Değerler eğitiminin etkileri yüzlerce yıl öncesinden tartışılmaya başlanmıştır. Bu sebeple değerler doğrudan veya dolaylı olarak eğitimin içerisinde kendisine yer bulmuştur (Gudmundsdottir, 1991). Oysaki değerler eğitimi için en uygun ortam aile olarak görülürken (Yılmaz, 2013: 17), eğitim kurumlarının, özellikle ilkokulların, birey ve toplum için önemli olan ulusal ve evrensel değerlerin kazandırılmasında büyük bir rol oynadığı söylenebilir (Kurtde Fidan, 2016). Okul, aileden daha farklı iletişim şekillerinin meydana

geldiği kurumsal bir ortamdır. Okullarda çocuklara aile dışı bir sosyal yaşamın içerisinde ve sonrasında devam ettirebileceği alışkanlık ve değerler kazandırılabilir. Çocuğa aile dışında farklı bir sosyal yaşamın içinde ve sonrasında sürdürebileceği alışkanlık ve değerleri kazandırabilmek, öncelikle okulda mümkündür. Okulun bu görevi istenilen biçimde yerine getirememesi de ihtimal dâhilindedir. Bu açıdan okulun ahlâk ve değer eğitimindeki yeri yaşamsal bir öneme sahiptir (Güneş, 2016).

Değer eğitimi hem aile hem de kamu sorumluluğudur; ancak okul, kurumsal olmanın bir gereği olarak ana sorumluluğu üstlenmelidir. Bu sebeple öğretmenlerin değer odaklı eğitim sağlama zorunluluğu vardır. Bu eğitim ise rastgele bir şekilde yapılamaz. Değerler eğitimi bilinçli, iyi planlanmış ve bilgi birikimi olan bir girişimle gerçekleştirilmelidir (Gulati ve Pant, 2017: 23). Öte yandan değerlerin aileler ve çevre tarafından aktarımının geçmişte uygulanan yöntem ve tekniklerle günümüzde gerçekleşmesi oldukça zor hale gelmiştir. Geniş ailelerin yerini çekirdek aile yapısının alması, informal öğrenmelerin azalması ve annelerin iş yaşamındaki yerinin artması, teknolojik gelişmeler, azalan iletişim ve paylaşım duyguları gibi birçok sebeple aile ortamında değer eğitimi verilememektedir. Çocukların okula başlama yaşlarının 3-4 yaşlarına kadar gerilediği ve 22-24 yaşına kadar okul ortamında buldukları da düşünülecek olursa, değerler eğitimi sorumluluğunun okulların üzerinde olduğu görülecektir (Kaya ve Taşkın, 2016: 132). Bu noktada dikkat edilmesi gereken en önemli husus ise değer aktarımının veya eğitiminin en üst seviyede başarıya ulaşabilmesi için okullarda kazandırılmaya çalışılan değerlerle ailenin yaşantısında önemseydiği değerlerin birbiriyle bağdaşmasıdır (Ekşi ve Katılmış, 2016: 114).

Bilim ve teknolojinin günümüzdeki gelişim hızı toplumları derinden etkilemektedir. Bu etkiler özellikle insan ilişkileri noktasında ve değerlerin yeni kuşaklara aktarımında görülmektedir. Bu durum değerlerin planlı ve programlı bir şekilde kazandırılmasının önemini artırmaktadır (Kurtdele Fidan, 2016). Öğretim programlarında sürecin değer odaklı olmasının gerekliliği sıklıkla vurgulanmaktadır. Ayrıca programlarda, öğrencilerin toplumsal ve evrensel değerleri keşfetmelerine olanak tanıyan, değerleri benimseyerek tutum ve davranışa dönüştürmelerini destekleyen bir öğrenme öğretme ortamı oluşturulması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Öğretmenlerin bu süreç içerisinde aktif rol almaları beklenmektedir.

Öğrencilerin davranış ve tutumlarında değerlerin etkilerinin görülmesi için öğrenciler teşvik edilmeli ve öğrenciler için farkındalık oluşturulmalıdır (McCary, 1999; Yıldırım, Becerikli ve Demirel, 2017). Bu süreçte eğitimcilerin kendilerine sürekli olarak sormaları gereken en önemli soru, “Ben bir eğitimci olarak hangi değerlere sahip olmalıyım? Benim işimle ilgili olarak sahip olmam gereken iş etiği ilkelerim neler olmalı?” sorularıdır (Akbaba-Altun, 2003).

Ekşi ve Katılmış (2016: 115)’a göre okullar, toplum tarafından önemli görülmüş anlayış ve tutumların öğrencilere kazandırılması ve öğrencilerin bu doğrultuda geliştirilmesi amacıyla da tasarlanmıştır. Bu sebeple okullarda başarılı bir değerler eğitimi için şunlar yapılmalıdır (Yılmaz, 2013: 22):

- Yönetici ve öğretmenlere değerler eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim çalışmaları düzenlenmelidir.
- Okullar değer tercihlerini, geniş toplumsal değerlerden yana kullanmalıdır.
- Okulda verilen değerlerin aile veya medyadaki değerlerle çelişme veya çatışma durumlarının önüne geçilmelidir.
- Değer, kazanım ve düzey ilişkilendirilmesine dikkat edilmelidir.
- Değerler eğitimi konusunda yöneticilerden, öğretmenlere ve diğer çalışanlara kadar tüm katılımcılar gönüllü olmalıdır.

Akbaş (2008)’a göre okulların görevlerinden biri, okul programında açık olarak belirtilen veya belirtilmeyen değerleri öğretmek, öğrencileri belirlenen kurallar doğrultusunda disipline etmek, onların ahlâki gelişimine katkıda bulunmak ve karakterini olumlu yönde etkilemektir. Fakat çağımızda aile, çevre, arkadaşlar, kitle iletişim araçları, internet ve sosyal medya gibi birçok değişkenin kişi üzerindeki etkisi düşünülecek olursa okulların tek başına öğrencilere ahlâk eğitimi verecek ya da çeşitli değerleri kazandırabilecek durumda olmadığı görülecektir (Yılmaz, 2016: 84). Değerler ve ahlâki davranışlar en iyi yaşantıyla ve sosyal öğrenmelerle öğrencilere öğretilir. Bu sebeple okullarda öğrencilere sadece ahlâki kuralları ezberletmek ve ahlâki öğütlerde bulunmak yerine, öğrencilere değerlerin yaşandığı ve öğrenildiği bir okul ortamının sunulması gerekmektedir (Kaya ve Taşkın, 2016: 157).

Ülkemizdeki eğitim politikalarının şekillenmesinde rolü olan Milli Eğitim Şurası toplantılarına değerler eğitimi açısından bakmak gerekirse 2010 ve 2014

yıllarında düzenlenen 18. ve 19. Milli Eğitim Şurası tavsiye kararlarında değerler eğitimiyle ilgili 2010 yılında daha ayrıntılı öneriler yer alırken, 2014 yılında alınan kararlardan biri okul öncesi kurumlar özelinde biri de ortaokullar özelinde olmak üzere sadece iki öneri göze çarpmaktadır. 2010 yılı 18. Milli Eğitim Şurasında değerler eğitime yönelik tavsiye kararları şunlardır (MEB, 2010):

- Okulların, kendine özgü bir kimlik, hafıza, aidiyet duygusu ve güçlü okul kültürü geliştirebilmeleri için geniş katılımlı özel günler, haftalar gibi etkinlikler düzenlenerek ortak kültürel değerlerin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Kurumsallaşma, bir kurumun ortak kültürünün oluşması süreci olup bu konuda en önemli etmenlerden biri de okul yöneticileridir. Bu nedenle okulda güven, karşılıklı saygı, sevgi, hoşgörü, başarı gibi değerlere dayalı okul kültürünün oluşmasında liderlik rolünü üstlenebileceklerin yönetici olarak atanmaları hususunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Güçlü okul kültürleri geliştirebilmek için okullara özgü logo, amblem, rozet, marş, kahraman, hikâye, gazete, tablo, slogan vb. semboller oluşturularak okulların ortak kültürel değerlerini güçlendirmeleri desteklenmelidir.
- Okulda temel insani, ahlaki, sosyal, kültürel ve demokratik değerleri geliştirmeye dönük uygulamalara ağırlık verilmeli, demokratik bir okul kültürü ve sınıf atmosferi oluşturmak için öğretmen ve öğrencilerde kültürel farklılıklara karşı duyarlılık geliştirilmelidir.
- Ulusal ve resmî bayram törenleri ile belirli gün ve haftalarda yapılacak toplantılar ve kutlamalar; toplumda bütünleşme, paylaşma, denetim ve kontrol mekanizmaları olup yönetimlerce bu faaliyetler şenlik ve festival şeklinde kutlanmalı, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının desteği sağlanmalıdır. Bu faaliyetler kültürü etkilemeyi ve yeni değerlerden etkilenmeyi, ortak duygu ve değerlerin devamlılığını sağlayacak, ancak öğrencilerin derslerinden uzun süre ayrı kalmayacakları şekilde düzenlenmelidir.
- “Sanat İnsanı Yetiştirme Projesi” ve “Değerler ve Eğitimi Projesi” hazırlanarak uygulamaya konulmalıdır.
- Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, çocuklarımızın ve gençlerimizin sahip olduğu değerleri belirlemeye yönelik ülke çapında alan araştırması yapılmalı ve bu araştırma her 4 yılda bir güncellenmelidir.
- Öğretim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir.
- Öğretmen yetiştiren tüm programlara değerler eğitime yönelik bir ders konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitime yer verilmelidir.
- Ortak değerlerin vurgulanması ve değer farklılıklarının zenginlik olduğu bilincinin kazandırılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Tüm eğitim-öğretim kademelerinde değerler eğitime yönelik, STK’larla iş birliği yapılarak alan öğretmenlerinin ortak kullanabileceği program ve materyal geliştirilmelidir.
- Değerler eğitime, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer

verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile iş birliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

- Ödüllendirme kriterlerinde, değerler eğitimi açısından örnek davranışlar sergileyen öğrencilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
- Medya ve değerler eğitimi ilişkisi konusunda farkındalık kazandırmaya yönelik araştırma ve eğitim çalışmalarına önem verilmeli; bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Öğrencilerin akademik başarıları yanında değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zekâ gelişimlerine yönelik de yatırım yapılmalıdır.
- Değerler eğitimi konusunda önemli işlev gören “din kültürü ve ahlak bilgisi” dersi çoğulcu bir anlayışla tüm öğretim kurumlarında daha etkin olarak okutulmalıdır.
- Anayasa’nın 24. maddesinin “Din kültürü ve ahlak eğitimi-öğretimi devletin gözetimi ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak eğitimi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitimi öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcilerinin talebine bağlıdır.” hükmü gereğince isteyen anne ve babaların çocuklarının ahlaki ve manevi değerlerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla seçmeli din eğitimi verilebilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır.

2010 yılı kararlarında her eğitim kademesi için ayrı ayrı değerler eğitimiyle ilgili önerilere yer verildiği ve ayrıntılandırıldığı görülmektedir. 2014 yılı Milli Eğitim Şurası tavsiye kararları ise şunlardır (MEB, 2014):

- Okul Öncesi başlığı altında “Programda değerler eğitimine yer verilmesi.”
- Ortaokul başlığı altında “Değerler eğitimine öğretim programlarında etkin bir şekilde sarmallık anlayışla yer verilmesi” kararlarına yer verilmiştir.

Özetle okulda değerleri kazanan öğrenciler, aileleri, sosyal çevreleri ve kitle iletişim araçları aracılığıyla kazanımlarını devam ettirebilir. Bu nedenle, okul bilişselliği benimsemeli ve değer eğitimi amacıyla öğrencilerdeki değerlerin gelişimini etkileyen her türlü sosyal ve eğitsel etkiden yararlanmalıdır (Chaitanya, 2017). Sosyal Bilgiler dersi bu noktada oldukça etkili bir ders olarak görülebilir. Sosyal bilgiler dersi kazanımlarının ve etkinliklerinin öğrencileri hem sosyal yaşama hazırlanmada hem de öğrencilerin değer kazanımında yeterince destek olabilecek özellikte olduğu söylenebilir.

2.5. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ

Sosyal bilimler, beşeri bilimler ve fen bilimlerinden yardım alarak tarihin ve sosyal bilimlerin kaynaşmasını sağlayan, birçok konuyu kapsayan bir alandır. Tarihi ve toplumsal konuların temellerinin atılabilmesi ve geliştirilebilmesi için Sosyal Bilgiler içeriklerinin zengin tutulması gerekir. (Er ve Şahin, 2012; Zevin, 2013). Sosyal bilimler kapsamındaki birçok disiplinin harmanlanmasıyla oluşan Sosyal Bilgiler Ders Programının (Ekşi ve Katılmış, 2016: 133) bireylerin millî, manevi ve evrensel değerlerini tanımalarında, içselleştirmelerinde ve davranışa dönüştürmelerinde katkısı oldukça önemlidir (MEB, 2017: 8). Turner, Russell III ve Waters (2013)'a göre Sosyal Bilgilerin değerler eğitimi kapsamındaki amaçları aşağıdaki gibidir:

- Millet, devlet ve çevresi için sorumlu vatandaşlar hazırlamak.
- Çağdaş ve sosyal konular hakkında farkındalık ve anlayış geliştirmek,
- Sağlıklı bir benlik kavramı geliştirmek,
- Kültürel olarak duyarlı “küresel” vatandaşlar geliştirilmek.

İlköğretim çağındaki çocukları etkin ve sorumlu vatandaşlar olarak yetiştirmeyi hedef alan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, çocukları toplumsal yaşama hazırlamaktadır. Bu doğrultuda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerlerin bireylere kazandırılması amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirirken değerleri kazandıracak olan öğretmen, okul, aile, medya, çevre gibi faktörlerin etkisinin yanında değerleri kazanması gereken yarının büyükleri olan çocukların görüşleri, beklentileri ve önerileri de önem taşımaktadır (Çelikkaya ve Seyhan, 2016).

Sosyal Bilgiler, öğrencilerin etkin vatandaşlar haline gelmelerine, dünyayı ve içindeki çeşitli insanları daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Buradan hareketle, Sosyal Bilgilerin değerler eğitimine odaklanması gerekir (Turner, Russell III ve Waters, 2013). Öğrencilere verilecek değerler eğitimi, belirli bir plan kapsamında, örgün eğitim kurumları için tasarlanan öğretim programları yardımıyla gerçekleştirilmektedir (Kurtde Fidan, 2009). Ülkemizde uygulamaya konulan programların tamamında değerler eğitimi noktasında çalışmalar yapıldığı söylenilebilir. Tay ve Ünlü (2016) bu durumu şu şekilde değerlendirmişlerdir:

“... her bir programın bir öncekine göre daha çok değer ve değerler eğitimine yer verdiği anlaşılmaktadır. 1926 programında 9 değer ifadesi yer alırken 1930 ve 1936 programında 26 ve 2005 programında 31 değer ifadesi yer almıştır. Bununla birlikte değer ve değerler eğitiminin sadece 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programında açıkça yer aldığı tespit edilmiştir. 2005 programların tamamında değer ve değerler eğitimi örtük bir şekilde programlarda yerini aldığı görülmektedir.”

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler ve Yıllara Göre Durumu

Değerler	1926	1930	1936	1948	1962	1968	1998	2005	2017
Aile Birliğine Önem Verme	X	X			X	X	X	X	X
Adil Olma								X	X
Bağımsızlık							X	X	X
Barış					X		X	X	X
Özgürlük								X	X
Bilimsellik				X	X	X	X	X	X
Çalışkanlık									X
Dayanışma	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Duyarlılık							X	X	X
Dürüstlük		X	X	X		X	X	X	X
Estetik					X	X	X	X	X
Hoşgörü					X	X	X	X	
Misafirperverlik			X	X		X	X	X	
Sağlıklı Olmaya Önem Verme							X	X	
Saygı			X	X	X	X	X	X	X
Sevgi	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Sorumluluk					X	X	X	X	X
Temizlik		X	X	X	X	X	X	X	
Vatanseverlik	X		X	X		X	X	X	X
Yardımseverlik	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Duygu ve Düşüncelere Saygı						X		X	
Türk Büyüklerine Saygı					X	X		X	
Doğa Sevgisi								X	
Doğal Çevreye Duyarlılık					X	X	X	X	
Akademik Dürüstlük								X	
Bayrağa ve İstiklal Marşı'na Saygı								X	
Tarihsel Mirasa Duyarlılık					X	X		X	
Kültürel Mirasa Duyarlılık					X	X	X	X	
Demokrasi				X		X	X	X	

Evrensel Değerler								X	
Gelenek - Görenekler					X	X		X	
Ahlâklı Olma	X	X		X	X				
Milliyetçilik	X	X	X	X	X	X	X		
Vatandaşlık Sorumluluğu	X	X	X	X	X	X	X		
Medeni Cesaret		X							
İşbirliği			X	X	X	X	X		
Milli Bilinç				X	X	X	X		
Eşitlik							X		X
Toplumsal Düzenin Sürmesini İstemek				X		X			
Tasarruf									X

Kaynak: Tay ve Ünlü (2016: 317)'nün çalışmasından uyarlanmıştır.

Tablo 1’de 1926 yılından 2017 yılına kadar programlarda yapılan değişikliklerle Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlere yer verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde *dayanışma*, *sevgi* ve *yardımseverlik* değerleri tüm değişikliklerde programlar içerisinde yerini almıştır. 2017 yılında değişiklik yapılan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı özelinde baktığımızda *çalışkanlık* ve *tasarruf* değerlerinin daha önceki programlarda hiç yer almamış değerler olduğu görülmektedir.

Sorumlu ve etkili bir vatandaş yetiştirme amacı olan Sosyal Bilgiler dersi değerler açısından büyük öneme sahiptir (Kurtdeğede Fidan, 2013). Ayrıca Sosyal Bilgiler dersi değerler eğitimi ile öğrencilere; toplumun varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için belli değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır (Gömleksiz ve Cüro, 2011). Alanyazın incelemesi sonucunda değerler eğitimi doğrudan ya da dolaylı olarak katkı sağlayan pek çok kaynak olduğu görülmüştür.

2.6. DEĞERLER EĞİTİMİNDE KULLANILAN KAYNAKLAR

Dergiler, gazeteler, masallar, hikâyeler, şiirler, çizgi filmler, fıkralar, afişler, kamu spotları, sportif faaliyetler, şarkılar vb. pek çok kaynağın değerler eğitimi noktasında kullanılabildiği söylenebilir (Kurnaz, 2012). Bu bölümde değerler eğitiminde kullanılabilecek bu kaynaklar arasında araştırmalara en çok konu olanlar kısaca ele alınmıştır.

Dergiler: Çocuk dergileri çocuk edebiyatının önemli ürünlerinden biridir. Çocuk dergilerinin içeriklerinde yer alan, çocukların ilgisini fazlasıyla çekebilecek görsel, fotoğraf ve metinler, etkinlik sayfaları vb. sayesinde diğer edebi ürünlerden ayrıcalıklı duruma gelmektedir (Duran ve Özkul, 2018). Eğitim öğretim açısından ders kitaplarından arta kalan boşlukların çocuk dergilerince doldurulabileceği söylenebilir (Demiryürek, 2012).

Çocuk dergileri yayınlandıkları her dönemde çocukların ilgisini çekmeyi başarmıştır (Balcı, 2003). İlk yayınlanmaya başladığı tarihten günümüze kadar çocuk dergilerinin, hitap ettikleri ilköğretim çağı öğrencilerinin eğitimleri noktasında duyarlı davrandıkları söylenebilir (Hazar ve Işık, 2017).

Yazılı ve görsel medya ürünlerinden olan çocuk dergilerinin, çocuklara değer kazandırma bağlamında önemli eğitsel araçlardan olduğu söylenebilir (Yılmaz ve Duman, 2018). Özellikle çocuk dergilerinde yer alan ahlâki metinler çocuklara davranış kazandırma noktasında önemli görülmektedir (Kardaş, 2015). Nitekim Yiğitbaşı (2014), çalışmasında incelediği çocuk dergisinin geleneksel değerlere oldukça önem verdiğini ifade etmiştir. Çocuk dergilerinin içerdikleri değerler konusunda çocuk dergileri üzerinde yapılan birçok çalışmada araştırmacılar ülkemizde yayınlanan çocuk dergilerinin çocuklara değer aktarma noktasında destek alınabilecek eğitsel araçlar olduğunu aktarmaktadır (Alabaş ve Kamer, 2016; Alabay, Can, Kandemir ve Güney, 2018; Güler, 2019; Okumuş, 2018). Çocuk dergilerin aşağıdaki katkıları da değerler eğitimi açısından kullanılmasını destekleyebilir (Cullinan, 1990, akt: Johnson, 2004).

- Dergiler okuyucu dostu ürünlerdir.
- Dergi konuları günceldir.
- Dergiler okuyucularına ait çalışmalarını sergiler bu sayede hitap ettiği kitlenin kendilerini iyi hissetmelerine yardımcıdır.
- Dergi makaleleri genellikle karmaşık konulara açık ve net açıklamalar getirmektedir.
- Dergiler, okuyucularına öyküler, şiirler ve oyunlar vb. olmak üzere çeşitli türler sunmaktadır.
- Dergiler grafiksel ve görsel olarak çekicidir.

- Dergi makalelerinde insani değerler aktarılabilir.

Lindquist (1979) geniş kitlelere hitap eden çocuk dergilerinin reklam aracı olarak etkili bir ürün olduğunu ifade etmiştir. Bu noktada ülkemizde yayınlanan dergilerin tüketimi ve özentiye aşıl原因an reklamlardan çocukları uzak tutmaya çalışması (Demiryürek, 2012; Gezmen, 2019; Kuyucu, 2016b; Yiğitbaşı, 2014) değerler eğitimi amacıyla kullanılması noktasında önemli bir ayrıntı olarak görülebilir.

Kuyucu (2016a), TRT Çocuk Dergisi üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında derginin okuyucularına bazı değerleri kazandırmayı amaçladığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir diğer çalışmada ise Alabaş (2014), üzerinde çalıştığı çocuk dergisinin öğrencilere birçok değeri kazandırmaya çalıştığını ve içeriklerinde bu değerlere yer verdiğini ifade etmiştir.

Gazeteler: Çocuklara yönelik faaliyet gösteren medya kaynaklarından biri de gazetelerdir (Hazar ve Işık, 2017). Kitleli iletişimdeki yön verme rolünden dolayı medya, sorumluluğunu ahlâki değerlerden alır (Ceylan, 2012). Gazeteler içeriklerinde birçok değeri barındırabilir ve bu bakımdan çocuklar için istenilen değer kazanımlarını elde etmeleri açısından yararlı bir kaynak olarak değerlendirilebilirken, kolay ulaşılabilirliği noktasında gazeteler Sosyal Bilgiler dersinde tercih edilebilecek araç gereçlerden biridir (Ünlüer ve Yaşar, 2012). Deveci (2005), “Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımı yoluyla Sosyal Bilgiler öğretiminin amaçlarına da önemli ölçüde ulaşılmış olacağını” ifade etmiştir. Fakat Hazar ve Işık (2017), çocuklara yönelik olarak çıkartılan medya ürünlerinden en az tercih edilenlerden birinin gazeteler olduğunu dile getirmiştir. Oysaki bir takım değerlerin öğrencilere aktarılmasında gazeteler, önemli okul dışı kaynaklar arasındadır (Deveci, 2005). Araştırmalarında Ercan (2014), Konak (2017) ve Akıncan (2018)’in yapmış oldukları çalışmalarda, gazetelerin içeriklerinde değerlere oldukça yer verildiği ve değerler eğitiminde faydalı olabilecek bir kaynak olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşmaları gazetelerin değerler eğitiminde kullanılabileceği görüşünü desteklemektedir.

Çocuk Kitapları (Hikâyeler, Romanlar ve Masallar): Bir topluma ait ortak değerleri en güzel aktaran alanın edebiyat olduğu söylenebilir (Karagöz, 2017;

Özdaş, 2018). Kitaplar okuyucularını farklı yöntemlerle etkileyerek onların hayal dünyasına hitap etmekte, bazen de onlara örnek olaylar aktararak tecrübe kazanmalarına yardımcı olmaktadır (Fidan, 2019). Buradan hareketle çocuk edebiyatına ait masal, hikâye, efsane vb. ürünler çocuklara sosyal, ahlâki, kişisel ve dini pek çok değerlerin aktarılmasında temel unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Court ve Rosental, 2007).

Eryılmaz ve Köse (2018), çocukların yaş düzeylerine uygun edebi ürünlerle karşılaşmasının eğitsel açıdan önemini şöyle belirtmektedir:

“... birey, edebi ürünler aracılığıyla bir takım değerlerle tanışır, süreçte tanıştığı değerleri keşfeder, kahramanlar veya olaylar arasında değerleri görerek somutlaştırır, içselleştirir ve kendi zihinsel süzgecinden geçirerek benimseyebileceği değerlere karar verir.”

Yapılan bilimsel çalışmalar neticesinde bu türlerden yardım alınmasının değerler eğitiminde faydalı olabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır (Court ve Rosental, 2007; Erdoğan, 2017; Fidan, 2019; Kaçmaz, 2018; Karagöz, 2017; Kılıç ve Aktan, 2015; Tümen, 2018).

Şiirler: Bir milletin kültürel değerlerini kişilere kazandırmanın en etkili yollarından biri, kişilerin o kültüre ait edebi eserlerle karşılaşmasını sağlamaktır. Bu eserler sayesinde kişi yaşadığı toplumun dil inceliklerini öğrenirken bir taraftan da eserlerin içerisinde barındırdığı değerlere şahit olacaktır (Kurtoğlu, 2017). Bu edebi eserlerden biri olan şiirler bir millete ait inanç, ahlâk, fazilet ve kahramanlıkların en güzel anlatıldığı türlerdendir. Bu noktada şiirler Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılacak önemli metinler olarak görülebilir (Akman, 2018). Dersin amacına uygun seçilen şiirlerin öğrencileri iyi ve yararlı davranışlara yönlendirirken aynı zamanda değer aktarımında da oldukça etkili olabilmektedir (Ulu, 2018). Taşkaya ve Coşkun (2009), çalışmalarında Türk kültürüne mal olmuş ve eğitim açısından kullanılacak çok sayıda şiir görüldüğünü ifade etmişlerdir. Benzer çalışmalarda Küçükaya (2014) ve Zavotçu (2012), Mehmet Akif Ersoy’un şiirleri üzerinde; Kurtoğlu (2017) Âşık Veysel’in şiirleri üzerinde araştırmalar gerçekleştirmişler ve çalışmalarında incelenen şiirlerin değerler eğitiminde faydalı birer kaynak olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Çizgi Filmler: Sözlü kültür öğeleri toplumlarda zamanın şartlarına veya ihtiyaçlarına göre farklı anlatım yöntemlerine kaynak olurlar. Bu farklılaşma bazen bir kitap metni bazen bir film senaryosu vb. şeklinde görülebilmektedir. Bu değişimler neticesinde ortaya çıkan sanat dallarından biri de çizgi filmlerdir (Alicenap, 2015).

Çizgi filmlerin sahip oldukları özellikler (grafik, ses, tasarım vb.) çocukların ilgilerini çekmekte ve dikkatlerinin canlılığını sağlamaktadır. Çocuklarda bu denli dikkat uyandıran yapıların hizmet verdiği topluma ait milli değerlerin yanında evrensel değerleri aktarmak gibi özellikleri de mevcuttur. Bu sayede izleyici kitlesi olan çocuklar, içerisinde yaşadıkları topluma ait temel oluşturan değerleri öğrenebilirler (Bölük, 2018). Bu nedenle yayıncılar içinde bulunduğu topluma ait değerleri dikkate almalı ve bu doğrultuda yayınlar gerçekleştirmelidirler (Ceylan, 2012). Çünkü çocuklar içerisinde buldukları gelişim çağı özellikleri sebebiyle bu tür televizyon yayınlarından değer kazanma noktasında alıcı durumdadırlar (Akıncı ve Güven, 2014). Çizgi filmlerdeki kahramanlara ait ahlâki davranışlar çocukları oldukça etkilemektedir. Bu durum ise benmerkezci yaklaşıma sahip çocukların ahlâki gelişimlerine önemli bir katkı olarak düşünülebilir (Oruç, Tecim ve Özyürek, 2011). Özetle okulöncesi ve ilkokul çağı çocuklarının vazgeçilmezlerinden olan çizgi filmler yardımıyla çocuklara değer aktarımı yapılması mümkündür (Karakuş, 2015).

Yapılan birçok çalışmada özellikle yerli yapım çizgi filmlerin değer aktarımı noktasında kullanılabileceği ve çizgi film içeriklerinde konularına göre farklı ve arzu edilen değerlere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır (Akıncı ve Güven, 2014; Bölük, 2018; Selanik Ay ve Korkmaz, 2017; Yaman, Bayburtlu, Tekir ve Kırman, 2015).

Biyografi: Kaymakçı ve Er (2009), biyografiyi; “bilim, sanat, edebiyat, siyaset, spor gibi alanlarda iş ve davranışlarıyla öne çıkmış, toplum katında üne kavuşmuş insanların hayatlarının tarihini ortaya koymak amacıyla belgelere dayalı olarak tarafsız bir gözle yazılan edebi ürün” olarak tanımlamaktadırlar. Bu ürünler yardımıyla insanlara ait yaşam ve ilişkilerin ele alındığı edebi ürünlerinden olan biyografiler sayesinde öğrenciler düşünen ve bilgili bir vatandaş olarak vatandaşlık görevlerini yerine getirmelerine yardımcı olacak deneyimleri edinebilirler (McGowan ve Guzzetti, 1991). Biyografiler yalnızca anlattıkları kişinin yaşantısıyla

sınırlı görülmemelidir. Ayrıca biyografiler olayın yaşandığı zamanın kültürel ve sosyal yaşantılarını da yansıtabilir. Bu sebeple derslerde tercih edilebilecek olan bu edebi tür öğrenciler için geçmişe ait sosyo kültürel yapıyı anlamlandırmada bir yardımcı olarak görülebilir (Oruç ve Erdem, 2010). Aynı zamanda biyografiler öğrencilerde tarih ve diğer bilimlere olan ilginin artmasına yardımcı olabilir (Karakuş ve Sağlık, 2016: 351). Tarihsel empatiye olanak tanır.

Sosyal Bilgiler dersine yardımcı kaynak olabilecek biyografiler öğrencilere değerler eğitimi noktasında da katkı sunabilir (Er ve Şahin, 2012; Kaymakçı ve Er, 2013). Nitekim Yiğittir ve Er (2013) “Sosyal Bilgilerde Değer Eğitiminde Biyografi Kullanımı” başlıklı çalışmalarında Sosyal Bilgiler dersinde değer aktarımında kullanılan biyografilerin öğrencilerden olumlu tepkiler aldığı sonucuna ulaşmışlardır. Bunun yanında biyografiler sayesinde öğrencilerde değerlere ilişkin farkındalık oluştuğunu ifade etmişlerdir.

2.7. ÇOCUK DERGİLERİ VE EĞİTİM

Dergilerin basılı iletişim araçları olarak yaşamımızda önemli bir yeri vardır. Çocuk dergileri çocuğun düşünme, kendini geliştirme, dil ve okuma becerisini geliştirme, okul dışında geçirdiği zamanı daha kaliteli kılma, çocuğu eğlendirme ve eğitime gibi işlevlere sahip olan iletişim araçlarıdır (Alabaş, 2014; Kaya, 2015). Ayrıca çocuk dergileri bilimsel gelişmelerden ilham alarak çocukların yaratıcılıklarına katkı sağlayan, farklı sporları, yaşam biçimlerini, teknolojiyi, hayvanları veya coğrafî temaları ele alarak çocuklara farklı bakış açıları kazandıran süreli yayınlardır (Duran ve Özkul, 2018).

Belirli zaman dilimlerinde yayınlanan ve çocuklara yönelik veya onların ilgilerini çekebilecek konuları kapsayan güncel haber, olay ve bilimsel konu ve araştırmaları aktaran yapıtlar çocuk dergileri olarak nitelendirilir. Çocuklara birbirinden değişik konularla ilgili görsel ve yazılı olarak zengin bir içerik sunması, çocukların okuma alışkanlıklarına destek olması ve çocukların zamanın güncel konularıyla ilişki kurmasında yardımcı olması bu yayınların önemini artırmaktadır. Çocuk dergilerine bakıldığı zaman çocuklara yönelik genel konular üzerinde durulduğu görülebilir. Bunun yanında dersler için eğitsel araç olarak kullanılacak

türde çıkarılan dergilerin son yıllarda artış gösterdiği söylenebilir (Dedeoğlu, Şahin, Ulusoy ve Ertem, 2011).

Çocuklar için hazırlanan dergilerin gelişimi, genel basılı yayın tarihinin gelişiminden ayrı tutulamaz. Başlangıçta daha kapsamlı ve genele hitap eden yayınlar yapan basın kuruluşları, zamanın gerekleri doğrultusunda konu, cinsiyet, yaş, ilgi alanları gibi özelleşmelere giderek daha ayrıcalıklı konuları ilgililerine doğrudan sunma çabası içine girmiştir. Bu kitleselleşme çabalarının sonucunda spor, bilim, kadın, gençlik ve çocuk dergileri gibi birçok süreli yayın çıkarılmaya başlanmıştır (Şimşek, 2001; Kaptan ve Sürmeli, 2011).

2.8. TÜRKİYE’DE YAYINLANAN ÇOCUK DERGİLERİNİN TARİHSEL BAĞLAMDA İNCELENMESİ

Çocuklar için çıkarılan ilk süreli yayın örnekleri Avrupa’da 18. yüzyılda görülürken Osmanlı bu gelişmeye bir asır sonra ayak uydurabilmiştir. Osmanlı’da Çocuk dergiciliğinin ilk örneği niteliğini taşıyan dergi ise 1869 yılında yayınlanan ve eğitsel amaçlı çıkarılan “Mümeyyiz” dergisidir. Çocuk dergileri arasında en beğenilen dergi olan bu dergi yayın hayatı boyunca 49 sayıya ulaşmıştır (Sarıkaya, 2010, Kaptan ve Sürmeli, 2011).

Cumhuriyet döneminde harf inkılâbıyla çocuk dergiciliğinde de köklü değişimler yaşanmıştır. Kullanılan harflerin değişmesiyle okuma yazma öğretimine büyük önemin verildiği bu dönemde ülkenin geleceği olan çocukların eğitimine de ayrıca dikkat gösterilmiştir. Bu dönemde ülkemizde birçok çocuk dergisi yayın hayatına başlamıştır. 1928 yılında “Çocuk Sesi”, “Afacan”, 1936 yılında “Çocuk Esirgeme Kurumu Dergisi”, “Yavrutürk”, 1939 yılında “Bin Bir Roman”, 1942 yılında “Çocuk Sesi”, 1943 yılında “Çocuk Haftası” ve 1945 yılında “Doğan Kardeş” dergileri çıkarılmıştır. Dönemin dergilerinde eğitim öğretim boyutu ön planda tutularak yayınlar yapılmıştır (Kuyucu, 2016a; Hazar ve Işık, 2017). Eğitim amaçlı çocuk dergileri ve çocuklar arasında görsel bir iletişim bulunmaktadır. Bu dergilerin amacı, çocuğa mesaj iletmektir (Sürmeli, 2010; Kaptan ve Sürmeli, 2011). Dergilerdeki mesajların çocuklar tarafından doğru anlaşılabilmesi için dergi

fotoğraflarının net ve sade olmasına, ayrıca dikkat dağıtmaması için metinde anlatılanı vurgulamasına dikkat edilmesi gereklidir (Duran ve Özkul, 2018). İşlevleri açısından çocuk dergileri; eğlendirme, bilgilendirme boyutu ve örtük mesaj verme gücü olmak üzere iki boyutta ele alınabilir (Alabaş, 2014). Çocuk dergileri, çocukların zihinsel ve dilsel gelişimi için de önemli birer araçtır. Çocuklarda beklenen davranışları kazandırma ya da zihinsel gelişimine katkı sağlamak özelliğinden herhangi birisinin etkili olması ya da örtük olarak beceri kazandırmayı amaçlaması dergiden dergiye farklılıklar gösterebilmektedir. Bu farklılaşmalar öğütler şeklinde eğitici-öğretici mesajlarla beraber çocuk edebiyatı ürünlerini içeren bazı türlerin dergilerde yer alması şeklinde eğitime katkılar sağlamaktadır (Alabaş ve Kamer, 2016).

Dergiler, etki alanlarının genişliği düşünüldüğünde çok önemli iletişim ürünlerinden birisidir. Özellikle çocuklar için yayınlandığı düşünülecek olursa önemi daha da artmaktadır. Çünkü çocuk dergileri, sadece hitap ettiği yaş grupları veya basın tarihçileri açısından değil; kültürel ve sosyal yaşantımızı merak eden yerli ve yabancı araştırmacılar açısından da, geçmişini merak eden yetişkinler açısından da önemli araçlardır.

3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Alanyazın incelendiğinde değerler eğitimi ve çocuk dergileri ile ilgili pek çok farklı konuda araştırmanın yapıldığı görülmüştür. Bu bölümde bu araştırmanın konusuyla paralellik gösteren, değerler eğitimiyle ilgili çalışmaların yanında çocuk dergileri ile ilgili yapılmış yurt içi ve yurt dışı araştırmalara da yer verilmiştir.

3.1.YURT İÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde yurt içinde “değerler eğitimi” ve “çocuk dergileri” konularında gerçekleştirilen araştırmalara yer verilmiştir.

3.1.1.Değerler Eğitimi Konulu Araştırmalar

Fidan (2019), fantastik metinlerin değerler eğitiminde kullanılabilirliğini Hikmet Temel Akarsu'nun fantastik metinleri örnekleminde incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında incelemeye alınan fantastik eserlerde yazarın genellikle “çevre sevgisi, yardımlaşma ve doğruluk” değerlerine yer verdiğinin belirlendiği görülmektedir.

Abacı (2018), “Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans çalışmasında, Behçet Ak’a ait çocuk kitaplarını değerler eğitimi kapsamında incelemiştir. Çalışma grubuna yazara ait yirmi dokuz çocuk kitabı alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre analizlerin yapıldığı kitaplarda, “alçakgönüllülük ve ağır başlılık” değerlerine hiç rastlanmadığı ifade edilmiştir. Kitaplarda en fazla rastlanan değerler ise; “eleştirel ve sorgulayıcı olma, sevgi, çalışkanlık ve teknolojiyi kullanma” olarak belirtilmiştir.

Ağaoğlu (2018), Bahaeddin Özkıışı’ye ait kitapların değerler eğitimi kapsamında incelenmesi amacıyla hazırladığı yüksek lisans tezinde nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre yazarın kitaplarında, incelenen değerlere sıklıkla yer verildiği görülmüştür. Kitaplarda en sık “yardımseverlik, vatanseverlik ve saygı” değerlerinin; en az ise “çalışkanlık, cömertlik, alçakgönüllülük ve sadakat” değerlerinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akıncan (2018), Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan yardımseverlik ve dayanışma değerini incelediği yüksek lisans tezinde çalışma grubu olarak 2013-2014 yıllarında yayınlanan 4 ulusal gazete oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre gazetelerin haberlerinde dayanışma değerine daha çok yer verdikleri görülmüştür.

Alabay ve diğerleri (2018), “TÜBİTAK Tarafından Yayınlanan Meraklı Minik Çocuk Dergisinin Değerler Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmalarında derginin evrensel değerlere ne kadar yer verdiğini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma kapsamında derginin 2012-2016 yılları arasında yayınlanan 60 sayısı incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarında dergi içinde en sık geçen değerlerin “sevgi, sorumluluk ve iş birliği” olduğu görülürken; en az rastlanan değerlerin “birlik,

sadelik ve özgürlük” değerleri olduğu söylenebilir. Ayrıca dergide, “dürüstlük, barış ve alçak gönüllülük” değerlerine hiç rastlanılmadığı ifade edilmiştir.

Bastem (2018), “A. Vahap Akbaş’ın Çocuk Eserlerinin Eğitsel Değerler Bakımından İncelenmesi” başlıklı doktora tezi çalışmasında, yazarın eserlerinde yer alan değerleri, belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda kitaplarda, “sevgi, saygı, aile ve merhamet” değerleri en çok rastlanılan değerler olmuştur. Araştırmacı ayrıca, yazarın eserlerinin “dinî değerler, sevgi, aile birliğine önem verme, merhamet, nezaket, estetik, duyarlı olma, saygı ve yardımlaşma” değerleri kapsamında yeterli olarak gördüğünü ifade etmiştir.

Eryılmaz ve Köse (2018)’nin “Küçük Prens” isimli kitapta yer alan değerleri inceledikleri çalışma sonucunda incelemeye alınan kitapta bilimsellik, estetik, çalışkanlık, yardımseverlik, saygı, duyarlılık, cesaret, vatanseverlik, arkadaşlık, adil olma, düzenli/temiz olma, sorumluluk, dürüstlük, sevgi, güç ve hazzıcılık temalarına ilişkin değerlerin yer aldığı belirtilmektedir. Araştırmacılar çalışmanın sonucu olarak “Küçük Prens” kitabının Sosyal Bilgiler dersi için değerler eğitimi sürecinde yararlanılabilecek bir kaynak olduğunu ifade etmişlerdir.

Karagöz (2018), araştırmasında bir yazar tarafından kaleme alınan çocuk kitaplarını değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde kitaplarda 862 değer tespit edilmiş bunlardan en çok tekrar eden beş değer sevgi, arkadaşlık, yardımlaşma, selamlaşma, çalışkanlık biçiminde ifade edilmiştir. Çalışmada en az tekrar edilen değerlerin ise: Duyarlılık, vatanseverlik, alçak gönüllülük, çoğulculuk ve vefa olduğu belirtilmiştir.

Kayıran ve Bağçeci (2018), “Okul Öncesi Öğrencilerine Yönelik Değerler Eğitimi Programı İhtiyaç Analizi” başlıklı çalışmalarında okul öncesi dönemde yer verilmesi gereken değerlere açıklık getirmek amacıyla ihtiyaç analizi gerçekleştirmişlerdir. Araştırmacılar 2016-2017 eğitim öğretim yılının bahar döneminde, Kahramanmaraş ilinde görev yapan 200 okul öncesi öğretmeniyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında MEB’e ait “Değerler Eğitimi Yönergesi” doğrultusunda hazırladıkları değer kontrol listesini kullanmışlardır. Gerçekleştirilen ihtiyaç analizi sonuçlarına göre, okul öncesi çocuklar için değerler eğitimi programının bir parçası olarak uygulanması gereken ve öğretmenler tarafından

seçilen ilk on değer: Dürüstlük, vatanseverlik, sorumluluk, saygı, yaşlılara saygı, çevreye saygı, sevgi, adil olma, başkalarına saygı duyma, doğruluk ve mütevazı olmak biçiminde belirtilmiştir. Ayrıca, öğretmenler tarafından en az belirtilen beş değer sosyal sorumluluk, cömertlik, işbirliği, dürüstlük ve cesarettir.

Özdaş (2018), Muzaffer İzgü'nün kitap serilerinden olan "Ökkeş" serisinde eğitim değerlerinin sıklığını ve uygunluğunu incelemiştir. Nitel modelde gerçekleştirilen çalışmada doküman analizi ve hikâye haritası yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma seriye ait on kitap ile gerçekleştirilmiştir. İncelenen kitaplarda en fazla belirlenen değerlerin "yardımseverlik, aile sevgisi ve çalışkanlık" değerleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Senek (2018), çocuk edebiyatı ürünlerinden, Aytül Akal'a ait masallarda iletilmek istenen değerlerin belirlenmesi, masalların değerler eğitimi açısından önemini ortaya koymak ve masalların çocukların yaşamlarına tesirlerini gün yüzüne çıkarmak gibi amaçlarla yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Araştırmada 2012 yılında yayınlanmış "Masal Masal" adlı kitap içerisinden belirlenen 58 masal araştırma kapsamına alınmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre analizleri yapılan 58 masalda 20 değere rastlanılmıştır.

Akkaya (2017), "Kıbrıs Türk Masallarında Değerler" isimli çalışmasında Saim Sakaoglu'na ait "Kıbrıs Türk Masalları" adlı eserdeki değerleri Schwartz'ın sınıflandırmasındaki değerlere göre incelemiştir. Çalışmada yazarın kitabından seçilen yirmi masal incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre masallarda en sık rastlanan değer "yardımseverlik" değeri olduğu görülmüştür.

Karagöz (2017), "Naki Tezel'in Türk Masalları Adlı Kitabının Değerler Açısından Analizi" isimli çalışmasında, yazarın masallarında yer alan değerleri Schwartz'ın değer ölçeğine göre sınıflandırmayı ve kitabın değerler eğitimi bakımından önemini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre eserde; "geleneksellik ve özyönelim" değerlerinin en çok yer alan değerler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Pekdoğan (2017), çalışmasında Amerika ve Türkiye'de uygulanan değerler eğitimi programlarını farklı yönleriyle değerlendirmeye çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Amerika'nın uyguladığı program sayesinde öğrencilere birçok

değerin okul öncesinden orta öğretime kadar değişik yöntem ve teknikler kullanılarak kazandırıldığı görülmektedir. Ülkemizde değerler eğitiminin ise yeterli ve istenen düzeyde olmadığı, bu durumun sebebi olarak da ülkemizde örtük programın tercih edildiği belirtilmiştir.

Yıldırım, Becerikli ve Demirel (2017)'in Sosyal Bilgiler öğretmenleri, Sosyal Bilgiler öğretmen adayları, Sosyal Bilgiler dersi gören ortaokul öğrencileri ve bu öğrencilerin velileri ile gerçekleştirdikleri “Farklı Bakış Açıklarına Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi” isimli çalışmalarında Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimine ilişkin görüşleri ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre katılımcılar ailede kazanılan değerleri saygı, sevgi, yardımseverlik, hoşgörü olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılar açısından okulda kazanılan değerler ise sorumluluk ve duyarlılık olarak yer alırken; öğretmen adaylarının gözlemlerine göre okullarda öğretmenler tarafından en çok tercih edilen değerler eğitimi yaklaşımının telkin etme yaklaşımı olduğu belirlenmiştir.

Kılıç ve Aktan (2015), çalışmalarında MEB tarafından ilköğretim öğrencileri için tavsiye edilen "100 Temel Eser" in içeriğinde yer verdiği değerleri araştırmışlardır. Nitel araştırma modeline göre desenlenen çalışmada yerli ve yabancı yazarlara ait toplam 21 kitap incelemeye alınmıştır. Kitaplarda en sık rastlanan değerler “sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik, dostluk, acıma, cesaret, ümit, merhamet ve başarılı olma” değerleri iken; en az rastlanılan değerler ise “emaneti korumak, feragat, istişare, görgülü olmak, sağlıklı olmaya önem verme, tutumluluk, yeniliklere açıklık, ahlâklı olma, doğa sevgisi, eşitlik, hoşgörü, milli birlik şuuru, ölçülülük, sadelik ve zarafet” değerleridir.

Yiğit ve Tarman (2013), “Değerler Eğitiminin İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Yeri ve Önemi” başlıklı çalışmalarında 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarını değerler eğitimi açısından incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre programda yer alan değerlerin ders kitaplarında yeteri kadar yer aldığı ifade edilirken metinlerde yer alan değerlerin görsellerle desteklenerek somutlaştırılmasının sağlandığı ifade edilmiştir.

Acat ve Aslan (2012), “Yeni Bir Değer Sınıflaması ve Bu Sınıflamaya Bağlı Olarak Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler” adlı çalışmalarında yeni bir

değer sınıflamasına ulaşmayı amaçlamış ve bu sınıflamaya bağlı olarak öğrencilere kazandırılması gereken değerler ile ilgili öğretmen ve veli görüşlerini incelemişlerdir. Araştırma 1726 veli ve 575 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Yaşayan değerler tablosu yardımıyla toplanan verilerin analizinde “SPSS for Windows ver: 18.0” programı tercih edilmiştir. Araştırmada yapılan hiyerarşik küme analizine göre 5 farklı değer sınıflamasına ulaşılmıştır (muhafazakâr-geleneksel değerler, ulusal-milli değerler, öze dönük-kişisel değerler, sosyal-toplumsal değerler, bilimsel-yenilikçi değerler). Muhafazakâr-geleneksel değerler ve sosyal-toplumsal değerlere verilen puanlar veliler lehine; ulusal-milli değerler, öze dönük-kişisel değerler ve bilimsel-yenilikçi değerlere verilen puanlar öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Aladağ (2012) “İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değer Eğitimi Yaklaşımlarının Öğrencilerin Sorumluluk Değerini Bilişsel Düzeyde Kazanmalarına Etkisi” adlı araştırmasında ön test – son test kontrol gruplu deneme modeline bir devlet ilköğretim okulunun 5. sınıf öğrencileri ile çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre “sorumluluk” değeriyle alakalı olarak, Bilişsel Düzey Ölçeğinden alınan puanlara göre deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Akyol (2010), 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında “sevgi” değerinin yer alma durumunu incelemiştir. Araştırma sonucunda 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında “sevgi” değerine rastlanmadığı belirlenmiştir.

Ersoy (2010), “İlköğretimde Değer Kazanımlarının İncelenmesinde Karikatür Kullanımı: Dayanışma Değeri Örneği” başlıklı çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin dayanışma değeri ile ilgili algılarını karikatürler yardımıyla incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada kapsamında 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 207 kişi belirlenmiştir. Çalışmanın sonuçlarında öğrencilerin dayanışma değerine karşı farklı algılarının olduğu ortaya çıkmıştır. Bunlar; “sorun çözmede dayanışma yapılmalı, dayanışma davranışının sonuçlarının olumsuz olmaması önemli, geçici çıkarlar için (seçim kazanmak vb.) dayanışma yapılabilir ve kötülere cezalandırmak için dayanışma yapılabilir” şeklinde ifade edilmektedir.

3.1.2. Çocuk Dergileri Üzerine Yapılmış Araştırmalar

Güler (2019), “Çocuk Dergilerinde Değerler Aktarımının İlköğretim Programları ile İlişkilendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” başlıklı yüksek lisans tezinde 1968 yılı öğretim programı özelinde 1970-1983 yılları arasında yayınlanan 4 farklı dergi ve 2017 yılı öğretim programları özelinde 2016-2017 yıllarında yayınlanan 4 farklı dergide inceleme gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçlarında her iki döneme ait incelenen dergilerin milli değerlere yeterince yer vermediği görülmüştür. Ayrıca incelenen dergilerin biri hariç diğer tüm dergilerde bilimsellik değerinin tüm yollarla vurgulandığı belirtilmiştir. İki dönemin dergilerinin genel karşılaştırılmasının yapıldığı çalışmada dergilerin 1970-1983 döneminde yayınlananlarının dönemin siyasi ve ekonomik şartlarından etkilenmiş olabileceği belirtilirken 2016-2017 yıllarında yayınlanan dergilerin bu tür etkilerden uzak durdukları dile getirilmiştir.

Akbaba, Kökçü ve Demirel (2018), çalışmalarında elektronik olarak yayınlanan çocuk dergilerinden “Bilim Çocuk” dergisini incelemiştir. Araştırmada amaç dergiyi tanıtmak ve bilimsel ve teknolojik konuların çocuk edebiyatı içerisinde kullanımına dikkatleri toplamaktır. Araştırmanın sonuçlarına göre derginin okuyucularına bilimi sevdirmeye ve bilim ile hayatın iç içe olduğunu aktarabilme boyutuyla etkili olduğu belirlenmiştir; bunun yanı sıra derginin, bir çocuk dergisinin taşıması gereken özellikler açısından da yeterli olduğu ifade edilmiştir.

Duran ve Özkul (2018) araştırmalarında Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerini etkinlikleri ve öğrenci görüşleri bakımından değerlendirmeyi amaçlamışlardır. 2016 ve 2017 yılında Türkiye’de yayınlanan çocuk dergileri üzerinde yapılan incelemeye göre çocuk dergilerinin bilmece ve yarışma gibi etkinliklere yeterince yer vermediği fakat oyun, tasarım, beceri geliştirme, deney vb. bölümlere yer verilmesi konusunda titiz davrandıkları görülmüştür. Öğrenci görüşleri incelemesine göre ise, öğrencilerin bilimsel içerikli dergileri daha çok tercih ettikleri ortaya çıkmıştır.

Erdil (2018) “Türkiye Cumhuriyetinin Latin Harfleriyle Çıkan İlk Çocuk Dergisi Üzerine Bir Değerlendirme” çalışmasında, araştırmanın amacına uygun olarak, Türkiye’de yayınlanan ilk derginin “Çocuk Sesi” dergisi olduğunu

belirlenerek, bu dergiye ait ilk 50 sayıyı, yazım ve okuyuculara yaklaşım boyutlarıyla incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre derginin okuyucusunu merkeze alarak ve samimi bir dil kullanarak yayınlarını gerçekleştirdiği, yazım boyutuyla bakıldığında ise dergide günümüzde kullanılmayan kelimelerin bulunduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra basım sonrası yazım yanlışlarının görüldüğü de ifade edilmiştir.

Asar ve Yeşilyurt (2017) çalışmalarında “Çocuk Haftası” dergisini; genel yapısı, içeriği ve yer verdiği edebi türler açısından çocuk edebiyatı çerçevesinde incelemiştir. Çalışma kapsamında 1942-1950 yılları arasında yayınlanan dergiye ait 375 sayı incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre dergi içeriklerinde yer verilen metinlerin çocukların düzeylerine uygun olmadığı belirlenmiştir.

Balcı (2017), Selanik’te yayınlanan ve Osmanlı Dönemi çocuk dergilerinin en uzun süre yayın yapan 2. Dergisi olan “Çocuklara Rehber” dergisini incelediği çalışmada, derginin kataloglarda bulunmayan ve derginin 4. yılına ait 14, 15 ve 19. sayıları üzerinde durmuştur. Çocuklara bilgi ve değer aktarmanın yanı sıra onları eğlendirmeyi de amaçlayan derginin incelenen üç sayısında aynı çizgide yayınlar yapmaya çalıştığı belirlenmiştir.

Hazar ve Işık (2017) araştırmalarında çocuk medyasını ve Doğan Kardeş çocuk dergisini incelemiştir. Araştırmada derginin çocuklara yalnızca eğlendirici masallar, hikâyeler, şiirler, karikatürler sunmadığı; bunun yanında sosyal sorumluluk duygusuyla çocukları eğitmeye de çalışarak onları bilgilendirdiği, kişisel gelişimleri için emek harcadığı, sosyalleşmeleri için zemin hazırlandığı ifade edilmiştir.

Alabaş ve Kamer (2016), “Afacan Çocuk Gözü Dergisi ve Çocuğun Vatandaş Olarak Eğitimi” adlı çalışmalarında “Afacan Çocuk Gözü” dergisini vatandaşlık eğitimi ve değerler bağlamında incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarında derginin erdemli davranış oluşturma ve iyi vatandaş yetiştirme konularına ağırlık verdiği; metinlerin görsellerle desteklendiği derginin okuyucudan beklenen davranışları bildiren, Türklük bilincini aşlamaya çalışan bir şekilde hareket ettiği sonucuna ulaşmışlardır.

Davulcu ve Temel (2016), çalışmalarında Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren yayınlanmaya başlayan “Yeni Yol” dergisinin çocuklarda “Cumhuriyet” bilincini nasıl oluşturmaya çalıştığını ortaya koymaya çalışmışlardır. Bu çerçevede

dergide yer alan Cumhuriyet içerikli metinler değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda dergide “Cumhuriyet, vatan ve millet sevgisi, kahramanlık ve bağımsızlık, şehitlik, Gazi Mustafa Kemal ve diğer Türk büyükleri konulu yazılar ve şiirler” bulunduğu belirlenmiştir.

Gümüškılıç (2016), “Bahçe Dergisinin (1880-1881) Çocuk Edebiyatı ve Eğitime Katkısı Bakımından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde derginin Avrupa’yı yakından takip ederek gelişmelere ayak uydurmaya çalıştığı; çocukların dikkatlerini canlı tutacak pek çok farklı konuya yer verildiği; çocuklara eğitim vermek hayati tanıtmak ve okuma alışkanlığı kazandırmak gibi amaçlar güttüğü belirlenmiştir. Bunun yanı sıra “Bahçe” dergisinin içeriklerini hazırlanmasında dönemin öğretim programlarına uyum göstermeye çalışıldığı ve derginin içerikleri açısından gençler ve yetişkinlere de yararlı olabileceği ifade edilmiştir.

Kuyucu (2016a), TRT Çocuk dergisi özelinde kamu yayınlarının çocuk dergilerinin içeriklerine ait durumlarını ortaya koymayı amaçladığı araştırmasında TRT Çocuk dergisinin reklam ve içerik tekniklerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre incelenen dergilerde çocukları reklamlardan uzak tutma gayreti olduğu görülmüştür. İçeriksel olarak bakıldığında dergide karakter kullanımında geleneksel karakterlerden yararlanıldığı belirlenmiştir.

Kuyucu (2016b) Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinde reklam yayınları ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Çalışma National Geographic Kids, Atlas Çocuk, Pepee, TRT Çocuk ve Bilim Çocuk dergilerinin Türkiye’de yayınlanan bir yıllık (2015 Şubat – 2016 Şubat) sayılarında bulunan reklamların içerik analizleri gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda özel şirketlere ait dergiler olan National Geographic Kids, Atlas Çocuk, Pepee içeriklerinde yoğun bir reklam yer alırken; kamu kuruluşu olan TRT’ye ait TRT Çocuk ve TÜBİTAK tarafından çıkartılan Bilim Çocuk dergilerinde hiçbir ticari reklama rastlanmadığı belirlenmiştir.

Turan, Kurt ve Arslan (2016), çalışmalarında okul öncesi çocuklara hitap eden ve İş Bankası tarafından ücretsiz olarak dağıtılan “Mini Kumbara Dergisi”nin 16 sayısı biçim ve içerik açısından incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarında dergilerin içerik açısından çocukların düzeyine uygun olduğu belirtilmiştir. Ayrıca derginin değindiği konulara yer verirken toplumsal ve kültürel öğelerden

faydalandığı; dergide yer verilen konuların çocukların ilgilerini çekebilecek şekilde düzenlendiği; gerçek yaşamla ilişkilendirildiği belirtilmiştir. Derginin dil ve üslup açısından değerlendirmesinde de çocuklar için uygun olduğu; aynı zamanda dil gelişimi açısından destekleyici nitelikte olduğu ifade edilmiştir.

Aydın (2015), “Türkiye’de Çocuk Dergiciliği: Diyanet Çocuk Dergisinin İçerik Analizi” başlıklı yüksek lisans tezinde derginin 2001-2015 yılları arasında Nisan aylarında yayınlanan sayılarında “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” ve “Kutlu Doğum Haftası” konularına yer verilme biçimlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre derginin metin ve görsellerinde “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” konularının işlenişinde giderek azalma görülürken “Kutlu Doğum Haftası” ile ilgili konularda artış olduğu tespit edilmiştir.

Kardaş (2015), çocuk eğitimi açısından “Çocuklara Talim” dergisini incelemiştir. 1887-1888 yıllarında Arap harfleriyle yayınlanan derginin dokuz sayısı önce günümüz alfabesine çevrilmiş ve metinleri incelemek için sosyal bilimler ve fen bilimleri başlıkları belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarında derginin çocukların düzeyine uygun, sade, açık ve anlaşılır metinlere yer verildiği görülmüştür. Dergide yer verilen metinlerin bilgilendirici özelliği dikkat çekerken bunu gerçekleştirebilmek için ise anlatımlarında somutlaştırmalardan oldukça yararlandığı belirtilmiştir.

Kaya (2015), “Çocuklara Yönelik Dergi ve Kitaplarda Tipografi Sorunları” isimli yüksek lisans tezinde yayınlanan dergi ve kitap kapaklarında hitap edilen kitlenin yaş aralığını belirtmediklerini; satır ve paragraf aralarındaki boşluk sorunlarını; renkli şekil, resim ve grafikler üzerinde bulunan metinlerin okunabilirlik açısından ortaya koyduğu zorlukları belirlemiştir.

Akayrak (2014), erken Cumhuriyet dönemine ait süreli çocuk yayınlarından “Mektepli Gazetesi, Çocuk, Çocuk Sesi Dergileri” ile ilgili gerçekleştirdiği yüksek lisans tezinde dergileri sosyalleşme açısından değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre dönemin incelenen dergilerinde genellikle değerler eğitimi etkisinin görüldüğü belirlenmiştir. Dergilerde özellikle “beden terbiyesi, yerli malı kullanımı, kız çocuklarının eğitime katılımının özendirilmesi gibi” boyutların yer aldığı ifade edilmiştir.

Alabaş (2014) tarafından hazırlanan “Cumhuriyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim ve Tarih Anlayışı Açısından İncelenmesi (1928-1950)” adlı doktora tezinde Cumhuriyet Dönemi çocuk dergileri ele alınmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre incelenen dergilerin eğitim ve eğitimde yenilik konularına yer verdiği görülmüştür. Ayrıca dergilerde tarihi olgular kullanılarak çocuklara Türklük bilinci, vatan sevgisi ve kişisel gelişim ile ilişkili değerler kazandırılmaya çalışılmıştır.

Balcı (2014)’nın “Çocuklara Kıraat Dergisi” başlıklı çalışması 18 sayıdan oluşan derginin içerik açısından incelenmesiyle gerçekleştirilmiştir. Çocuklar için okuma aracı olmak gibi bir amaç taşıyan dergi bu doğrultuda içeriğinde dikkat çeken pek çok yazı yayınlamıştır. Bunun yanında içeriklerinde haber ve çeşitli bilgilere de yer verildiği görülmüştür.

Yiğitbaşı (2014)’ın Türkiye’deki çocuk yayıncılığı ve dergiciliği hakkında bir betimleme ve izlenim sunmak amacıyla yaptığı çalışmada TRT Çocuk dergisinin incelemeye alındığı görülmektedir. Araştırmada TRT Çocuk Dergisinin 2012 Nisan ve 2013 Mart dönemlerini kapsayan 12 sayısı incelenmiştir. Yapılan çalışmada dergide yer alan türlerin çocukların ilgisini çekecek görseller, hazırlanan bilmecelerden, oyun, macera ve gizemli hikâyelerden, hayvanlara ya da doğaya yönelik bilgilendirici metinlerden oluştuğu belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre TRT Çocuk dergisinin çizgi film karakterlerinden oluşan veya çocuklara yönelik genel kültür dergilerini birleştiren bir yapıda olduğu görülmüştür. Ayrıca dergide yerel kültür öğelerine ve karakterlere yer verilmesi sonucunda çocukların kendi kültürlerinin farkında olmalarının amaçlandığı ifade edilmiştir.

Yıldız (2012) din öğretimi çerçevesinde Diyanet Çocuk dergisini incelediği “Diyanet Çocuk Dergisinin Din Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında 1985 – 2004 yılları arasında yayınlanan Diyanet Çocuk dergilerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre dergide inanç öğretiminin, aklî ve mantıkî deliller sunularak anlatıldığı görülmüştür. Genel olarak derginin inanç ve ibadet öğretimi açısından başarılı olduğu ancak görsel olarak zenginleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Kaptan ve Sürmeli (2011), çocuk dergilerinin tipografik yönden ne boyutta olduklarını ortaya çıkarmak ve karşılaşılan olumsuzluklara çözüm önerileri getirebilmek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Çalışma Diyanet Çocuk, Türkiye Çocuk, Ebe Sobe dergileri örnekleminde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, incelenen dergilerde, harf puntolarının olması gerekenden daha küçük olduğu, aşırı süslü ve okunabilirliği düşük harf karakterlerinin tercih edildiği görülmüştür. Ayrıca çalışmada dergilerin metin-fon kontrastı yetersiz görülmüştür.

Küçük (2010), çalışmasında Çocuklara Mahsus Gazete'yi incelemiştir. Çalışmada gazetenin haftalık yayın yapması ve haber ağırlıklı olmaması sebebiyle dergi niteliği taşıdığından söz edilmiştir. Araştırmada gazetenin çocuk dergiciliğine katkısının yanında çocuk edebiyatına da oldukça katkı sağladığı ifade edilmiştir.

Sarıkaya (2010), “Türk Çocuk Dergilerinde Tarih 1918-1931” isimli çalışmasında Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayınlanan çocuk dergilerindeki milli bayramları ve tarihi konuları incelemiştir. Araştırmanın örneklemini “Sevimli Mecmua, Bizim Mecmua, Gürbüz Türk Çocuğu, Yeni Yol, Çıtı Pıtı, Çocuk Dünyası ve Resimli Dünya” çocuk dergileri oluşturmuştur. Çalışmada dergilerin tarihe ve bu konulara nasıl yer verdiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Erdoğan (2009), çalışmasında “Çocuklara Arkadaş” dergisini incelemiştir. Araştırmada derginin genel özellikleri incelenerek içerikleri ortaya koyulmaya çalışılan araştırmanın son bölümlerinde ise derginin eğitsel boyutu üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak derginin; çocuklara farklı yöntem ve tekniklerle öğütler vererek doğruya ulaşmalarını amaçladığı, yayın döneminin üzerinden oldukça zaman geçmesine rağmen güncel kalabildiği, çocuk dergiciliği ve edebiyatı için dikkate değer bir ürün olduğu ifade edilmiştir.

Gurbetoğlu (2007), çalışmasında II. Meşrutiyet döneminde yayınlanan dergilerde aktarılmaya çalışılan değerleri ve bu değerlere ait özellikleri ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu sebeple dönemin dergilerinde yer verilen edebi ürünleri ahlâki boyutları çerçevesince incelenmiştir. Dönemin temel sorunlarından görülen ahlâki çöküntü dergilerde oldukça üzerinde durulan konu olmuş ve bu durumun üstesinden gelebilmek adına dergilerde ahlâki içeriklere daha fazla yer verildiği

belirlenmiştir. Ahlâki gelişimin ailede başladığı düşüncesine sahip olan dönemin dergilerinde yetişkinlere de yönelik içerikler görülmüştür.

Balcı (2003), Türkiye’de yayınlanan ilk çocuk dergileri hakkında bilgi verdiği ve “Çocuklara Rehber” dergisinin tanıtıldığı “Bir Okuma Materyali Olarak” eğitiminin ve okuma alışkanlığının kazanımı için yayınladığı yazı türlerini, bu yazılardaki eğitime bakış açısını ve metin içerikleri değerlendirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre dergi, eğitimi paydaşlarının tamamıyla bir bütün olarak gören ve öğrencilerin derslerini sıkılmadan öğrenebilmesini amaçlayan bir anlayışa sahiptir. Ayrıca yapılan incelemeyle derginin içerik bakımından bir ders kitabı kadar dolu olduğu görülmüş ve içeriklerin aktarımında birçok edebi türün başarıyla kullanıldığı ifade edilmiştir.

3.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde yurt dışında “değerler eğitimi” ve “çocuk dergileri” üzerine yapılan araştırmalardan örnekler aktarılmıştır.

3.2.1. Değerler Eğitimi Konulu Araştırmalar

Suyatno, Jumintono, Pambudi, Mardati ve Wantini (2019), “Endonezya Eğitim Sisteminde Değerler Eğitimi Stratejisi” çalışmalarında eğitimcilerin ortaokullarda nasıl bir değer eğitimi uyguladıklarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu çalışmada nitel araştırma modellerinden fenomenoloji yöntemi tercih edilmiştir. Çalışma verilerinin elde edilmesi ve analizi aşamalarında; derinlemesine görüşme, gözlem ve doküman analizi teknikleri tercih edilmiştir. Çalışmanın sonucunda okullarda değerler eğitiminin; değerlere dayalı okul kültürünün oluşturulması ve sonrasında ise değerler eğitimi stratejisinin hazırlanmasıyla başladığı görülmüştür. Ayrıca çalışma kapsamında değerleri geliştirmek adına öğretmenlerin en çok tercih ettiği yöntemlerin değerlere alıştırma ve rol model olma olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuçlar arasında dini öğretilerden ortaya çıkan değerlerin, okullarda değerler

eğitiminin geliştirilmesine temel teşkil eden en önemli değerler olduğu da belirtilmiştir.

Van Krieken Robson (2019), “Erken Çocukluk Eğitiminde Değerler Eğitimi İçin Katılımcı Pedagoji” konulu çalışmasında temel İngiliz değerlerinin erken çocukluk dönemi eğitimleri içerisinde ne şekilde yer aldığını ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışma 18 okul öncesi öğretmeni ve 2-4 yaş arasındaki çocuklarla birlikte gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonuçlarında araştırmacı erken çocukluk dönemi değerler eğitiminin hükümetin egemen politikası doğrultusunda terörle mücadele politikasının etkisinde kaldığına yönelik görüşler belirtilmiştir.

Komalasari ve Rahmat (2019), “Vatandaşlık Eğitiminde Yaşam Değerleri Odaklı İnteraktif Multimedya” başlıklı çalışmalarında verileri gözlemler, görüşmeler, doküman inceleme, odak grup görüşmeleri ve anketler yardımıyla toplamışlardır. Çalışma Endonezya'nın Bandung şehrindeki ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenler ve bu şehirde eğitim gören ortaokul ve lise öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak ortaya konulan modelin; kavramsal olarak yaşam değerlerini ve yaşam değerleri eğitiminin ilkelerini, Endonezya'nın 2013 programına, bilimsel öğrenmenin ilkelerine ve etkileşimli multimedya geliştirme ilkelerine göre, Sivil Eğitimin temel yeterliliklerine ve ilkelerine özel bir dikkat göstererek etkileşimli multimedya ile bütünleştirilebildiği görülmüştür. Ayrıca birçok öğrencinin, vatandaşlık eğitiminde değer gelişimi için interaktif multimedya kullanımına olumlu baktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Vincent (2018), çalışmasında “Toplumsal Erdem ve Laiklik Üstü Bir Dünyada Değerler Eğitimi” konusunu ele almıştır. Deneysel olarak gerçekleştirdiği çalışmasında araştırmacı, çağdaş eğitim politikası, din, toplumsal erdem ve değerler eğitiminin, özellikle de 'temel İngiliz değerlerinin' öğretilmesi gibi unsurları bir araya getirerek bilime katkı sağlamayı amaçlamıştır. Çalışmasının sonuçlarında araştırmacı, İngiliz değerleri politikasının, dinin yani Hristiyanlığın ve diğer inançların mevcut eğitim politikasını etkilemek için devlet içinde ve devlete karşı nasıl çalıştığını ortaya koymaya çalışmıştır.

Ülavere ve Veisson (2018), Estonya anaokullarında yapılan değerler eğitiminin okul müdürleri, öğretmenler ve velilerin değerlendirmelerini görüşlerine

dayalı olarak incelemeyi amaçladıkları çalışmalarında, 978 katılımcıya ulaşmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcıların üç grubu da anaokullarında uygulanan değerler eğitiminin çok önemli olduğunu; anaokulları öğretmenleri ile ebeveynler arasında yapılan görüşmelerin önemli bir rolünün olduğunu; anaokullarının temel değerlerinin ise: işbirliği, güvenlik, bakım, açıklık, çocuk odaklılık, sağlık, güvenlik, samimiyet, geleneklere bağlılık, profesyonellik, dürüstlük ve hoşgörü olduğunu belirlemişlerdir.

Bowie (2017), “İngiliz Okul Politikasında İnançlara Hoşgörü Var mı? Somutlaştırma, Karmaşıklık ve Değerler Eğitimi” isimli çalışmasında devletin inançlar konusunda sahip olması gereken hoşgörü değerinin sıkıştırılmış ve kısıtlayıcı olmaması gerektiğini belirtirken; bunun zor, karmaşık ve taraflı olabileceğini ifade etmektedir.

López, Bohórquez, Cordone ve Checa (2017), “L’Elia: Değerlerin Okulu. Spor Yoluyla Değerlerin Aktarılması Programı” isimli çalışmalarında L’Elia Belediye Spor Okullarından memnuniyet anketiyle belirlenen 356 kişilik bir örneklem grubuyla çalışmışlardır. Çalışmanın verileri telefon görüşmeleri yoluyla toplanmıştır. Araştırmada katılımcıların çoğu (%81,5) spor uygulamalarında değerlere yer verilmesinin çok önemli olduğunu düşündüğünü ifade etmişlerdir. Öte yandan, %49,1’i değerlerin sportif faaliyetlerde yeterince hatta fazlasıyla yer aldığını düşündüğü sonucuna varılmaktadır. Spor ve değerler arasındaki etkileşimlerin analizinde, “işbirliği” atletizmin gelişiminde en çok tercih edilen değer iken, basketbolda “üstesinden gelme” değeri önemli görülmektedir. Dansçılar tarafından en çok tercih edilen değerler ise “üstesinden gelmek, işbirliği ve disiplin” değerleri olmuştur. Futbolda ise, “üstesinden gelmek ve alçakgönüllülük” daha sık tercih edilmiştir. Karate ve judoda katılımcılar, “disiplin” değerini baskın değer olarak ifade etmişlerdir.

Lovat (2017), “İyi Pedagoji Uygulamaları Olarak Değerler Eğitimi: Avustralya Deneysel Araştırmalarından İzler” başlıklı çalışmasında Avustralya’da uygulanan değerler eğitimi programını ve 2003 – 2010 yılları arasında uygulanan Değerler Eğitimi İyi Uygulayan Okullar Projesini ve projenin okullara etkisini mercek altına almıştır. Çalışma sayesinde doğru uygulanan değerler eğitiminin

okullardaki duygusal, sosyal, ahlâki ve akademik hedeflere ulaşma kapasitesi ortaya konulmuştur. Çalışmanın sonuçlarında ise Avusturalya’da uygulanan değerler eğitiminin ve incelemeye alınan projenin beklenen hedeflere ulaştırmada gerekli alt yapı ve potansiyele sahip olmadığı ifade edilmiştir.

Manzano-Garcia ve Tomé-Fernández (2017), Avrupa ve Latin Amerika temel eğitimi yasalarında yer verilen kültürlerarası değerleri incelemiştir. Araştırma amaçlarını ise kapsayıcı ve kültürlerarası eğitimin eğitim mevzuatlarında desteklenip desteklenmediğini ortaya koymak olarak ifade etmişlerdir. Veriler, 32 Avrupa ülkesi ve 19 Latin Amerika ülkesine ait Temel Eğitim Yasalarından toplanmıştır. Nitel veri analizlerini Atlas.Ti programıyla gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda incelenen tüm eğitim yasaların kültürlerarası değerleri ilettiği sonucuna ulaşılmıştır. Fakat yasalar arasında bazı değerlerin görülme sıklıklarında farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Avrupa eğitim yasaları ile Latin Amerika eğitim yasaları arasında ahlâki ve sosyal değerler konusunda önemli farklılıklar ortaya çıktığı belirtilirken; Avrupa yasalarında ahlâki, sosyal ve estetik değerlerin, Latin Amerika yasalarında ise etik ve estetik değerlerin sıklıkla yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

O’Flaherty, Liddy ve McCormack (2018), İrlanda devlet okullarında değerler ve ahlâki eğitimi konu alan çalışmalarında devlet okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin ahlâki, dini ve manevi değerleri üzerine araştırmalarını gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmen ve öğrencilerin saygı ve refah, eşitlik ve katılım gibi pozitif değerlerinin ön plana çıktığı belirlenmiştir.

Lisievic ve Andronie (2016), “Değerler Eğitiminde Değer Açıklama Yaklaşımının Öğretmenlerce Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmalarında öğretmenlerin, Romen eğitiminde hala kullanılmakta olan geleneksel ahlâki eğitim yöntemlerine karşı, eğitim aldıktan ve yeni teknikleri uyguladıktan sonra, değerlerin netleştirilmesi tekniklerinin etkililiği hakkındaki algılarını araştırmışlardır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin geleneksel eğitim anlayışının işe yaramadığı görüşünde oldukları belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin değer açıklama yaklaşımı konusunda yeterli donanıma sahip olduğu ve sınıflarında bunları uygun bir şekilde işleyebildikleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin değer

açıklama tekniklerini kullanmanın öğrenme ortamını daha eğlenceli ve motive edici hale getirdiğini ifade ettikleri belirtilmiştir.

Pandya (2016), 12 ülkede 108 okulun 1989 sınıf öğretmeniyle “İlkokulda Maneviyat ve Değerler Eğitimi: Öğretmenlerin Görüşlerinin Belirlenmesi” isimli araştırmayı gerçekleştirmiştir. Araştırma ilkokul öğretmenlerini maneviyat hakkındaki görüşlerini belirlemek, ülke bağlamları genelinde çocukların eğitim değerlerini ve çocuklar için maneviyatın anlamını ortaya çıkarmak ve çocuklarda maneviyat ve değerler arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Çalışmada veriler sistematik örneklem yöntem yöntemiyle 12 farklı ülkede görev yapmakta olan ilkokul öğretmenlerine uygulanan anketler yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avusturalya’dan çalışmaya katılan öğretmenlerden daha fazla deneyime sahip olanlarının çocuklarda manevi bilişsel etkileşimlerini daha çok destekledikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenler çocukların değer eğitimi için, düşünsel tekniklerin, barış, birlik, karşılıklılık, koşulsuz sevgi ve bağışlamanın evrensel değerleri öğretmeyi gerektirdiğini öne sürmüşlerdir.

Harris (1991) “Ortaokullarda Bütünleşmiş Değerler Eğitimi Yaklaşımlarının Belirlenmesi” isimli doktora tezi çalışmasını Amerika Birleşik Devletlerinde iki okulda gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucunda etkili değerler eğitimi gerçekleştirebilmenin; kendini geliştirmiş öğretmenlere, sağlam okul kültürüne; çalışanlarına fırsat ve sorumluluk verebilen aktif okul müdürlerine bağlı olduğunu belirtmiştir.

Whitney (1986) araştırmasında ABD’nin Tennessee Eyaletindeki ilk ve ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle çalışmıştır. Araştırmaya rastgele örneklem yöntemiyle 207 okul arasından 75 okul dâhil edilmiştir. Bu kapsamda toplam 309 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda endişelerinin olduğu, değerler eğitiminin sadece aile ve kiliseyle sınırlı kalamayacağı, okulların da çocukların değerlerini ve ahlâki yaşantılarını etkileyebileceği gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenler okullara ait önceden belirlenmiş bir değerler eğitimi hedefleri olmamakla beraber okulların, topluma ait baskın değerleri yansıtabildiğini düşünmektedirler. Bunun yanında araştırma öğretmenlerin, kullanılan ders

kitaplarının ise topluma ait değerleri öğretmek için yeterli olmadıklarını düşündüklerini ortaya koymuştur.

3.2.2. Çocuk Dergileri Üzerine Yapılmış Araştırmalar

Holiday (2018), “Jack ve Jill Canlı Olabilir: “Adless” Çocuk Dergisinin Tarihsel Bir Analizi” araştırmasında çocuk dergileri üzerindeki editöryal ve yayın güçlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda editörlerin okuyucuları ticari baskıdan korumak için çaba harcadıkları görülmüştür. Ancak derginin ilk sayılarında yapılan incelemelerde kabul görmeyen içeriklere yer verildiği ve bu içeriklerde gençleri etki altında bıraktığı belirlenmiştir. Ayrıca dergilerdeki reklamcılık faaliyetleri ve yetişkinlerin çocuk dergilerindeki bu duruma karşı tutumları üzerinde de durulmuştur.

Rea (2018)’nin Arjantin’in “Billiken” çocuk dergisinde eğitim, popüler yazın ve gelecekteki vatandaşlık konularını incelediği araştırmada derginin Arjantin toplumunun eğitim, yazın ve kültür şekillenmesi üzerindeki etkilerinden söz edilmiştir. Derginin ülkenin eğitim politikalarını yakından takip ederek eğitime yeni yaklaşımlar kattığı üzerinde durulmuştur.

Han (2016), “Japon ve Koreli Çocuk Dergilerinde Macera Hikâyeleri ve Coğrafi Algı 1925-1945” isimli çalışmasında Japonya ve sömürge altındaki Kore’ye ait eski dönem çocuk dergilerindeki macera hikâyelerinin içeriklerini ve hikâyelerdeki coğrafi hayal gücünü ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Çalışmada Japon dergisi olan “Shonen Kurabu” ile Kore dergisi olan “Orini” dergisi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Japon dergisinde macera hikâyelerinin içeriğini daha çok deniz aşırı yolculuklarda yaşanan kahramanlık hikâyeleri oluştururken, Kore hikâyelerinin içeriğinde daha çok Kore ve çevrelerinde yaşanan kahramanlıklar kaleme alınmıştır.

Chapman, Fairchild ve Morgan (2014), İngiltere’de yayınlanan çocuk dergilerini gıda ilişkileri ve ağız sağlığı perspektifinden incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada İngiltere’nin en popüler 11 çocuk dergisinin 2012 yılının dört farklı dönemine ait sayılarını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre dergide

tanıtımı yapılan 508 besinin yüksek şeker ve/veya asit içeriği nedeniyle ağız sağlığına zararlı gıdalar için olduğu; yağ veya tuz içeriği nedeniyle “sağlıksız” kabul edildiği; gıda ile ilişkili bölümlerin sadece 5’te 1’inin “sağlıklı” gıdalarla ilişkilendirilebildiği belirtilmiştir.

Zur (2014), “Haydi Aya Gidelim: Kuzey Kore Çocuk Dergisi Adong Munhak’ta Bilim Kurgu, 1956 -1965” isimli çalışmasında derginin 18 sayısını incelemiştir. Araştırma sonucunda derginin; bilimsel ve teknolojik gelişmelere dikkat çektiği, gelecekteki 10-20 yıl içerisinde Kuzey Kore ve Güney Kore’nin birleşeceği fikrini barındırdığı, Amerikan baskılarını hikâyeleştirdiği, Kuzey Koreli çocukların rol model olarak görebilecekleri karakterlere yer verdiği ifade edilmiştir.

Carvalho (2013), “Sosyal Göstergibilim ve Okuryazarlık: Çocuk Dergisi Reklam Araçlarıyla Yapılandırılan Sosyal Anlamlara İlişkin Bir Durum Çalışması” isimli araştırmasında amaç, çocuk ve gençlere yönelik çıkartılan Portekiz dergisi “Visão Júnior” tarafından aktarılan görsel simgeleme kaynaklarının oluşturduğu temsil, etkileşim ve kompozisyon türlerini incelemektir. Araştırmanın sonucunda derginin bağlı olduğu TV kuruluşunun reklamlarını içerdiği; çocukları okumaya ve kültüre ait ürünleri tüketmeye özendirdiği; besin tüketimi ile spor arasındaki ilişkilerden bahsedildiği; çocukları teknolojik cihazlar, ekonomi kurum ve araçlar hakkında bilgilendirdiği ifade edilmiştir.

Rasul (2013), Pakistan’ın ulusal dili olan Urduçada görülen ve İngilizcenin yaygınlaşmasının sonuçlarından biri olarak diğer dünya dillerinde de ortaya çıkan ödünç alma ve karıştırma durumlarını çocuk dergileri özelinde incelemiştir. Araştırmada “Taleem-o-Tarbiat ve Hamdard Naunehal” isimli iki çocuk dergisi çözümlenmiştir. Nitel veriler dil üzerindeki etkiyi karıştırma ve ödünç alma olmak üzere iki alt kategoride sınıflandırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre dergilerde fazlaca İngilizce kökenli kelimenin kullanıldığı görülmüştür. Dergilerin ulusal dil olan Urduca da karşılığı olan kelimeler yerine İngilizce kelimeler tercih etmelerinin sebepleri bilinmemekle birlikte bu durumun sahip olunan dil açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceğine ilişkin görüşler ileri sürülmüştür.

Jones, Gregory ve Kervin (2012), “Çocuk dergilerindeki markalı gıda referansları: ‘reklamlar’ buzdağının görünen kısmıdır.” adlı çalışmalarında 2009 yılı

Avustralya çocuk dergilerinin tümünü incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre gıda tanıtımlarının yaklaşık %16'sının markalı gıda ürünlerinin (veya gıda markalarının) örnekleri olduğu; ancak, %16'sının reklam olarak açıkça tanımlandığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra televizyonlarda sağlıksız veya daha az sağlıklı gıdaların reklam ve tanıtımının azalmasına rağmen dergilerde bu hassasiyetin gösterilmediği belirtilmiştir.

Chick ve Hunter (2009), “Dört Popüler Çocuk Dergisinde İnsan Resimlerinin ve Reklamların Analizi” başlıklı çalışmalarında 2004-2005 yıllarında yayınlanmış dergileri incelemişlerdir. Araştırmacılar tarafından belirlenen ölçütlere uygun olan resimlerde insanlara ait cinsiyet, yaş ve eylem türü değişkenleri analiz edilmiştir. Aynı zamanda her resmin bir reklam olup olmadığını da incelenmiştir. Araştırma sonuçlarında dergilerin toplumsal cinsiyet farklılığına zemin hazırladığı görülmüştür. Nitekim çocuk dergisi olmasına rağmen erkek modellemesinin dört dergide fazlaca yer aldığı görülmüş; kadın tasvirlerine ise çok az rastlanmıştır. Ayrıca incelenen dergilerin üçünde hitap edilen kitlenin en üst seviyesindeki okuyuculara yönelik görseller daha çok yer alırken alt yaş gruplarına uygun görsellerin daha az yer aldığı görülmüştür.

Louise (2009), doktora tezinde 1888-1949 yılları arasında yayınlanmış Japon çocuk dergilerini incelemiştir. Araştırmada çocuklar için kimlerin neden yazılar yazdığı, devletin çocuk edebiyatının yayılmasındaki rolü, devletin sansürü nasıl uyguladığı ve yazar ve yayıncıların düzenlemelere tepkileri, kadınlık kavramlarının çocuk kavramlarıyla ilişkisi, batılı fikirler ve modern teknoloji çocuk edebiyatı gelişimine etkisi ve milletin dergiler tarafından metalaştırılması yerine, dergileri milleti desteklemek için meta olarak kullanılan dergiler gibi boyutları ele alınmıştır.

Morrow ve Lesnick (2001). “Çocuk Dergilerinde Eğitsel Değerlerin İncelenmesi” başlıklı araştırmalarını öğretmenler ile gerçekleştirmişlerdir. Öğretmenlerin %76'sının sınıflarında dergi kullandıklarını ve %81 tüm çocukların okul çağında çocuk dergisi alması gerektiğini düşündüğünü belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin ders içeriklerini desteklemek adına en sık yararlandıkları kaynakların dergiler olduğu görülmüştür. İlgili araştırmalar incelendiğinde değerler eğitimi ve çocuk dergiciliği üzerine pek çok farklı konuda araştırma gerçekleştirildiği

görülmüştür. Alan yazında değerler eğitiminin şekli, içeriği, yaklaşımları, etkiler vb. konularında ele alındığı, çocuk dergilerinin ise eğitim, içerik, şekil, reklamcılık gibi konularda incelendiği ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma ise daha kapsamlı bir bakış açısı ortaya koyabilmek adına çocuk dergilerinin değerlere içeriklerinde ne kadar yer verdiklerini ortaya çıkarabilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölüm araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizinden oluşmaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma, yoruma dayalı çalışmalarda daha çok tercih edilen nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Hancock, Ockleford ve Windridge (2009) nitel çalışmaları, içerisinde yaşanan sosyal dünyayı ve hayatın içerisindeki olayların ne sebeple olduğunu anlamaya yardımcı olmayı amaçlayan çalışmalar olarak açıklamışlardır. Leung (2015)'e göre nitel araştırmalar, zenginlik ve çok boyutluluk özelliğiyle anlamlı şekiller oluşturabilmek için görseller ve metinlerin içerisindeki kalıpları anlamlandırmak ve tanımdır. Nitel araştırmalar, problemi keşfederek merkezi olgular için detaylı bir anlayış geliştirmemize yardımcı olur. Nitel araştırmalar, değişkenlerini bilmediğiniz ve keşfetmeniz gereken bir araştırma problemini ele almak için en uygun yöntemdir (Creswell, 2012: 16). Ayrıca nitel araştırmalar, tutum, davranış ve deneyimlerle ilgilenir. Tümevarım düşüncesi ve toplanan verilerden hareketle genellemeler yapma, ön plana çıkmaktadır (Padem, Göksu ve Konaklı, 2012: 57).

Araştırmada tercih edilen doküman inceleme yöntemi, Vanderstoep ve Johnston (2009: 210)'a göre, bir dizi sözel veya sözel olmayan imgenin tanımlanması ve yorumlanmasıdır. Dokümanlar nitel araştırmalarda değerli bir bilgi kaynağı olabilir (Creswell, 2012: 223). Nitelik dokümanlar farklı amaçlarla hazırlanan belgeler olsalar da bunlar ve içerdikleri bilgiler araştırma amacıyla kullanılabilir (Flick, 2009). Doküman inceleme yönteminde araştırmacılar incelemeye alınan imgelerin tercümanı konumundadır. Bu yöntemde incelenen dokümanlar sınırsız sayıda yoruma açıktır. Bu sebeple yapılacak her bir yorum araştırmacı tarafından metne atfedilen anlamları yansıttığı ölçüde geçerli kabul edilir. (Vanderstoep ve Johnston, 2009).

2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu, Turkuvaz Dağıtım Pazarlama ve YAYSAT (2017) verilerine göre Türkiye’de Ağustos 2017’de en çok satılan ilk dört sıradaki (TRT Çocuk, Araştırmacı Çocuk, Bilim Çocuk, National Kids) çocuk dergileri oluşturmaktadır. Nicel çalışmalarda kullanılan “genelleme” kavramına karşılık nitel çalışmalarda “aktarılabirlik” kavramı kullanılmaktadır. Çalışmaların aktarılabirliği sayesinde araştırmadan faydalananlar benzer durumlara karşı bir anlayış kazanmış olurlar. Nitel araştırmalarda aktarılabirliği sağlamanın yollarından biriside “amaçlı örnekleme” yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 282). Amaçlı örnekleme yönteminde, araştırmacı, hangi katılımcıların seçileceği ile ilgili kendi kararlarını verir ve sadece çalışmanın amacına en uygun olanı seçer (Bailey, 1994: 96). Bu araştırmada veri kaynağının (çalışma grubu) belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu yöntemde ölçütler, araştırmacı tarafından belirlenir ve kapsamlı bir anlayış oluşturulmaya çalışılır (Suri, 2011; Yıldırım ve Şimşek, 2018: 122). Türkiye’de yayınlanan çocuk dergileri arasından okul çağı çocuklarına hitap eden dergilerden Ağustos 2017 rakamlarına göre en çok okunan ilk 4 dergi çalışma grubunun belirlenmesinde ölçüt olarak ele alınmıştır. Alfabetik sıraya göre çalışma grubu dergileri şunlardır: Araştırmacı Çocuk, Bilim Çocuk, National Geographic Kids, TRT Çocuk.

Tablo 2. 2017 Yılı İçerisinde Türkiye’de Satışı Yapılan Dergiler

1	Angel Cat Sugar	12	Barbie	23	Bilge Çocuk
2	Bilge Minik	13	Bilim Çocuk	24	Cars (Arabalar)
3	Çilek Kız	14	Disney Özel	25	Disney Prenses
4	Kids Fun Club	15	Kids Star	26	Kral Şakir
5	Mavi Kırlangıç	16	Meraklı Minik	27	Mia And Me
6	Minika Çocuk	17	MinikaGo	28	My Little Pony (De)
7	National Geographic Kids	18	Ninja Turtles	29	Özel Sayı Kardeş Çocuk
8	Paw Patrol	19	Pepee	30	Pikka Çocuk
9	Pisi	20	Pocoyo Dergisi	31	Sindy
10	Sindy Koleksiyon	21	Star Wars	32	Süper Macera
11	TRT Çocuk Dergisi	22	Winx Club	33	Yeni Boyama

Kaynak: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama (kişisel iletişim, 15 Eylül 2017)

Çalışma grubunu oluşturan 4 çocuk dergisinin 2017 yılında yayınladığı ilk 6 sayısı incelemeye alınmıştır. Bu sebeple iki ayda bir yayınlanan Araştırmacı çocuk dergisinin 2017 yılına ait tüm sayıları incelenirken diğer üç derginin sadece 2017 yılına ait ocak, şubat, mart, nisan, mayıs ve haziran sayıları incelenmiştir. İncelenen dergilere ait açıklamalar özetle aşağıda belirtilmiştir:

Araştırmacı Çocuk Dergisi

Dergi, 8 yaş ve üzeri ilköğretim çağı çocuklarının araştırma becerilerini geliştirmek, öğrenmelerine destek olmak, öğrenmelerini eğlenceli hale getirmek gibi amaçlarla 2009 yılında yayınlanmaya başlamıştır. Dergi, eğitim alanındaki bilimsel ve teknolojik yenilikleri yakından takip ederek çocuklar, veliler ve öğretmenler için, özgün ve alternatif faaliyetler gerçekleştirmektedir. İki aylık süreçlerle bir yılda altı sayı yayınlayan dergi 56 sayfadan oluşmaktadır (Araştırmacı Çocuk Dergisi [AÇD], 2019).

Bilim Çocuk Dergisi

Dergi, çocuklara küçük yaşlardan itibaren bilimi sevdirmek, bilime katkı sunabileceklerini fark etmelerini sağlamak ve çocuklarda araştırma, sorgulama ve okuma isteğini uyandırmak amaçlarıyla bir devlet kurumu olan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından yayınlanmaktadır. Her ayın 15'inde yayınlanan dergi 7 yaş ve üzeri çocuklara hitap etmektedir. 1998 yılından bu yana yayınlanan dergi 65 sayfadan oluşmakta olup "Aylık Popüler Bilim Dergisi" olarak yayın yapmaktadır (Bilim Çocuk Dergisi [BÇD], 2019; bilimdergim.wordpress.com, 2019).

National Geographic Kids

ABD'de 1975 yılında yayın hayatına başlayan ve dünyada pek çok çocuğa ulaşan dergi 2014 yılı Ekim ayından itibaren Türkiye'deki yayın hayatına başlamıştır (NTV, 2004). 7-12 yaş arası çocuklara hitap eden dergi fotoğraf odaklı yayınlar yapmaktadır. Bunun yanında çocukları eğitmek ve eğlendirmek amaçları güden interaktif ve güncel bir dergi olan National Geographic Kids aylık olarak yayınlanmaktadır. 48 sayfadan oluşan dergi okurlarının hayal dünyasını geliştirirken, yaşadıkları gezegeni, hatta evreni tanıyıp farkında olmaları hedefleriyle yayınlarına devam etmektedir (Hatıra Dergi, b.t).

TRT Çocuk Dergisi

2010 yılında yayın hayatına başlayan dergi TRT Çocuk kanalının basılı yayın organı olarak okuyucularına hizmet vermektedir. TRT Çocuk kanalında yer alan yerli çizgi film kahramanları, bilgilendirici içerikleri ile çocukların okuma alışkanlıklarını artırmayı amaçlayan dergi aynı zamanda kamu ve sivil toplum örgütleriyle gerçekleştirdiği pek çok projeye de çocuklara rehberlik etme amacındadır. 7-14 yaş arası çocuklara hitap eden dergi aylık olarak yayınlanmakta ve 65 sayfadan oluşmaktadır (TRT Çocuk Dergisi [TRTÇ], 2019; Yiğitbaşı, 2014). Ayrıca dergi <http://www.eba.gov.tr/dergi/9?&channel=10> adresinde e-dergi olarak da okuyuculara ücretsiz sunulmaktadır.

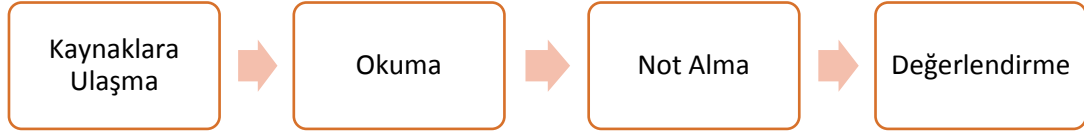
3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Araştırmada verilerin toplanmasında güvenilirlik, verimlilik, kullanılabilirlik, ekonomiklik, kararlılık ve kapsam gibi güçlü yönleri (Bowen, 2009; Karasar, 2014: 197) bulunan doküman inceleme yöntemi tercih edilmiş olup veriler çalışma grubunu oluşturan çocuk dergilerinden elde edilmiştir. Nitel araştırmaların önemli bilgi kaynaklarından olan dokümanlar (Creswell, 2012: 223), içerisinde çok çeşitli nitel bilgi içerebilirler (Hancock, Ockleford ve Windridge, 2009: 20). Cohen, Manion ve Morrison (2007), “günlük, dergi, ses kaydı, biyografi, otobiyografi, zaman çizelgesi, toplantı tutanağı, kitap, gazete, fotoğraf, hikâye, broşür, ilan, vb.” materyallerin doküman olarak kullanılabilmesini ifade etmişlerdir. Ajagbe, Sholanke, Isiavwe ve Oke (2015)’de kitaplar, dergiler, web siteleri, kitle iletişim araçları vb. kaynakların güvenilir dokümanlar olduğunu belirtmişlerdir. Gürbüz ve Şahin (2016), doküman inceleme yöntemini “belgeler, arşiv kayıtları ve çeşitli materyalin araştırma konusu veriyi toplama ve çözümlene işleme” olarak tanımlamaktadır.

Doküman inceleme yöntemi nitel araştırmalarda yardımcı yöntem olarak kullanılabilirdiği gibi tek başına bir veri toplama yöntemi olarak da kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 189). Araştırma doküman inceleme yönteminin

kaynaklara ulaşma, okuma, not alma ve değerlendirme aşamaları (Karasar, 2014: 183) izlenerek gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1. Doküman İnceleme Yönteminin Basamakları

Kaynak: Karasar, 2014.

Doküman incelemenin birinci aşaması olan kaynaklara ulaşma noktasında araştırmacı tarafından belirlenen dört dergiye, ilgili yıla ait sayılarının talep edildiğine dair e-postalar gönderilmiştir. E-postalara cevap veren National Geographic Kids dergisinden dokümanlar e-posta yolu ile Araştırmacı Çocuk dergisinden ise basılı olarak elde edilmiştir. TRT Çocuk Dergisi EBA'dan elde edilirken, Bilim Çocuk Dergisi ise bedeli karşılığında satın alma yoluyla elde edilmiştir. İkinci aşamada ise dergilerin tamamı incelemeye konu olan 18 değer özelinde tek tek okunmuştur. Üçüncü aşaması ikinci aşaması ile ortaklaşa götürülen çalışmada değer tespitleri yapılırken ilgili değerler hem incelenen dergiler üzerinde kodlanmış hem de araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınan “Çocuk Dergilerinde Yer Alan Değerleri İnceleme Formu”na not edilmiştir. Bu form incelenen tüm dergilerdeki bir değer tespitini sağlayabilecek şekilde hazırlanmıştır (Bkz., Ek – 1). Değerlendirme aşamasında ise dergilerde araştırılan değerlere ait frekans ve yüzdeler çıkarılarak açıklamalar yapılmış ve ortaya çıkan durumlar doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Toplanan verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi insanın hal, hareket ve doğasını açıklamak amacıyla dolaylı yollarla çalışmaya fırsat sunan bir tekniktir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018: 259). Bir tanıma göre içerik analizi, söylem veya yazımların belirli kıstaslara göre kodlanarak sayısal verilere dönüştürülme sürecidir (Balcı, 2016: 220). Yıldırım ve Şimşek (2018: 242) içerik analizi yönteminin amacını “toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak” olarak ifade etmiştir. İçerik analizi yönteminde, nitel yapıda olan veriler sistematik bir şekilde gözden geçirilir ve bunlar

araştırma sorularının değerlendirilmesinde anlamlı olduğu düşünölen önceden belirlenmiş tema, özellik ve modellere göre sınıflandırılır. Bu kodlanmış değişkenler daha sonra elde edilen veriler üzerinde niceliksel bilgi sağlayan istatistiksel analizlerde kullanılır (Bowen, 2009; Crano, Brewer ve Lac, 2015: 303). Bu doğrultuda incelemeler 2017 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan 18 değer özelinde gerçekleştirilmiştir. Her bir değer için kodlar oluşturulmuştur. Veriler, dergilerdeki metinler, görseller bağlamında kodlanmıştır. Dergilerin metin ve görselleri incelenerek doğrudan veya dolaylı olarak ifade edilen ya da vurgulanmaya çalışılan kodlar hem metinde hem de görsellerde tespit edilerek ilgili olduğu değer başlığı altında toplanmıştır. Tespit edilen değerler “Çocuk Dergilerinde Yer Alan Değerleri İnceleme Formu” yardımıyla kayıt altına alınmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan 18 değer için ayrı ayrı gerçekleştirilen bu analiz sonucunda dergilerde değerlere ne oranda yer verildiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Hazırlanan tablolar dergilere ait ekran görüntüleri yardımıyla doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Doğrudan alıntıların kaynak gösterimleri; derginin adı, yayın yılı, yıla ait sayısı, sayfa sayısı yazılarak (BÇD, 2017, 5: 41) gösterilmiştir. Verilerin aktarılabilirliğini sağlamak için, bulguların sunumunda doğrudan alıntılarla, ayrıntılı betimleme yapılmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalarda araştırma sonuçlarının aktarılabilirliği, analiz edilen verilerin yeterli düzeyde betimlenmesine bağlıdır. Ayrıntılı betimleme, ham verinin belirlenen kavram ve temalara göre yeniden düzenlenmiş bir biçimde okuyucuya verinin doğasına mümkün olduğunca sadık kalınarak aktarılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 281).

Analizlerde çeşitleme (triangulation) yöntemi kullanılarak araştırmanın inandırıcılığı sağlanmaya çalışılmıştır. Çeşitleme yöntemi; kaynak, yöntem ve araştırmacı çeşitlemeleri olarak ele alınabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada araştırmacı çeşitliliği yöntemi yardımıyla çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. Buradan hareketle verilerin analizi noktasında İlköğretim Sınıf Öğretmenliği alanında yüksek lisansını tamamlamış ve aynı programda doktora eğitimine devam eden, nitel araştırma yöntemleri konusunda deneyimli ikinci araştırmacı çalışmaya destek vermiştir. Buradan hareketle iki araştırmacı tarafından dergiler analiz edilmiş ve elde edilen bulgular uzman görüşüne sunulmuş zenginleştirilmiştir.

Araştırmacıların doğru bilgi toplama ve kaydetme yetenekleriyle ilgili (Brink, 1993) olan “güvenirlik” nitel araştırmalarda araştırmacıların yaptıkları analizlerin tutarlılığı kontrol edilerek sağlanabilir (Büyüköztürk vd., 2018). Bu doğrultuda araştırmada uzman tarafından araştırmacılara ait analizlerin tutarlılıkları kontrol edilmiştir. Bu aşamada uzman tarafından araştırmacıların elde ettikleri verilerin benzer süreçlerde toplanıp toplanmadığı, verilerin kodlanmaları ve kavramsallaştırılmaları noktasındaki tutarlılığı ve verilerin sonuçlarıyla alakalarındaki tutarlılığı kontrol edilmiştir (Yıldırım ve şimşek, 2018). Araştırmacılar arasında ortaya çıkan uyuşmazlıklar uzman görüşleri doğrultusunda giderilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda iki araştırmacı tarafından oluşturulan kodlar arasındaki uyuşum $[\text{Görüş birliği} / (\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}) \times 100]$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Kodların karşılaştırılması sonucu araştırmacılar arası uyuşum TRT Çocuk Dergisi için, 0.92; Bilim Çocuk Dergisi için, 0.84; Araştırmacı Çocuk Dergisi için, 0.85; National Geographic Kids dergisi için ise 0.87 olarak hesaplanmıştır. Dört derginin ortalama uyuşum yüzdesi ise 0.87’dir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

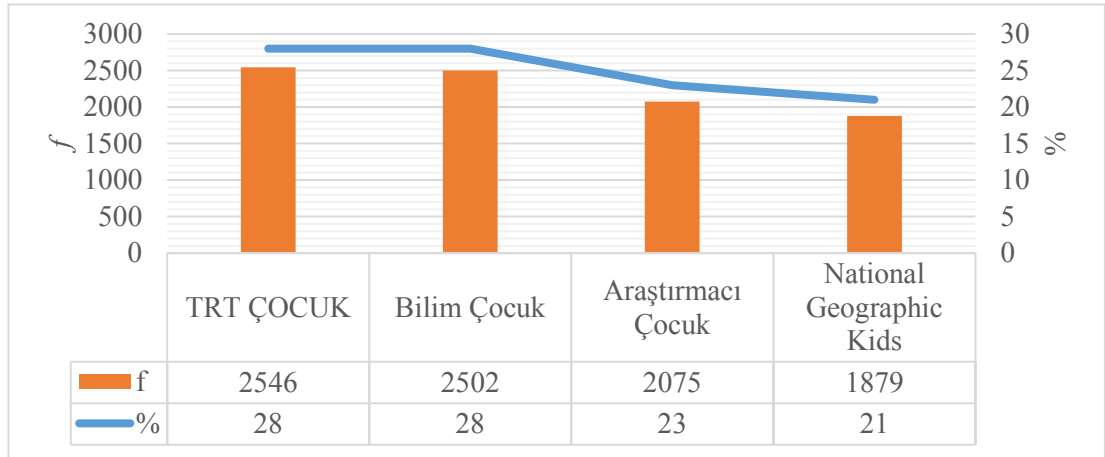
BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Araştırmacı Çocuk, Bilim Çocuk, National Geographic Kids ve TRT Çocuk dergilerinin 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerler kapsamında incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda çocuk dergilerinde yer alan değerlerin genel dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Çocuk Dergilerindeki Değer Dağılımları

S.N.	Dergiler	f	%
1	TRT Çocuk	2546	%28.3
2	Bilim Çocuk	2502	%27.8
3	Araştırmacı Çocuk	2075	%23.0
4	National Geographic Kids	1879	%20.8

Grafik 1. Çocuk Dergilerinde Değerlere Yer Verilme Oranları

İncelemeye alınan dört dergiye ait genel durumu gösteren Tablo 3 ve Grafik 1'de dergilerin içeriğinde yer alan metin ve görsellerde değerlere yer verme frekansı en yüksek dergi TRTÇ Dergisi(%28) olarak görülmektedir. Diğer dergiler ise sırasıyla BÇD (%28), AÇD (%23) ve NGK (%21) dergileri olarak birbirlerini takip etmiştir. Oranlara bakıldığında dergilerin arasında ciddi bir fark olmadığı dergilerin genel anlamda değerlere yer verme noktasında birbirlerine yakın oldukları

görülmektedir. Özellikle TRTÇ ile BÇD dergilerinin oranları ve AÇD ile NGK dergilerinin birbirine oranlarının oldukça yakın olduğu söylenebilir.

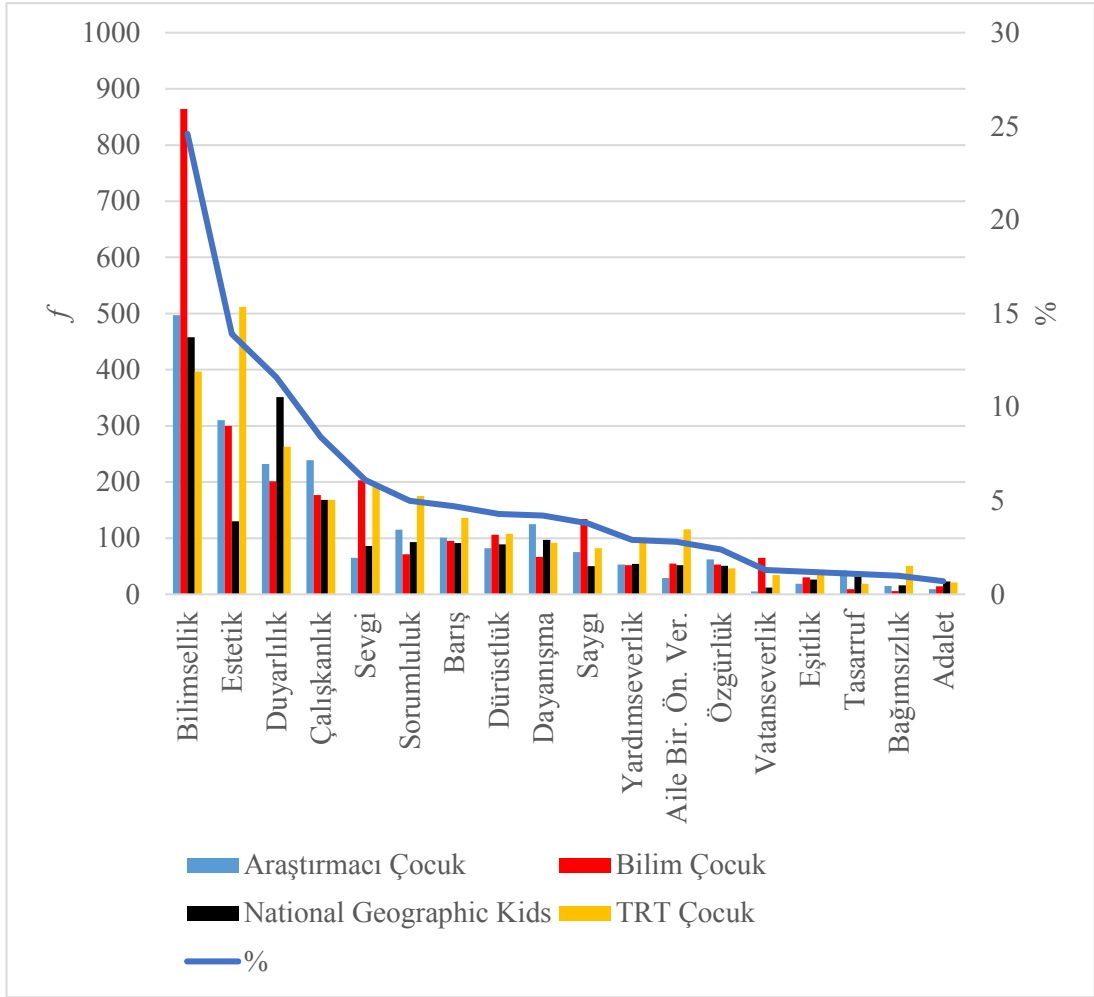
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan her bir değer dergilerde ne oranda olduğuna dair bilgiler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Değerlerin Çocuk Dergilerine Göre Dağılımı

Değerler	TRT Çocuk	Bilim Çocuk	Araştırmacı Çocuk	National Geographic Kids	Toplam	%
Bilimsellik	397	864	497	458	2216	%24.6
Estetik	512	300	310	130	1252	%13.9
Duyarlılık	263	201	232	351	1047	%11.6
Çalışkanlık	168	177	239	168	752	%8.4
Sevgi	191	203	65	86	545	%6.1
Sorumluluk	175	71	115	93	454	%5
Barış	136	95	101	91	423	%4.7
Dürüstlük	108	106	82	89	385	%4.3
Dayanışma	92	67	125	97	381	%4.2
Saygı	82	134	75	50	341	%3.8
Yardıms severlik	101	52	53	54	260	%2.9
Aile Bir. Ön. Ver.	116	55	29	52	252	%2.8
Özgürlük	46	53	62	51	212	%2.4
Vatanseverlik	34	65	5	12	116	%1.3
Eşitlik	34	30	19	26	109	%1.2
Tasarruf	19	9	42	32	102	%1.1
Bağımsızlık	51	6	15	16	88	%1
Adalet	21	14	9	23	67	%0.7
Toplam	2546	2502	2075	1879	9002	%100

Tablo 4’te görüldüğü üzere çocuk dergilerinde en fazla vurgulanan değerlerin bilimsellik (%24.6), estetik (%13.9) ve duyarlılık (%11.6) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte bu değerlerin yanında programda yer alan tüm değerlerin farklı oranlarda olsa da dergilerde yer aldığı tespit edilmiştir. Çocuk dergilerinde en az yer verilen değerlerin ise tasarruf (%1.1), bağımsızlık (%1) ve adalet (%0.7) değerleri olduğu belirlenmiştir. Çocuk dergilerinde yer alan değerlerin dergilerdeki dağılımına ait frekans ve yüzdeleri ayrıca Grafik 2’de verilmiştir.

Grafik 2. Çocuk Dergilerinde Değerlere Ait Rastlanma Oranları

1. ÇOCUK DERGİLERİNDE DEĞERLERİN YER ALMA DURUMU

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlerin çocuk dergilerindeki dağılımlarına ilişkin genel bilgiler verildikten sonra bu bölümde her bir değer incelenen dört dergide ne oranda yer aldığına dair bilgiler verilecektir. Değerlerin çocuk dergilerinde yer alma durumlarına ait ayrıntılı bilgiler verilirken, dergilerde en yüksek oranda yer alan değerden düşüğe doğru bir sıralama yapılmıştır. Değerlerin çocuk dergilerinin sayılarında ne oranda olduğu da verilmiştir. Her bir dergiden birer tane doğrudan alıntı verilerek bulgular desteklenmiştir.

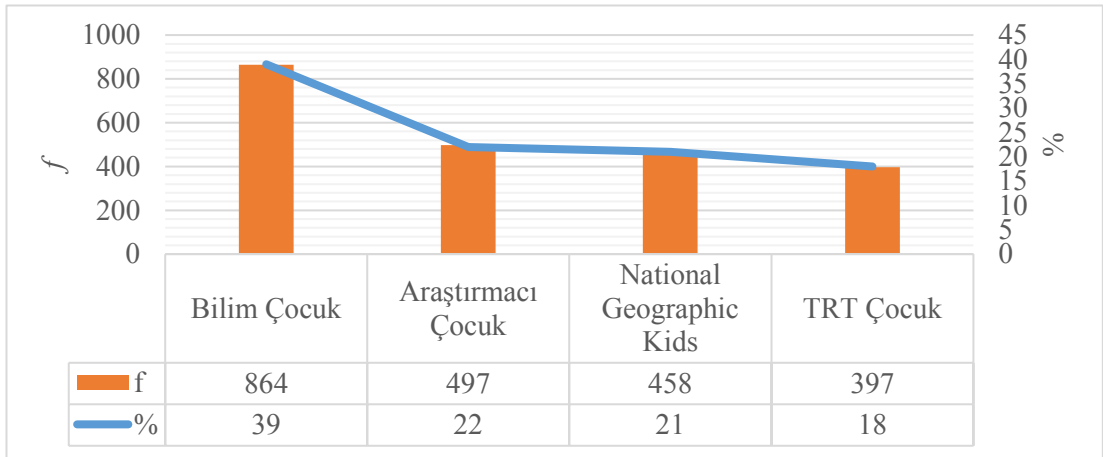
1.1. BİLİMSELLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Bilimsellik değeri incelenen bütün dergilerde en fazla yer verilen değerler arasındadır. Bilimsellik değerine ilişkin dergilerde ulaşılan verilere ait frekanslar Tablo 5 ve Grafik 3’te verilmiştir.

Tablo 5. Çocuk Dergilerinde “Bilimsellik” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
Bilim Çocuk	147	176	157	120	129	135	864	%39
Araştırmacı Çocuk	93	87	24	39	128	126	497	%22
National Geographic Kids	109	56	80	39	89	85	458	%21
TRT Çocuk	102	79	89	39	40	48	397	%18

Grafik 3. Bilimsellik Değerinin Çocuk Dergilerdeki Dağılımı

Tablo 5 ve Grafik 3’te bilimsellik değerine ait frekans ve yüzdeler görülmektedir. BÇD, %39 oranla incelenen dergiler arasında bilimsellik değerine en çok yer veren dergidir. Sonrasında sırasıyla AÇD (%22), NGK (%21), TRTÇ (%18) dergilerinin birbirine yakın oranlarla bilimsellik değerine yer verdikleri görülmektedir. İncelenen dört dergi genelinde bilimsellik değerinin çocuk dergilerinde çok fazla yer almasına dergilerin bazılarının genel tema olarak bilim temelli olması, diğerlerinde de mutlaka bilimsel çalışmalara bölüm ayrılmasının sebep olduğu söylenebilir. Çocuk dergilerinde bilimsellik değeriyle ilgili doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

Resim 1. Bilimsellik Değerine İlişkin Örnek

Fizik, evrenin nasıl işlediğini açıklamaya çalışan temel bilimlerden biri. Evrenin oluşumundan nesnelere hareketine kadar... Temel fizik yasalarını gözlemlemek için fazla uzağa gitmeye gerek yok. Oyun parklarındaki salıncak, kaydırak, tahterevallı ve dönen oyuncakların her biri farklı farklı fizik yasalarını deneyimlememizi sağlıyor. Bu konuyu anlattığımız "Parktaki Bilim" başlıklı yazımızı okuduktan sonra oyun parkına gittiğinizde oyuncaklara farklı bir gözle bakacaksınız.

Kaynak: BÇD, 2017, 3: 1.

Resim 1’de verilen örnekte bilimsellik değerine bilimin bir dalı olan Fizik bilimi üzerinden değinilmiştir. Bilimin hayatımızla iç içe olduğunu anlamak için etrafımıza bakmamızın yeterli olacağını anlatan örnekte okuyucularına bilimsel bakış açısı kazandırmanın hedeflendiği söylenebilir. Bu doğrultuda hedef kitlenin beklenen bilimsellik değerine ulaşılabilirliği düşünülmektedir.

Resim 2. Bilimsellik Değerine İlişkin Örnek

Geliştirilen gen tedavisi sayesinde bazı hastalıklar iyileştiriliyor. Genler üzerinde yapılan çalışmalarla yalnızca sağlık değil pek çok çevre problemine de çözüm üretiliyor. Örneğin genetik bilimciler, genetiğini değiştirdikleri bakteriler sayesinde zararlı atıkları ortadan kaldırıyor.

Kaynak: AÇD, 2017, 6: 13.

AÇD’den alınan ve Resim 2’de belirtilen örnekte bilimsel çalışmalar yapmanın ne gibi faydalar sağlayabileceği, farklı alanlarda işlevsel olduğu gibi konulara değinilerek bilimselliğin hayatımızdaki önemi okuyuculara aktarılmaya çalışılmıştır.

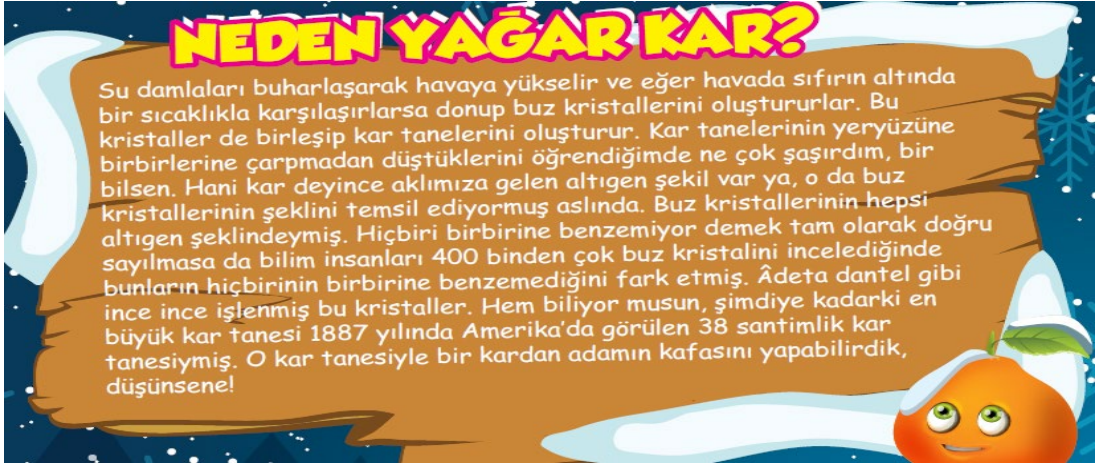
Resim 3. Bilimsellik Değerine İlişkin Örnek

367 koşudan sonra bilim insanları topladıkları verileri analiz etmeye koyuldu. Çitaların avlarını kovaladığını biliyorlardı. Kedinin hızlı koşusu, düzensiz hareketler ve hemen ardından gelen kıpırtısız durmayla sona eriyorsa avıyla boğuşup onu yakaladığını gösteriyordu.

Kaynak: NGK, 2017, 5: 13.

Resim 3'te derginin, okuyucularına, bir yırtıcı üzerinde yapılan bilimsel çalışmanın bir kısmının verildiği bölüm görülmektedir. Burada bilimsel bir çalışmaların basamaklarından olan veri toplama, analiz etme, değerlendirme ve yorumlama bölümlerinden örnekler verilmiştir. Bu sayede hitap edilen okuyuculara bilimsel düşünme becerileri kazandırma noktasında destek olduğu düşünülmektedir.

Resim 4. Bilimsellik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 1: 32.

Resim 4' te verilen “Neden Yağar Kar?” başlıklı bölümde karın oluşması bilimsel bir dille anlatılmış ve kar taneleri üzerinde yapılan bilimsel araştırmanın sonuçlarından bahsedilmiştir. Bu sayede doğal çevremizle ilgili bilgi okuyuculara sağlam verilere dayandırarak aktarılmaya çalışılmıştır. Bu sayede çocukların çevresine bakış açılarına bilimsel bir yön kazandırılmış olabileceği düşünülmektedir.

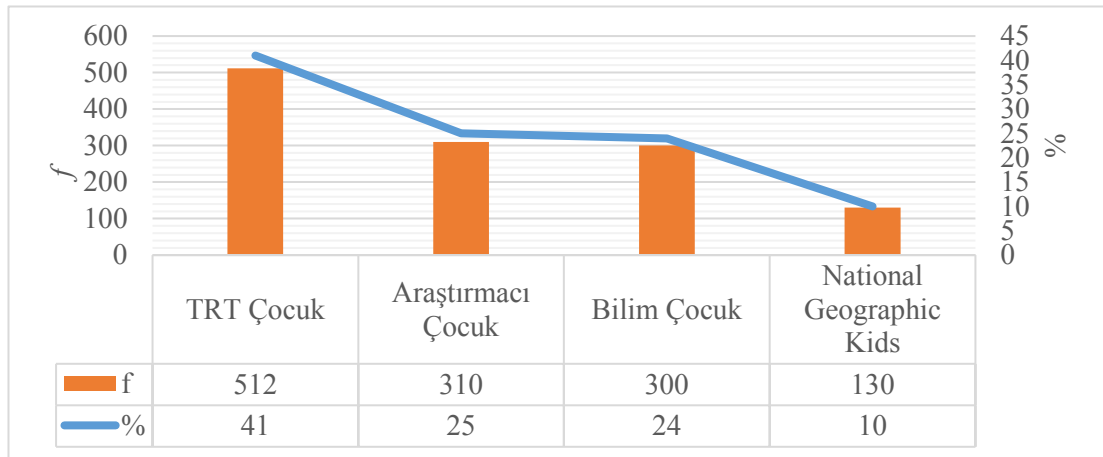
1.2. ESTETİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Çevresinde güzeli gören, anlayan, yorumlayabilen ve geliştirebilen bir neslin yetişebilmesi için ihtiyaç duyulan estetik değerine, incelemeye alınan dergilerde ne kadar yer verildiğini gösteren frekans ve yüzdeler Tablo 6 ve Grafik 4'te verilmiştir.

Tablo 6. Çocuk Dergilerinde “Estetik” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
TRT Çocuk	103	98	95	80	60	76	512	%41
Araştırmacı Çocuk	74	46	44	54	44	48	310	%25
Bilim Çocuk	51	61	55	53	40	40	300	%24
National Geographic Kids	22	18	28	28	22	12	130	%10

Grafik 4. Estetik Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 6 ve Grafik 4 incelendiğinde estetik değerinin en çok TRTÇ (%41) dergisinde olduğu görülmektedir. Bu dergiyi sırasıyla AÇD (%25), BÇD (%24), NGK (%10) dergileri takip etmektedir. Dergilerin içeriğinde estetik değerine hem görsellerle hem metinle birçok noktada destek olduğu söylenilebilir. Özellikle TRTÇ Dergisinde sayfa görsellerinin genellikle karikatür temelli çizimlerden oluşması, her sayısında geleneksel Türk sanatlarından birine yer vermiş olması estetik değerinin fazlasıyla vurgulanmasının sağlandığını düşündürmektedir. Dergilerde estetik değeriyle ilişkilendirilen doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

Resim 5. Estetik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 3: 27.

Yukarıda verilen Resim 5'teki örnekte Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK ve silah arkadaşlarına ait bir görsel el yapımı çizim tekniğiyle okurlarına sunulmuştur. Ayrıca çizilen resmin üzerine bırakılmış olan kalem eserin ilgili kaleminden çıktığını anlatmaya çalışır gibidir. Buradan hareketle görsel sayesinde çocukların, çizimleriyle estetik bir ürün ortaya çıkarabilecekleri duygularının gelişebileceği düşünülebilir.

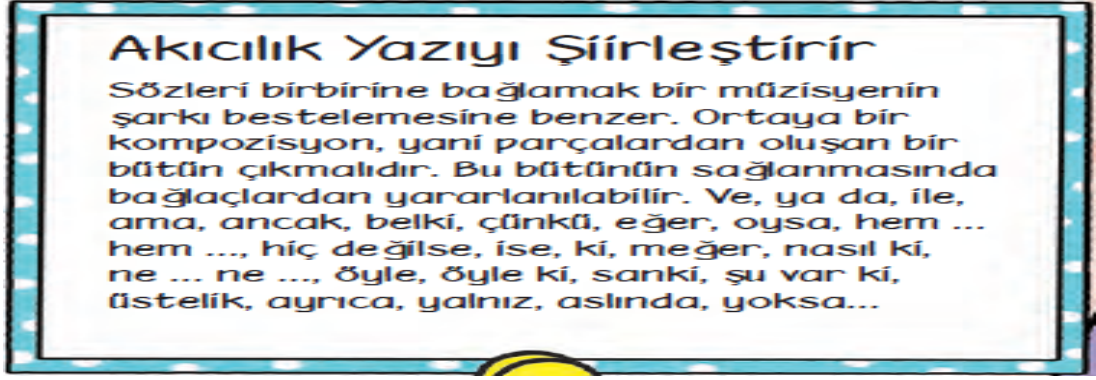
Resim 6. Estetik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 1: Kapak.

Resim 6'da derginin kapak tasarımının bir bölümü görülmektedir. Burada atık ürünlerden yapılmış minyatür bir şehir görülmektedir. Görüntü, birçok insan için sadece bir çöp olan atıkların estetik düşünme kabiliyeti gelişmiş bir kişinin elinde nelere dönüşebileceğinin kanıtı olarak değerlendirilebilir. Bu görselin sunulduğu okuyucularında estetik düşünme becerilerinde bir gelişim olacağı düşünülebilir.

Resim 7. Estetik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 3: 54.

Derginin “*Yazma Becerinizi Geliştirmek İster misiniz?*” konulu bölümünden alınan Resim 7’de yazıyı güzelleştirmenin yolu olan akıcılığın vurgulandığı görülmektedir. Yazısında akıcılığı yakalayanın şiir tadında eserler ortaya koyabileceği ifade edilmektedir. Buradan hareketle derginin yazıda estetik değeri yakalamaları için okuyucularına yardımcı olduğu düşünülebilir. Ayrıca örnekte yer verilen şiir, beste, müzisyen gibi terimlerin de estetik değerine çağrışım yapacağı söylenebilir.

Resim 8. Estetik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 3: 11.

Resim 8’de derginin “*Rüya Yolculuk*” bölümünde tanıtımını yaptığı estetik bir yapıya ait görsel verilmiştir. Bölümün tanıtım metninde yapının nasıl inşa edildiği ve korunması için ne gibi önlemler alındığından bahsedilmiştir. Dergilerde bu şekilde estetik yapıların örneklerinin verilerek tanıtılmasıyla okuyucuların estetik değerlerinin gelişimlerine katkı sunduğu düşünülebilir.

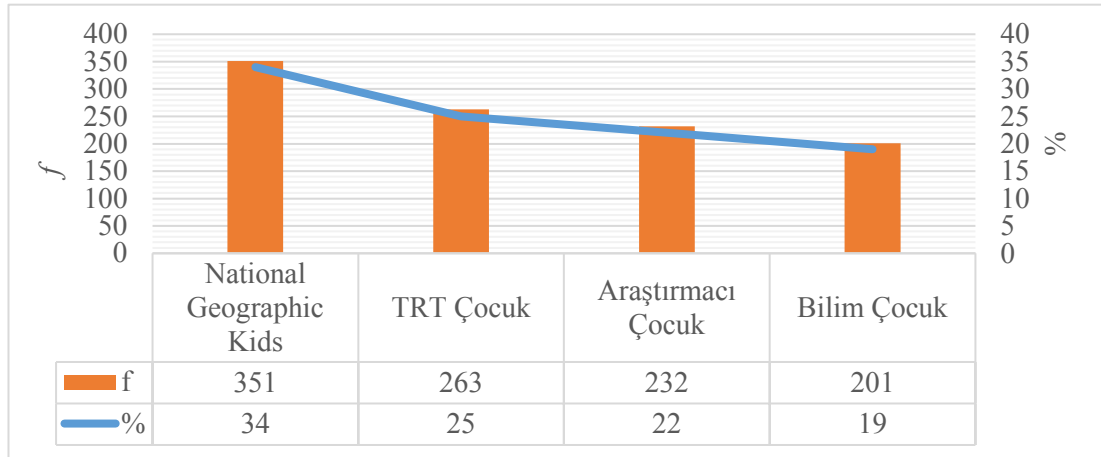
1.3. DUYARLILIK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Çocuk dergilerinde duyarlılık değerinin ne oranda yer aldığına yönelik frekans ve yüzdeler Tablo 7 ve Grafik 5’te sunulmuştur.

Tablo 7. Çocuk Dergilerinde “Duyarlılık” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
National Geographic Kids	83	95	32	63	44	34	351	%34
TRT Çocuk	55	30	48	53	43	34	263	%25
Araştırmacı Çocuk	50	36	82	13	14	37	232	%22
Bilim Çocuk	30	32	16	51	31	41	201	%19

Grafik 5. Duyarlılık Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 7 ve Grafik 5 incelendiğinde içeriğinde duyarlılık değerinin en çok vurgulandığı derginin NGK (%34) olduğu görülmektedir. Sırasıyla TRTÇ (%25), AÇD (%22) ve BÇD (%19)’nin de birbirine yakın oranlarda duyarlılık değerine vurgu yaptıkları söylenebilir. Genel anlamda, incelenen dergilerin tamamında duyarlılık değerinin farklı alt boyutlarında doğrudan veya dolaylı atıflara rastlanmıştır. Her ne kadar analizler tek tek alt boyutlar düzeyinde yapılmamış olsa da doğrudan alıntılar için üç alt boyuta; doğal çevreye karşı duyarlılık, kültürel mirasa karşı duyarlılık (Keskin ve Öğretici, 2013) ve toplumsal sorunlara karşı duyarlılığa (MEB, 2005) ait örnekler belirlenmiştir. Doğal çevreye karşı duyarlılık alt boyutuyla ilgili doğrudan alıntılar:

Resim 9. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 2: 17.

Resim 9'da yabancılara aşırı tepkiler veren penguenleri rahatsız etmeden, onlara zarar vermeden onları doğal ortamlarında inceleyebilmek adına araştırmacılar tarafından geliştirilmiş uzaktan kumandalı penguen robot ve aralarına karıştığı imparator penguen ailesi görölmektedir. Araştırmacılara ait bu duyarlı hareketin dergide paylaşılmasıyla hitap ettiği kitlede böyle değerlerin gelişmesine yardım edeceği düşünölebilir.

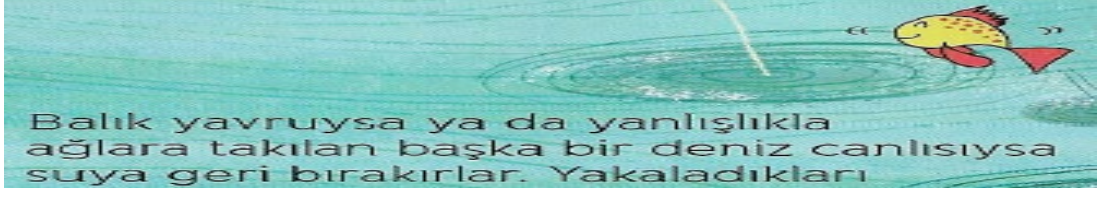
Resim 10. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 4: 23.

TRTÇ Dergisinden alınan Resim 10'daki örnekte yuvasından düşen yavru kuşu kurtarmak için kendi aralarında plan yapan çocuklar, planın neticesi olarak yavruyu yuvasına yerleştiren itfaiye memuru ve yavru kuş görölmektedir. Dergilerde özellikle işlenen bu konuda doğrudan doğal çevreye duyarlılık değerinin geliştirilmeye çalışıldığı söylenebilir.

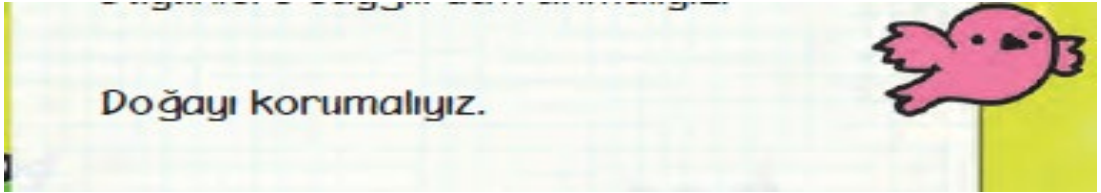
Resim 11. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 4: 22.

Resim 11’de verilen doğrudan alıntıda balıkçılık yapan insanların çevrelerine göstermiş olduğu duyarlı bir harekete örnek verilmiştir. Bu şekilde örneklerle konulara değinen derginin okuyucularda duyarlılık değerini pekiştirebileceği söylenebilir.

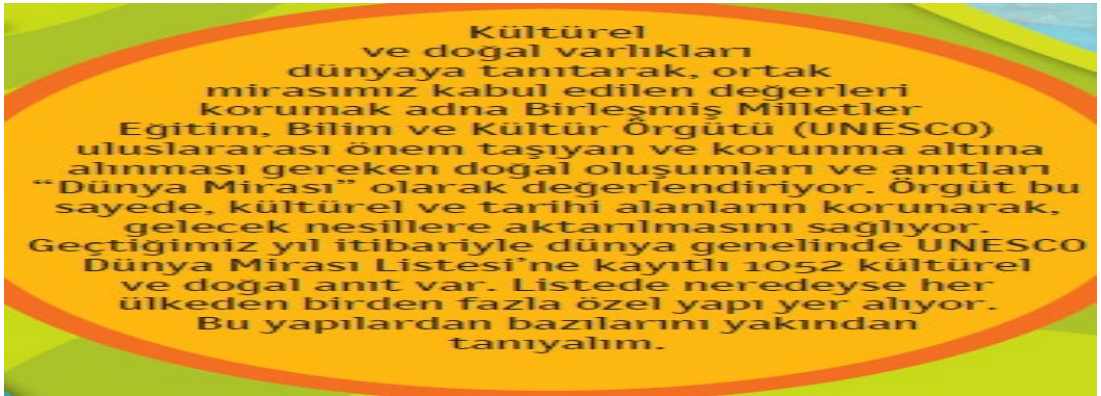
Resim 12. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 4: 54.

BÇD’ye ait doğrudan alıntı Resim 12’de “doğayı korumalıyız” ifadesiyle duyarlılık değerine yapılan vurgu görülmektedir. Derginin yönlendirici ifadelerle okuyucularının duyarlılık değeriyle ilgili gelişimlerine katkısının olacağı düşünülebilir. Kültürel mirasa karşı duyarlılık alt boyutuyla ilgili örnekler:

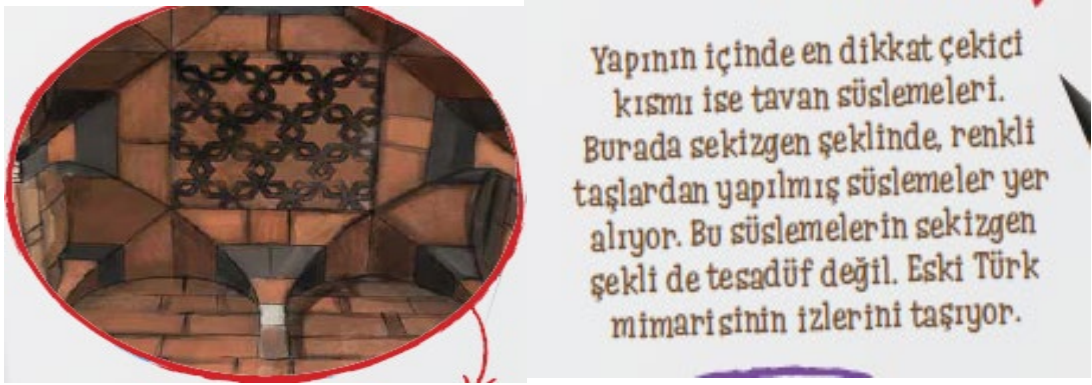
Resim 13. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 2: 20.

Resim 13'te derginin "kültürel miraslar" bölümünden alınan görselde tüm dünyadaki kültürel varlıkları koruma altına almak ve onları insanlara tanıtmayı amaçlamış uluslararası kuruluş UNESCO'dan ve bu kuruluşun faaliyetlerinden bahsedilmiştir. Derginin ilgili bölümünde böyle bir kuruluştan ve kuruluşun duyarlı faaliyetlerinden bahsedilmesi hitap ettiği kitlenin duyarlılık değerini etkileyeceği düşünülebilir.

Resim 14. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 1: 39.

Kültürel mirasa duyarlılıkla ilgili Resim 14'teki doğrudan alıntıda Anadolu'da yapılan ilk camiye ait tavan süsleme örneği verilmiştir. Örnekte verilen görsel ve açıklama metni sayesinde okuyucuların kültürel mirasa duyarlılıklarının artabileceği söylenebilir.

Resim 15. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

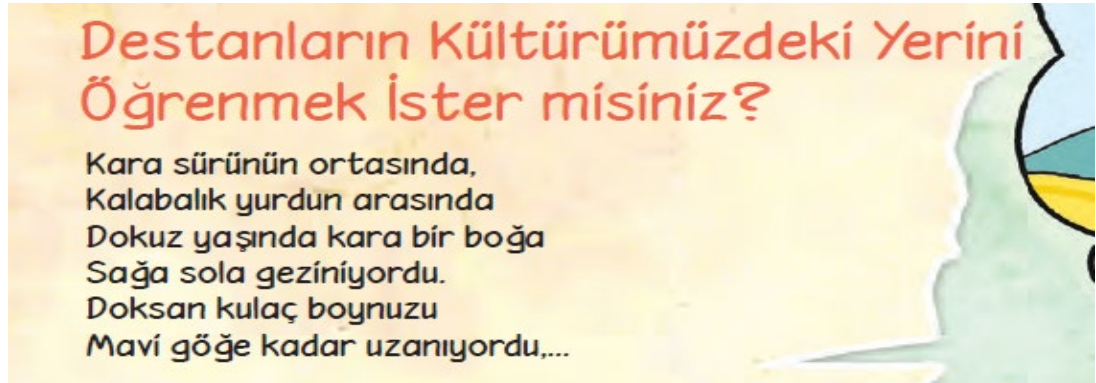

Kaynak: AÇD, 2017, 3: 25-26.

Resim 15'te 100 yıllık bir geçmişi bulunan eski cer (tren bakım) atölyesinin yıkılmak yerine restore edilerek sanat merkezine dönüştürülmüş hali görülmektedir.

Derginin bu bölümünde okuyucular için kültürel mirasa sahip çıkmamanın iki yönünün de örneği verilmiş, bir yönüyle eski yapılara sahip çıkmak diğer yönüyle kültürel öğelerin sergilendiği sanat merkezi kurmak durumları verilmiştir. Dergide bu tür bölümlerle hitap ettiği kitlenin duyarlılık değerlerini etkileyeceği söylenebilir.

Resim 16. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 2: 54.

BÇD'nin "okumak gibisi yok" bölümünden alınan Resim 16'daki örnekte, kültürel mirasımızın temel taşlarından olan destanlara vurgu yapıldığı ve sorduğu soruyla okurlarının destanlara karşı hassasiyetlerini artırmaya çalıştığı söylenebilir. Ayrıca devamında sözlü sanat ürünlerimizden olan destana örnek bir parçaya yer vermiş olması hitap ettiği kitlenin destanlara olan duyarlılıklarını artıracakları söylenebilir. Toplumsal sorunlara karşı duyarlılık alt boyutuyla ilgili örnekler:

Resim 17. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

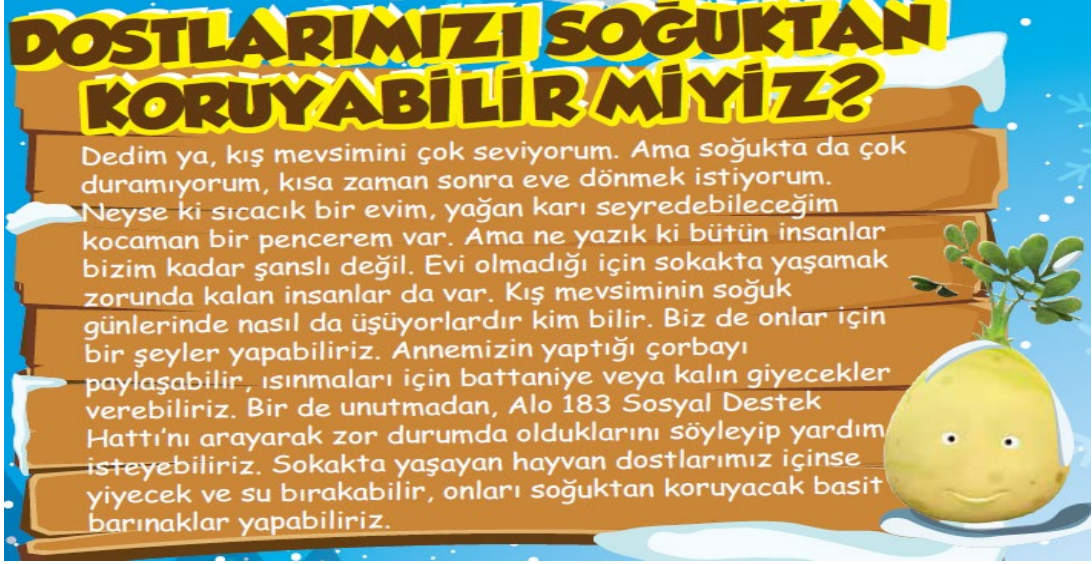

Kaynak: NGK, 2017, 6: 1.

Resim 17'de dergi hitap ettiği kitleye tüketim sorununa karşı bir uyarıda bulunmaktadır. Ayrıca sayfanın devamında çöpe giden gıdalardan, atmosfere salınan

sera gazı miktarından vb. sorunlardan bahsedilerek okuyucuların konuyla ilgili hassasiyetlerini artırdığı, onları konuya duyarlı hale getirmeye çalıştığı düşünülmektedir.

Resim 18. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 1: 36.

Resim 18'de pek çok ülkede yaşanan toplumsal sorunlardan biri olan evsiz insanlar konusuna değinilmiştir. İlgili bölümde soğuk havalarda bu sorunun çözümü noktasında yapılabilecek şeyler okuyuculara aktarılmaya çalışılırken konuyla ilgili duyarlılıklarının artırılmaya çalışıldığı ve okuyucuların sonraki yaşantılarında daha hassas davranışlar sergileyebilecekleri düşünülebilir.

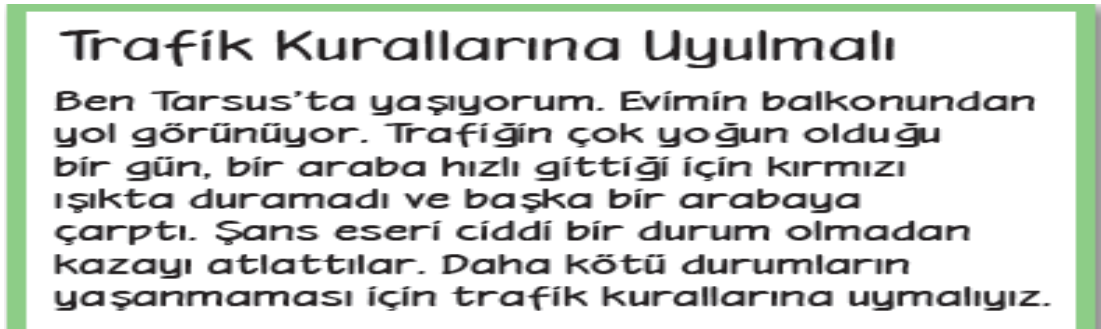
Resim 19. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 6: 33.

Resim 19’de zamanımızın en büyük toplumsal sorunlarından biri olan aşırı trafik yoğunluğu ve neticesinde meydana gelen trafik kazalarına dikkat çekilerek bu durumu ortadan kaldırmak adına yapılabilecekler hakkında okuyucuları düşündürmek amaçlanmıştır. Ayrıca gelecekte bu sorunun çözümü için olabilecek duruma işaret edilmeye çalışılmıştır. Bu durum okuyucuların sorunla ilgili duyarlılıklarını artırabilir.

Resim 20. Duyarlılık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 6: 57.

Derginin okuyucu mektuplarına yer verdiği bölümden alınan, Resim 20’deki örnekte okuyucunun şahit olduğu soruna karşı duyarlı bir davranış gösterip mektubunda bu sorunu dile getirdiğini ve dergi sayesinde ulaştığı kitleye bu durumla ilgili uyarıda bulunduğunu görmekteyiz.

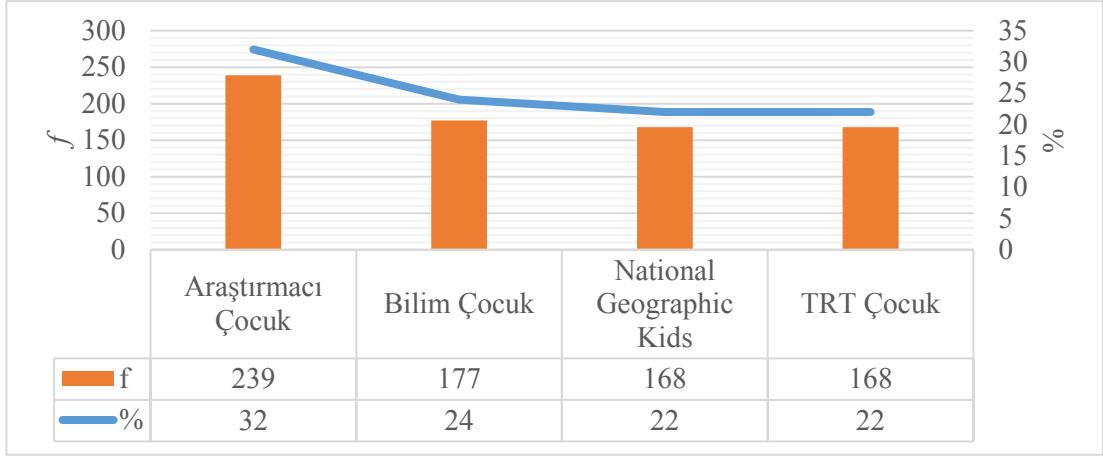
1.4. ÇALIŞKANLIK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Çalışkanlık değerinin çocuk dergilerinde yer alma oranlarına ait bulgular Tablo 8 ve Grafik 6’da verilmiştir.

Tablo 8. Çocuk Dergilerinde “Çalışkanlık” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
Araştırmacı Çocuk	45	40	30	40	47	37	239	%32
Bilim Çocuk	21	34	21	35	36	30	177	%24
National Geographic Kids	17	36	34	26	38	17	168	%22
TRT Çocuk	25	33	45	30	7	28	168	%22

Grafik 6. Çalışkanlık Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 8 ve Grafik 6’da görüldüğü üzere içeriğinde çalışkanlık değerine en çok vurgu yapan dergi AÇD (%32)’si olurken, ikinci sırada BÇD (%24)’si olmuştur. NGK (%22) ve TRTÇ (%22) dergileri ise aynı oranları yakalamışlardır. Genel anlamda bakıldığında çalışkanlık değerine vurgu yapma özelinde dergiler arasında aşırı farkların oluşmadığı da söylenebilir. Çalışkanlık değeriyle ilgili bulgulara örnek olarak gösterilebilecek doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Resim 21. Çalışkanlık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 6: 27.

Resim 21’de atık plastiklerden bina inşası tasarlayıp bunu hayata geçiren bir ekibin değerlendirmesine yer verilmiştir. Ekip başarısını “denemek, denemek, denemek,” ifadeleriyle açıklarken, ifadelerinin çalışkanlık değeriyle ilgili olduğu düşünülebilir.

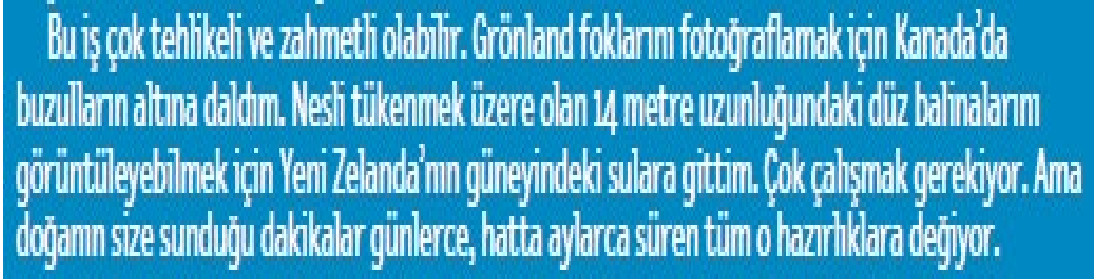
Resim 22. Çalışkanlık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 4: 9.

Derginin “*bilim insanı öyküleri*” bölümüne ait Resim 22’deki görselde Bitki Bilimci Hikmet Birand’ın bazı çalışmalarından bahsedilirken karikatür yardımıyla bilim insanının çalışkanlığı tekrar vurgulanmıştır. Bu sebeple dergiden alınan örnekte hem metin yardımıyla hem de görselle çalışkanlık değerine dikkat çekildiği ifade edilebilir.

Resim 23. Çalışkanlık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 3: 20.

Resim 23’te su altı fotoğrafçılığı yapan bir araştırmacının mesleğiyle ilgili bazı bilgileri paylaştığı bölüm görülmektedir. Mesleğini yerine getirirken ne gibi zorluklar yaşadığından bahseden araştırmacı, çalışkan olmanın önemini de vurgulamaktadır. Okuyuculara bir işte başarılı olmanın ve güzeli yakalamanın şartı olan çalışkanlığın gerekliliğinden bahsederken sonuçlarının insana güzel gelen taraflarının da bulunduğunu aktarılmaktadır.

Resim 24. Çalışkanlık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 6: 47.

Resim 24'te derginin İbni Sina'nın hayatını anlatmak için ayırdığı bölümden bir parça görülmektedir. Örnekte İbni Sina'nın gündüzleri vezirlik yaparak devlet işleriyle uğraşan, akşamları ise öğrencileriyle bilimsel çalışmalar yapan, ne kadar çalışkan bir bilim adamı olduğu hem metin hem görsel yardımıyla okuyuculara aktarılmaya çalışılmıştır. Böylelikle her başarılı insanın hayatının büyük bir bölümünü çalışarak geçirdiği, çalışkan olmanın insanlara birçok fayda sağladığı görüşünün okuyuculara aktarılmaya çalışıldığı düşünülebilir.

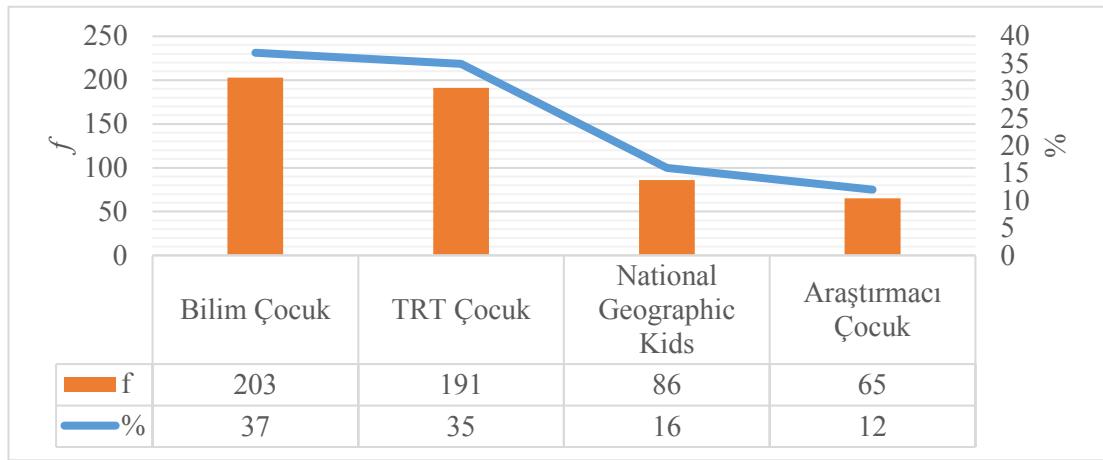
1.5. SEVGİ DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Sevgiye önem veren, birbirini seven bir neslin yetişmesi için çocuklarımızın sahip olması gereken sevgi değerine dergilerde ne kadar yer verildiğini gösteren frekans ve yüzdeler Tablo 9 ve Grafik 7'de sunulmuştur.

Tablo 9. Çocuk Dergilerinde “Sevgi” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
Bilim Çocuk	36	46	36	37	27	21	203	%37
TRT Çocuk	34	26	34	46	24	27	191	%35
National Geographic Kids	7	13	16	14	26	10	86	%16
Araştırmacı Çocuk	19	2	4	13	10	17	65	%12

Grafik 7. Sevgi Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 9 ve Grafik 7 incelendiğinde tüm dergilerin sevgi değerine içeriğinde yer verdiği görülmektedir. Sevgi değerine ilişkin frekansların yüzdelere göre bakıldığında dergilerin; BÇD (%37), TRTÇ (%35), NGK (%16) ve AÇD (%12) şeklinde sıralandığı görülmektedir. Dergilerin tamamında sevgi değerinin ulaşılmasında ortak nokta olarak doğa sevgisi içeriklerinin yer aldığı söylenebilir. Tüm dergiler içeriklerinde bazen tema olarak bazense sadece bir bölüm de doğa sevgisine mutlaka yer vermişlerdir. Çocuk dergilerinde sevgi değerine ilişkin doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Resim 25. Sevgi Değerine İlişkin Örnek

Çalışmayı seviyorum, bundan daha çok sevdiğimse üretmek. İşim çevremdeki nesnelere yakından bakmamı sağlıyor. Hayalini kurduğum, sahip olmak istediğim nesnelere. Kâğıttan istediğim her şeyi yapabilirim, yalnızca var olanları değil, kurguladığım nesnelere de. Böylece ne yaparsam yapayım o bir değer kazanır. O artık bir sanat eseridir.

Kaynak: BÇD, 2017, 3: 40.

Resim 25'te kâğıt heykeltıraşıyla yapılan röportajdan bir bölüm verilmiştir. İlgili bölümde sanatçı, yaptığı işe karşı duyduğu sevgiden ve severek yapılan bir işin sonuçlarından bahsetmektedir. Dergide verilen bölümle okuyucularda sevgi değeriyle ilgili “neden sevmek?” “neyi sevmek?” gibi sorulara farklı cevaplar bularak sevgi değerini içselleştirmelerine ve genişletmelerine yardımcı olunduğu düşünülebilir.

Resim 26. Sevgi Değerine İlişkin Örnek

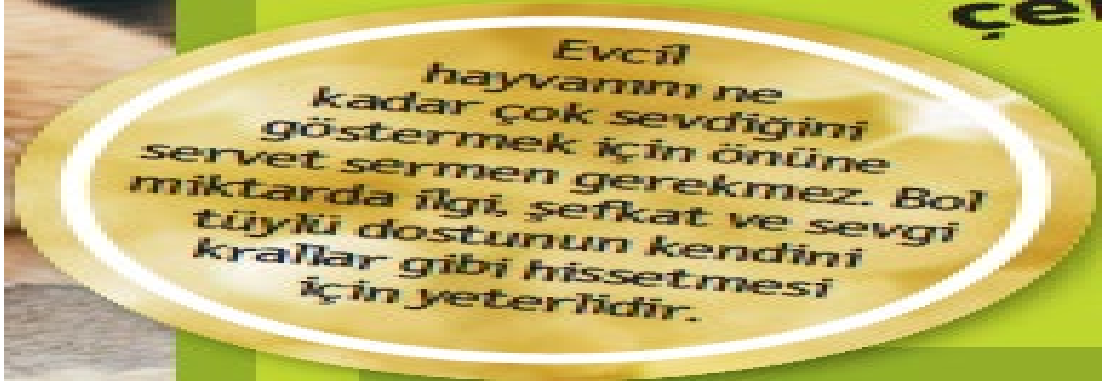
benden daha iyiydi ve bu hâlimle beni kesinlikle yenecekti. Top Su'daydı ve servis kullanacaktı. Sayıyı alan oyunu kazanacak ve şampiyon olacaktı. Su ile göz göze geldik. Galiba kolumu incittiğimi fark etmişti. Servisi kullanmadı, topu ve raketini masaya bırakıp yanıma geldi. “Kolum mu incindi Elif?” diye sordu. Ben de üzüntü ve acıyla karışık “Evet.” dedim. Hemen görevli öğretmenlerimizden birini çağırdı. Yanımıza gelen öğretmen “Ne oldu, neden durdunuz?” diye sordu. Su heyecanla, “Öğretmenim Elif'in kolu incinmiş, bu şekilde oynayamaz. Bu oyun berabere olsa ve ikimiz de kazanmış sayılsak, olmaz mı?” deyiverdi. Çok şaşırılmıştım. Diğer görevli öğretmenimiz de yanımıza geldi ve beraber bir değerlendirme yaparak Sunun bu kararını kabul ettiler. İkimiz de şampiyon olmuştu. Çok mutluydum. Artık anlamışsınızdır Su'yu neden çok sevdiğimi, değil mi? Çünkü o benim biricik can dostum.

Kaynak: TRTÇ, 2017, 5: 64.

Resim 26'da, dergide yer verilen okuyucu mektubunun bir bölümü aktarılmıştır. Sevgi değerini aktaran güzel bir örnek olduğu düşünülen bu mektupta iki arkadaşın birbirlerine sevgiyle davranışları anlatılmıştır. Örnekte Su ve Elif masa tenisi turnuvası final mücadelesinde karşı karşıya gelir fakat maç esnasında Elif sakatlanır ve arkadaşı Su bunu fark ederek maçı durdurur ve hakemlerden bu maçın berabere kabul edilmesini ve ikisinin de şampiyon ilan edilmesini ister. Arkadaşının kendisine gösterdiği bu sevgi ve saygı dolu davranışı dergiye bir mektupla gönderen Elif ise arkadaşının bu örnek davranışını herkesle paylaşarak ona olan sevgisini ve

ona verdiği değeri göstermiştir. Derginin bu gibi örnekleri yayınlamakla okuyucularında da bu değeri teşvik etmeyi amaçladığı söylenebilir.

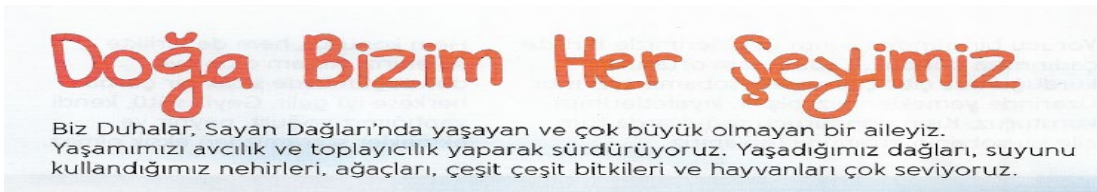
Resim 27. Sevgi Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 2: 36.

Resim 27’de hayvan sevgisinin konu alındığı bir örnek görülmektedir. Derginin bir bölümünde maddi açıdan zengin hayvanlara yer verilmiştir. Bu hayvanlar ve mal varlıklarından bahsedilirken bölümün içerisinde Şekil 34’te verildiği gibi çevremizdeki hayvanlara göstereceğimiz sevginin nasıl olması gerektiğine değinilmiştir. Buradan hareketle dergi okuyucularına maddi imkânlarla gerçekleştirilen sevgi gösterileri yerine daha içten ve gerçekçi sevgi göstermenin önemini aktarmaya çalıştığı düşünülmektedir.

Resim 28. Sevgi Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 1: 46.

Resim 28’de göçebe aile olan Duhalar ile yapılan röportajdan bir bölüm görülmektedir. Doğayla iç içe yaşayan bu insanların çevrelerine, hayvanlara, bitkilere vb. duydukları sevgiyi ifade ettikleri bu örnek, dergi okuyucularına sevgi değerinin dünyanın farklı yerlerinde yaşayan insanların ortak duygularından olduğunu aktarmaktadır. Yüreği sevgiyle dolu insanların her şart altında mutlu olabileceğini düşündürmektedir.

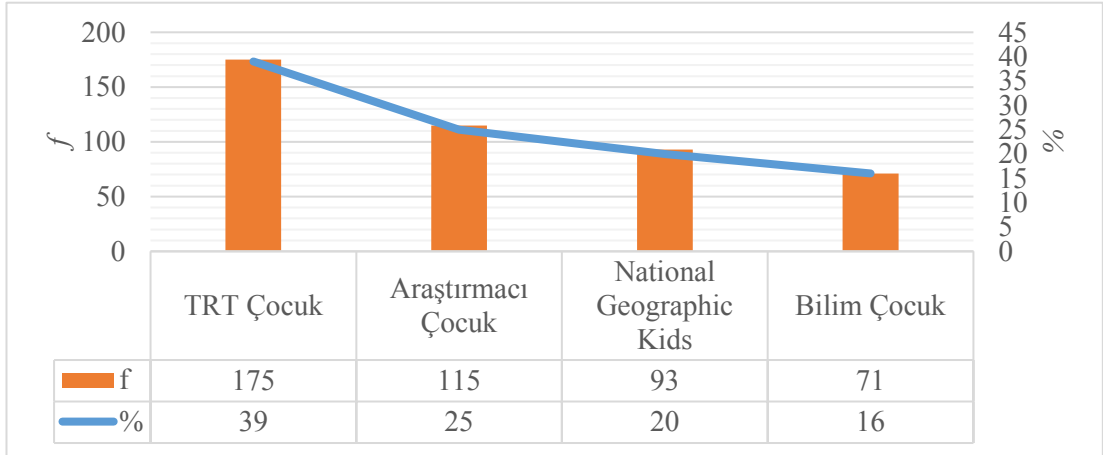
1.6. SORUMLULUK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Sorumluluk sahibi bireylere olan ihtiyacın günden güne arttığı günümüz toplumlarının gelecek kuşaklarına bu değeri aktarma konusunda incelenen dergilerin ne oranda rol aldıklarını gösteren frekans ve yüzdeler Tablo 10 ve Grafik 8’de verilmiştir.

Tablo 10. Çocuk Dergilerinde “Sorumluluk” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
TRT Çocuk	36	20	45	29	27	18	175	%39
Araştırmacı Çocuk	20	15	26	16	15	23	115	%25
National Geographic Kids	9	18	11	16	22	17	93	%20
Bilim Çocuk	13	12	14	15	9	8	71	%16

Grafik 8. Sorumluluk Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 10 ve Grafik 8’e bakıldığında tüm dergilerin, az ya da çok, sorumluluk değerine içeriklerinde yer verdiği görülmektedir. Dergiler arasında sorumluluk değerine en çok vurgu yapan dergi %39’luk oranla TRTÇ dergisi olmuştur. Bu dergiyi sırasıyla AÇD (%25), NGK (%20), BÇD (%16) dergileri takip etmiştir. Sorumluluk değeriyle ilgili bulgulara örnek olarak gösterilebilecek doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Resim 29. Sorumluluk Değerine İlişkin Örnek

başarısını hesaba katmadan, sorumluluk ve özgüven sahibi çocuklar yetiştirmektir. Çünkü sorumluluk bilinci gelişmeyen ve kendine güvenmeyen bir çocuk başarılı olamaz.

Kaynak: TRTÇ, 2017, 6: 53.

Resim 29, derginin “büyüğüm okur musun?” bölümünden alınmış bir örnektir. Öncesi de olan metnin tamamı; “*Evet çocuklarımızın başarılı olmasını istiyoruz ama bunun için yapmamız gereken ilk şey; okul başarısını hesaba katmadan sorumluluk ve özgüven sahibi çocuklar yetiştirmektir. Çünkü sorumluluk bilinci gelişmeyen ve kendine güvenmeyen bir çocuk başarılı olamaz.*” şeklindedir. Dergi yetişkinlere hitaben yer verdiği bu bölümde çocuklarımızın sorumluluk değerine sahip olmasının gerekliliğine doğrudan vurgu yapmıştır. Yazının devamında da birçok yerde sorumluluk değerine vurgu yapılan ifadeler yer almaktadır. Dergi metinle değeri vurgularken görsel algıya da hitap edebilmek adına vurgu yaptığı yerleri sarı şeritlerle işaretleyerek değeri desteklemeye çalıştığı düşünülmektedir.

Resim 30. Sorumluluk Değerine İlişkin Örnek

Sizin yapmanız gerekense
internetteki tüm bu tehlikelerin
farkında olmak ve gözünüzü
dört açmak. Üstelik pek çok
yetişkin de güvenli internet
kullanımı hakkında bilgi sahibi değil.
Hem kendinizi korumak hem
etrafınızdaki yetişkinleri
bilgilendirmek için harekete
geçme zamanı!

Kaynak: AÇD, 2017, 6: 41.

Teknoloji çağını yaşamının getirdiği sorumluluklar da farklılıklar göstermektedir. Resim 30’da derginin internet kullanan bireylerin sorumluluklarından bahsedilmektedir. Alıntının yapıldığı bölümde internet ortamındaki olumsuz durumlar özetlenmiş ve alıntıda da bu olumsuz durumlardan korunmanın sorumluluğunun kişilerin kendisinde olduğu vurgulanmıştır. Derginin

değindiği konu ile okurlarına sorumluluklarını hatırlatma noktasında yardımcı olduğu söylenilebilir. Böylelikle sorumluluklarının farkında bir neslin yetişmesine katkıda bulunduğu düşünülebilir.

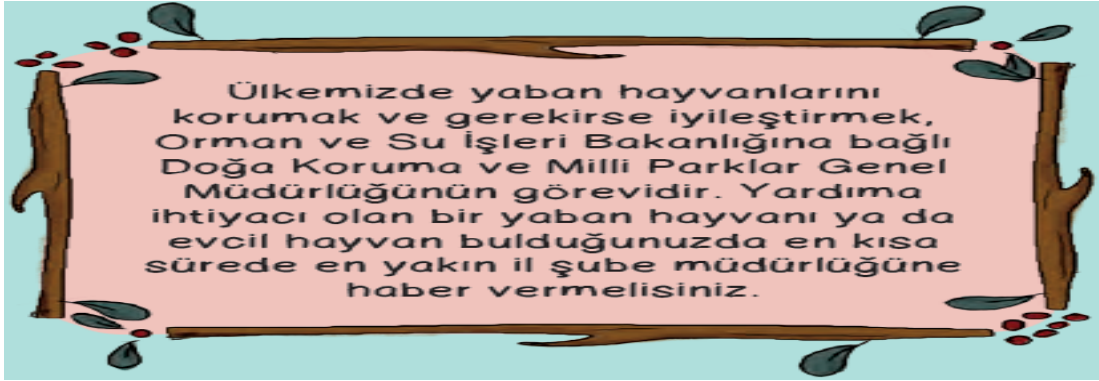
Resim 31. Sorumluluk Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 4: 40.

Resim 31’de okuyucuların çevrelerine karşı sorumluluklarını sorgulatacak bir soru sorularak cevaplamaları istenmektedir. Derginin ilgili bölümünde bunun gibi birçok soruya yer verilmiş. Okuyucular bu sayede hem sorumluluklarını hatırlamış hem de bu sorumlulukları karşısında nasıl hareket edeceklerini bir kere daha düşünmüş olacaklardır.

Resim 32. Sorumluluk Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 4: 25.

Doğal yaşamı korumak tüm insanlığın sorumluluğundadır. Resim 32’de ise bu sorumluluğumuzla ilgili olarak kısa bir bilgilendirmeye yer verilmiştir. Örnekte Yardıma ihtiyacı olan bir hayvan gördüğümüzde ona yardımcı olabilmeleri için en yakı Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğüne haber vermemizin gerekliliği hatırlatılmaktadır.

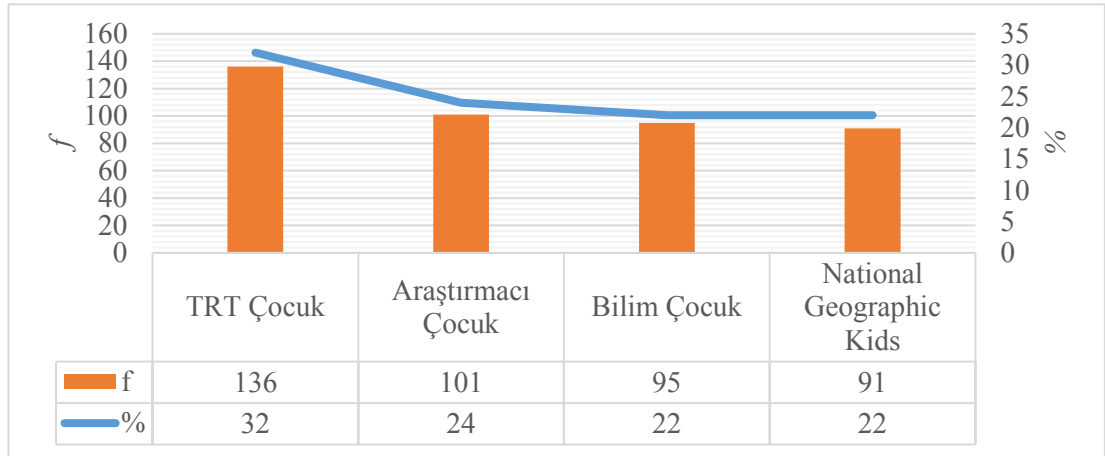
1.7. BARIŞ DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Barış değeri ile ilgili dergilerden elde edilen bulgulara ait frekans ve yüzdeler Tablo 11 ve Grafik 9’da verilmiştir.

Tablo 11. Çocuk Dergilerinde “Barış” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
TRT Çocuk	18	20	13	21	27	37	136	%32
Araştırmacı Çocuk	8	7	13	16	34	23	101	%24
Bilim Çocuk	13	15	16	15	14	22	95	%22.5
National Geographic Kids	18	21	20	13	11	8	91	%21.5

Grafik 9. Barış Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Barış değerinin dergilerdeki dağılımını veren Tablo 11 ve Grafik 9 incelendiğinde dergilerin barış değerine birbirine yakın oranlarda yer verdikleri görülmektedir. TRTÇ %32, AÇD %24, BÇD %22 ve NGK'nin %22 oranında barış değerine yer verdikleri tespit edilmiştir. Barış değeri incelenirken kişilerin kendileriyle, çevreleriyle ve doğayla barış durumları göz önüne alınmıştır. Dergilerde barış değeriyle ilgili doğrudan alıntılar aşağıda sıralanmıştır.

Resim 33. Barış Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 5: 22.

Barış değerine sahip kişiler kendileriyle ve çevrelerindeki insanlarla uyum içerisinde huzurlu bir yaşamı tercih eden birliktelikten hoşlanan insanlardır. Resim 33'te bir çocuğun karşıdan karşıya geçmeye çalışan yaşlı teyzeye yardım etmesini ve teyzenin de bu yardıma teşekkür ederek karşılık vermesi görülmektedir. Şekil 42'de görüldüğü gibi derginin farklı yerlerinde de barış değeriyle ilgili çağrışım yapan birçok bölümün bulunduğu söylenebilir.

Resim 34. Barış Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 5: 28.

Resim 34'te zürafaların tanıtımlarının yapıldığı bölümden bir kare yer almaktadır. Burada zürafaların baskınlık kurmak için birbirleriyle yaptıkları mücadelenin sonucu karikatürize edilerek verilmiş ve kavga etmenin yerine barışı tercih ettiklerine anlatan konuşmalar eklenmiştir. Derginin karikatür üzerinden okuyucularına barış değerini aktarmaya çalıştığı söylenebilir. Çünkü sorunlarını

kavga ve zorbalıkla halletmek yerine konuşarak, anlaşarak halletmeye çalışmak barış değerine sahip insanların yerine getirebileceği davranışlardır.

Resim 35. Barış Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 4: 4.

Resim 35, derginin 23 Nisan etkinliklerine yer verdiği “ne var ne yok” adlı bölümünden bir kareye ait. “Dünya Çocukları Bu Yıl Nevşehir’de Buluşuyor” başlığıyla tüm çocukların barış içerisinde kutlayacakları bir bayramın haberini bizlere vermektedir. Ülkemizde düzenlenen 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı etkinlikleri dünya üzerinde barışın tesis edilmesine hizmet eden en büyük faaliyet olarak gösterilebilir. Derginin de bu faaliyetlere kayıtsız kalmayarak okuyucularına etkinliklerden haber vermesi hitap ettiği kitlede bu barış ortamını sahiplenme noktasında destek olacağı düşünülebilir.

Resim 36. Barış Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 1: 36.

Derginin dünya üzerinde kutlanan bayramlara yer verdiği bölüme ait, barış değeriyle ilişkili olduğu düşünülen bir kare Resim 36'daverilmiştir. M. Kemal Atatürk'ün 23 Nisan'ı Çocuk Bayramı ilan etmesi ve bu bayramı tüm dünya çocuklarına hediye etmesi onun barışa, birliğe, bütünlüğe verdiği önemi göstermektedir. Derginin bu detaya yer vermesiyle okuyucularında da bu değer pekişmesine yardımcı olduğu düşünülmektedir.

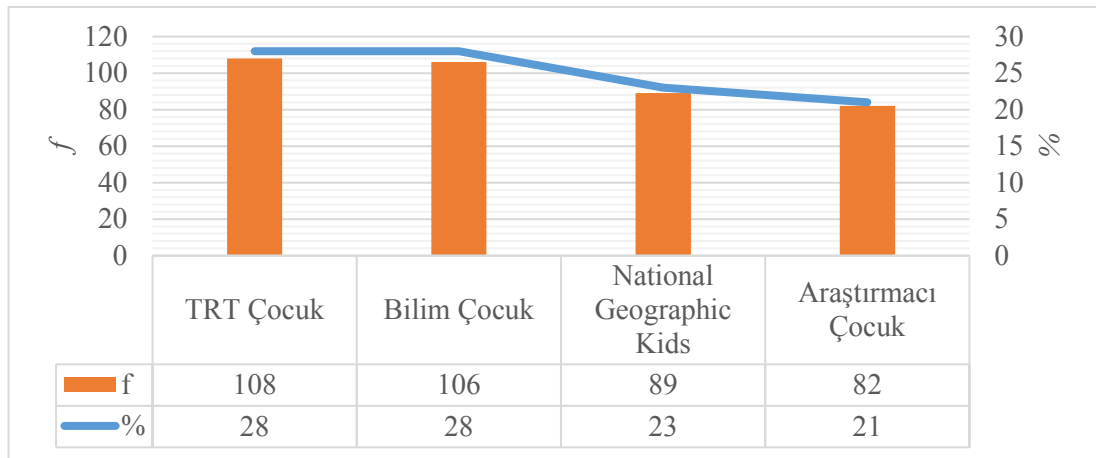
1.8. DÜRÜSTLÜK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Doğru söz söyleme, doğru davranışlarda bulunma yani özü sözü bir olma durumu olarak açıklanabilecek olan dürüstlük değerinin ilgili dergilerde yer alma oranlarına ait frekans ve yüzdeler Tablo 12 ve Grafik 10'da verilmiştir.

Tablo 12. Çocuk Dergilerinde “Dürüstlük” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
TRT Çocuk	8	10	14	31	19	26	108	%28
Bilim Çocuk	23	13	9	18	18	25	106	%28
National Geographic Kids	16	13	15	24	16	5	89	%23
Araştırmacı Çocuk	14	9	10	15	19	15	82	%21

Grafik 10. Dürüstlük Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 12 ve Grafik 10 incelendiğinde içeriğinde yer alan metin ve görsellerinde dürüstlük değerine en çok vurgu yapan dergilerin TRTÇ (%28) ve BÇD

(%28) olduğu görülmektedir. Diğer dergiler NGK (%23) ve AÇD (%21) olarak sıralanmıştır. Buradan hareketle dergilerin dürüstlük değerine değinme oranları arasında fazla bir fark olmadığı da söylenebilir. Dergilerde dürüstlük değeriyle ilgili bulgulara örnek olarak gösterilebilecek doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Resim 37. Dürüstlük Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 4: 22.

Resim 37’de dürüst bir insana ait özellik olan verdiği sözü tutma davranışı örneklendirilmiş ve okuyuculara aktarılmıştır. Çocuklarımızın dürüst davranışlar sergilemesi için onlara Resim 37’deki gibi örnek davranışlar sunabilmeliyiz. Bu noktada derginin yer verdiği bu bölümle dürüstlük değeri konusunda okurlarına destek olduğu düşünülmektedir.

Resim 38. Dürüstlük Değerine İlişkin Örnek

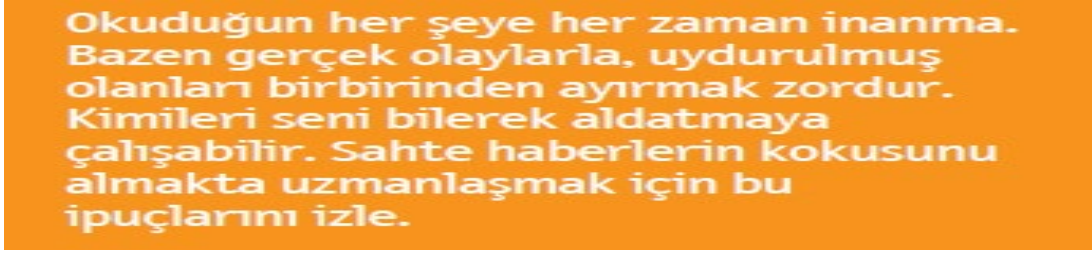

Kaynak: BÇD, 2017, 2: 9.

Resim 38’de bir bilim adamının işiyle ilgili dürüst davranışının örneği görülmektedir. Bu örnekte bilim adamı tahminlerinden emin olduktan sonra doğru bilgiyi kayıt altına alacağını dile getirmektedir. Dürüst olmak sadece başkalarına

karşı gösterilecek bir davranış değildir. İnsan kendi kendisine de dürüst olmalıdır. Resim 38’de de bilim adamı yalnız başına çalışsa bile doğruya ulaştığından emin olmadıktan sonra kayıt alamayacağını düşünmektedir. Dergi okuyucularının bu bölümden dürüstlikle ilgili çıkarımlarını yapacakları düşünülmektedir.

Resim 39. Dürüstlük Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 4: 20.

Resim 39’da derginin bir bölümünde okuyucularına yaptığı bir uyarı görülmektedir. Bu uyarıyı vermesi derginin okuyucularını dürüstçe uyarması olarak düşünülmektedir. Uyarmakla yetinmeyen dergi bölümün devamında sahte haberleri fark etmek için dikkat edilmesi gereken noktalardan da bahsetmektedir.

Resim 40. Dürüstlük Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 2: 32.

Resim 40’ta işçi karıncaların tanıtımı yapılmış ve aralarında geçen diyalog karikatürize edilmiştir. Diyalogda karnı acıkan bir karınca yavruların yemeğinden bir parça almaya niyetlenirken diğer karınca yavrulara giden yemeği yiyemeyeceğini söyler. Başkalarının hakkını savunmak dürüst bir davranıştır. Bu davranışı örneklendiren derginin okuyucuların konuya hassasiyetlerini canlı tutmaya çalıştığı düşünülmektedir.

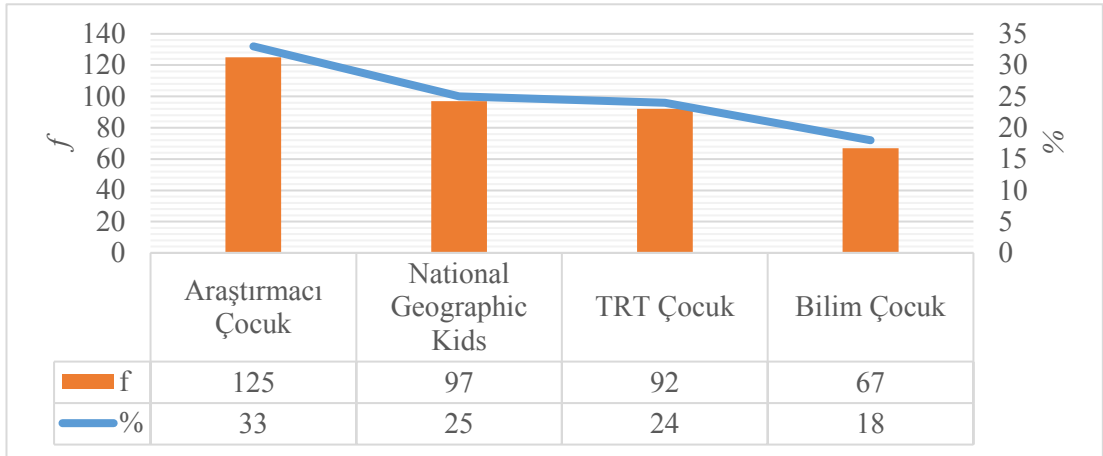
1.9. DAYANIŞMA DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Yapılan analiz neticesinde dergilerde tespit edilen dayanışma değeriyle ilgili frekans ve yüzdeler Tablo 13 ve Grafik 11’de verilmiştir.

Tablo 13. Çocuk Dergilerinde “Dayanışma” Değeri

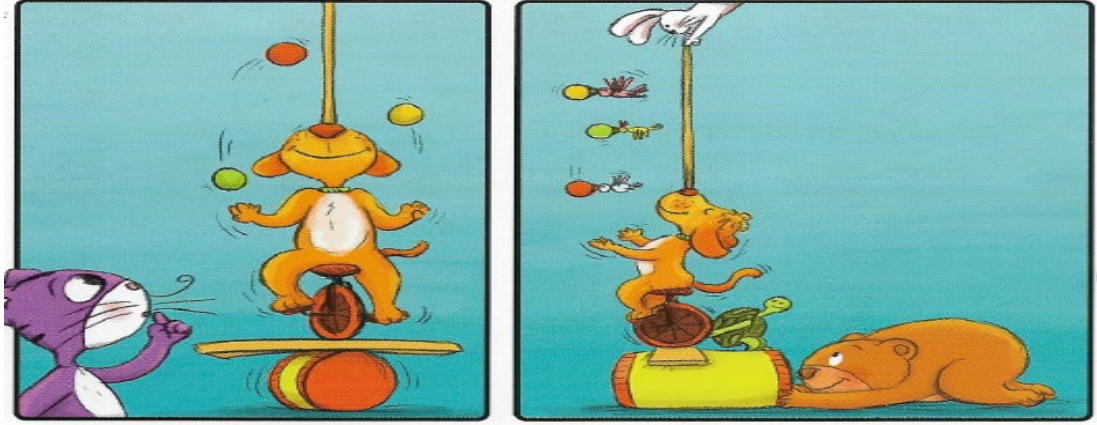
Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
Araştırmacı Çocuk	35	18	27	10	14	21	125	%33
National Geographic Kids	10	18	17	13	30	9	97	%25
TRT Çocuk	16	12	25	20	9	10	92	%24
Bilim Çocuk	10	11	15	12	12	7	67	%18

Grafik 11. Dayanışma Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 13 ve Grafik 11’de görüldüğü gibi metin ve görsellerde dayanışma değerinin en fazla yer aldığı dergi AÇD (%33)’dir. En az yer verilen derginin ise BÇD (%18) olduğu belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında dayanışma değeri diğer dergilerde de oldukça yer verilen değerdir. Dayanışma değerinin AÇD’de diğer dergilere oranla daha yüksek çıkma sebebi olarak, ortak hareketler yapılmasını tavsiye ve teşvik eden içeriklerin çoğunlukta olması söylenebilir. Dayanışma değeriyle ilgili bulgulara örnek olarak gösterilebilecek doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Resim 41. Dayanışma Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 4: Arka Kapak.

Resim 41’de derginin arka kapağında görsel anlatımla sunduğu hikâyeden iki kare verilmiştir. Dayanışma içerisinde bulunmanın insanı istediği başarıya ulaştırabileceğine vurgu yapılan görselle okuyuculara dayanışmanın önemini aktarıldığı düşünülmektedir.

Resim 42. Dayanışma Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 1: 28.

Resim 42’de penguenlerin aile birlikteliklerini devam ettirebilmek için gösterdikleri dayanışma örneği verilmiştir. Örnekle dayanışmanın sadece insanlar arasında ihtiyaç duyulan bir davranış olmadığı tüm canlıların hayatlarını devam ettirebilmeleri için bazı zamanlarda dayanışma içerisinde birbirlerine destek olmalarının gerektiği sonucuna ulaşılabilir.

Resim 43. Dayanışma Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 6: 23.

Resim 43'te çocuklar tarafından mahallenin engelli ve yaşlı teyzesine iftarlık yemeği getirerek örnek bir davranış sergilemektedirler. Dayanışma duygusuna sahip kişilerin hem çevrelerine faydaları dokunur hem de çevrelerindeki insanları mutlu edebilirler.

Resim 44. Dayanışma Değerine İlişkin Örnek

Yeni Gezegenler Keşfetmek İçin Gönüllülerin Yardımı Bekleniyor

ABD Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi NASA gökbilime ilgi duyan herkesi Güneş Sistemi'ndeki olası yeni gezegenleri keşfetmek için yardıma çağırıyor. NASA'ya ait uzay aracı WISE tarafından çekilen milyonlarca fotoğraf bulunuyor. Öyle ki bu kadar çok fotoğrafın incelenmesi için bilim insanlarının çok fazla kişiye ihtiyacı var. Bu proje kapsamında internet sitesinde yayımlanan fotoğraflar, gönüllüler tarafından inceleniyor ve olası gökcisimleri işaretleniyor. Bugüne kadar 60.000'den fazla gönüllü fotoğrafları incelemiş ve yaklaşık 5 milyon gökcismi kategorize edilmiş.

Kaynak: BÇD, 2017, 6: 4.

Resim 44'te NASA'nın milyonlarca fotoğrafı inceleyerek analiz edebilmek adına gönüllülerden yardım aldığı anlatıldığı örnek verilmiştir. Bu örnekte dayanışma değerine sahip insanlarla birlikte olduğunda büyük işlerin altından kalkılabileceği sonucuna varılabilir. Nitekim NASA'nın çalışmasında da bu yolla milyonlarca gökcismi tespit edilmiştir.

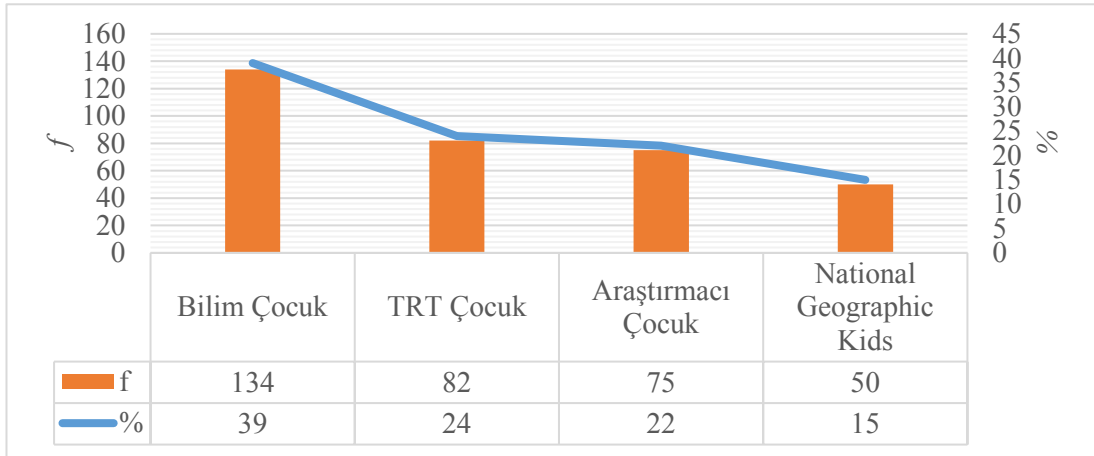
1.10. SAYGI DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Dergilerde, toplumumuzun temel değerlerinden olan saygı değerine ait frekans ve yüzdeler Tablo 14 ve Grafik 12’de verilmiştir.

Tablo 14. Çocuk Dergilerinde “Saygı” Değeri

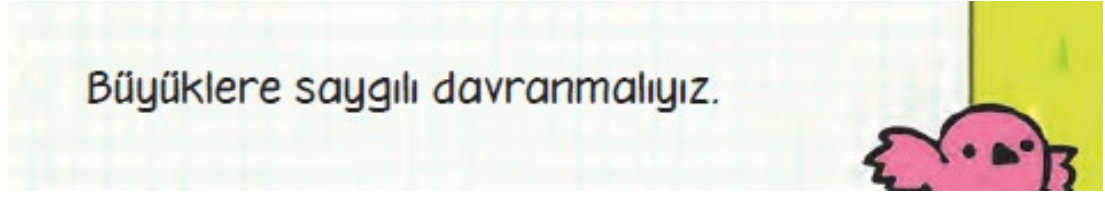
Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
Bilim Çocuk	16	24	27	27	16	24	134	%39
TRT Çocuk	12	5	17	10	20	18	82	%24
Araştırmacı Çocuk	14	3	7	23	14	14	75	%22
National Geographic Kids	9	6	10	13	8	4	50	%15

Grafik 12. Saygı Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 14 ve Grafik 12 incelendiğinde dört dergi arasından saygı değerine en fazla yer veren derginin BÇD (%39) olduğu görülmektedir. İkinci ve üçüncü sırada yer alan dergiler TRTÇ (%24) ve AÇD (%22)’nin oranları birbirine yakındır. Saygı değerine en az yer veren derginin ise NGK (%15) olduğu söylenebilir. Dergilerde saygı değeriyle ilgili bulgulara örnek olarak gösterilebilecek doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

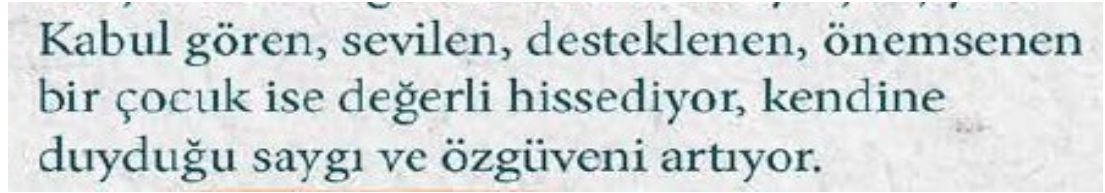
Resim 45. Saygı Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 4: 54.

Resim 45'te yapılan doğrudan alıntı derginin okuyucularına saygı değeriyle ilgili yönlendirmesi görülmektedir.

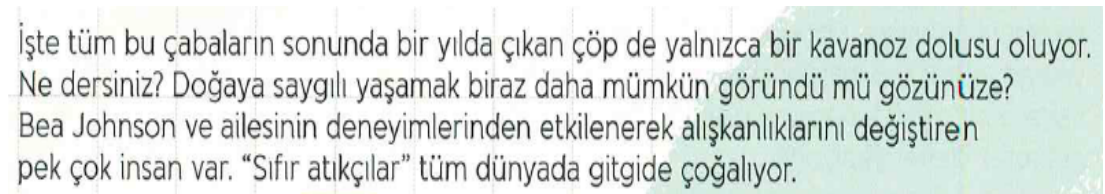
Resim 46. Saygı Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 4: 52.

Resim 46'da derginin yetişkinler için hazırladığı bölümden bir ifade verilmiştir. İfadede çocuklarımızın kendilerine olan saygılarının gelişmesine yardımcı olmak adına yetişkinlerin dikkat etmeleri gereken birkaç bilgi verilmektedir.

Resim 47. Saygı Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 3: 10.

Resim 47'de doğaya saygılı bir ailenin gereksiz tüketimden kaçınarak doğaya fazladan atık çıkarmama konusunda gösterdikleri çaba neticesinde bir yılda sadece bir kavanoz dolduracak kadar çöp çıkardıklarını anlatmaktadır. Bunun yanında örnek içerisinde okurlara doğaya saygılı yaşamının mümkünatını sorgulatan bir ifadeye yer verilmiş ve doğaya saygılı insanların sayısının arttığı vurgulanmıştır.

Resim 48. Saygı Değerine İlişkin Örnek

Dükkanında çalışanlar saksıların etrafını çevirip müşterilerden uzak durmalarını rica eden tabelalar yerleştirerek Lucy'yi korumaya çalışıyor. Dükkan çalışanı Heather Warren, "Burada ona iyi bakılıyor. Sanırım bu nedenle her yıl geri dönüyor" diyor.

Kaynak: NGK, 2017, 3: 13.

Resim 48'de saygının sadece insanlara gösterilen bir duygu olmadığına örneği verilmiştir. Burada ördek ailesinin yuva olarak tercih ettiği dükkânın çalışanlarının hayvanların yaşam haklarına gösterdikleri saygı ve gene müşterilerin de buna saygı göstermelerini gene saygılı bir dille talep ettikleri görülmektedir.

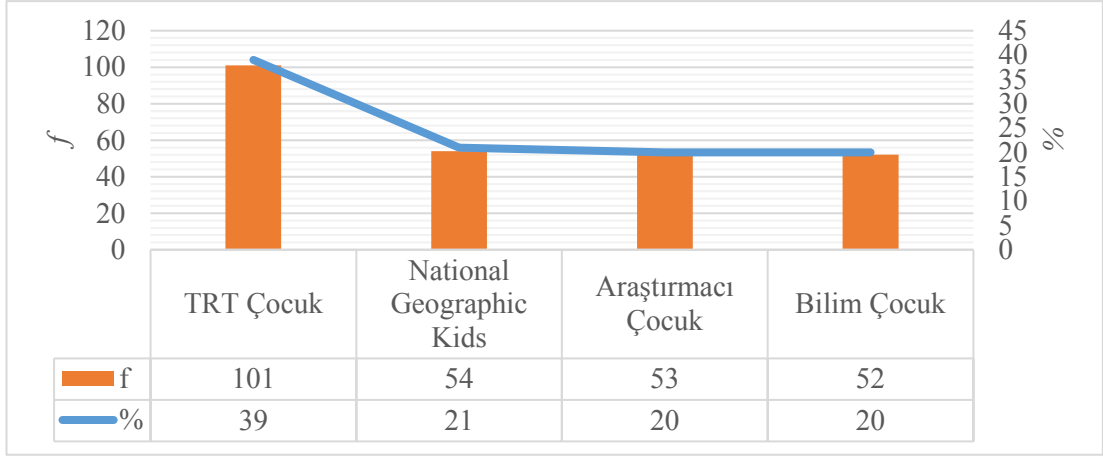
1.11. YARDIMSEVERLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Yardım etmeyi seven, yardım istemekten çekinmeyen yani yardımsever bir nesil yetiştirebilmek adına programa dâhil olan yardımseverlik değerine dergilerin metin ve görsellerinde ne kadar yer verdiklerine ait frekans ve yüzdeler Tablo 15 ve Grafik 13'te verilmiştir.

Tablo 15. Çocuk Dergilerinde "Yardımseverlik" Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
TRT Çocuk	33	15	15	18	10	10	101	%39
National Geographic Kids	5	8	14	9	12	6	54	%21
Araştırmacı Çocuk	13	6	3	7	18	6	53	%20
Bilim Çocuk	9	12	7	13	5	6	52	%20

Grafik 13. Yardımseverlik Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 15 ve Grafik 13 incelendiğinde yardımlaşma değerine içeriğinde en çok yer veren derginin TRTÇ (%39) dergisi olduğu görülmektedir. Bu dergiyi sırasıyla NGK (%21), AÇD (%20) ve BÇD (%20) dergileri takip etmiştir. Dergilerin yardımseverlik değerine yer vermelerinde TRTÇ'nin belirgin bir farkı görülürken diğer dergilerin frekanslarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Yardımseverlik değeriyle ilgili dergilerden yapılan doğrudan alıntılar şunlardır:

Resim 49. Yardımseverlik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 6: 23.

Resim 49'da yaşlı bir insana yardım ederek ona bir iftar sofrası hazırlayan ve oğluyla birlikte bir iftar etmesi için ellerinden geleni yapan çocukların mutluluğu görülmektedir. Ayrıca konuşma balonundaki ifadelerle yardımseverliğin insanlar üzerindeki olumlu etkilerine değinilerek hitap edilen kitleye yardımseverlik değerini kazandırmaya çalışıldığı söylenebilir.

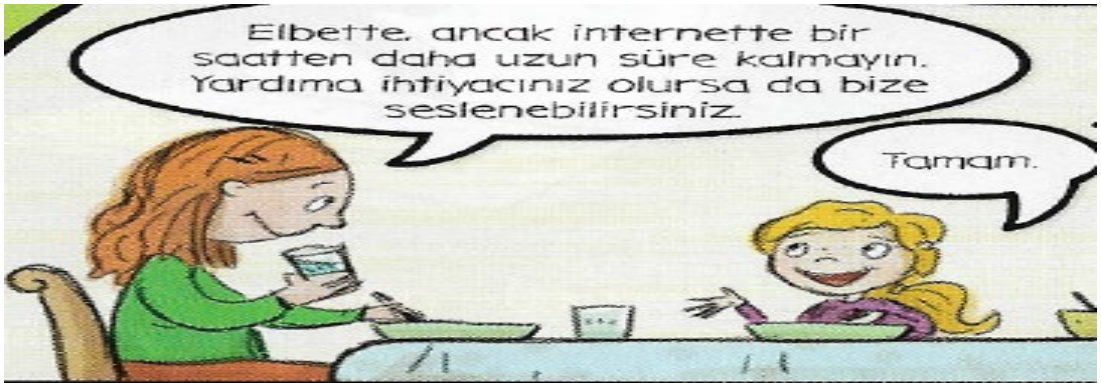
Resim 50. Yardımseverlik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 2: 39.

Resim 53'te İtalya'da meydana gelen çığ felaketi ve bu olayda yaralananlara yardım etmeye çalışan gönüllülerin bir anına ait fotoğraf görülmektedir. Yardımseverlik değerine sahip insanlara olan ihtiyaç özellikle örnekte verilen olay gibi büyük felaketlerde daha çok ortaya çıkmaktadır. Çünkü bu şekilde büyük olayların bireysel olarak hakkından gelmek zor olurken topluca hareket etmek sıkıntıların daha kısa sürede giderilmesini sağlar. Bu durum ise toplumu oluşturan bireyler arasında yardımseverlik değerine sahip kişilerin sayısının artmasını gerekli kılmaktadır.

Resim 51. Yardımseverlik Değerine İlişkin Örnek

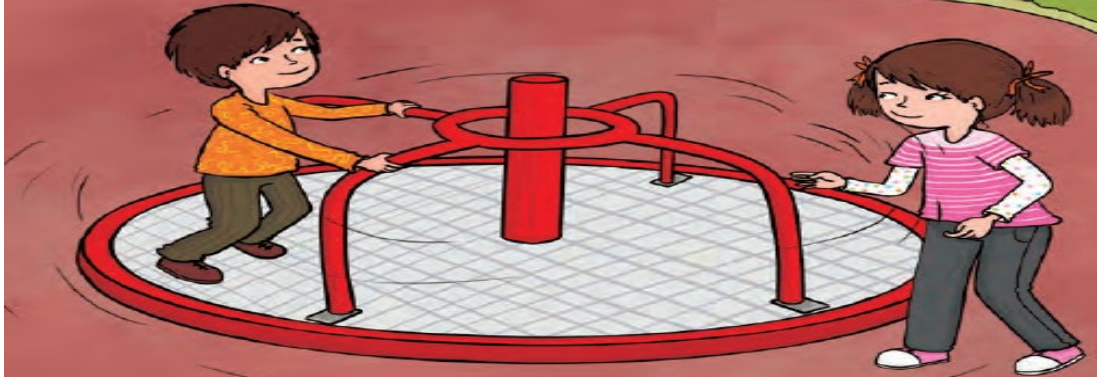

Kaynak: AÇD, 2017, 6: 44.

Resim 51'de ailesinden ödevini yapmak için izin isteyen çocuğun annesiyle arasında geçen konuşmanın bir bölümü görülmektedir. Çocuklarına istekleri için izin veren anne, ihtiyaçları olursa kendilerinden de yardım alabileceklerini çocuklarına

hatırlatmıştır. Dergi de bu durumun verilmesinin okuyucularda yardım alacakları kişiler hakkında bir fikir oluşturması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Resim 52. Yardımseverlik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 3: 13.

Resim 52’de çocuk parkında oyun oynayan iki arkadaşın yardımlaşarak oyuncaktan faydalandıklarını gösteren bir kare verilmiştir. Yardımseverlik hayatın her anında her yaşta insanların birbirleriyle olan ilişkilerini artıran ve insanları birbirlerine yaklaştıran bir değerdir. Görselle bu durumun parkta oynayan iki çocuk üzerinden aktarılmaya çalışıldığı düşünülmektedir.

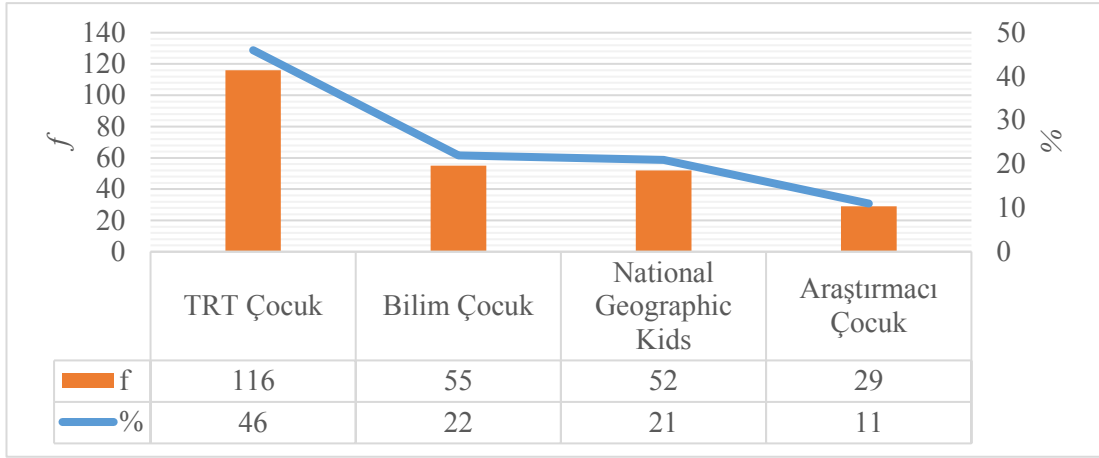
1.12. AİLE BİRLİĞİNE ÖNEM VERME DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

İncelenen dergilerde aile birliğine önem verme değeriyle ilişkili bulunan görsel ve metinlere ait frekans ve yüzdeler Tablo 16 ve Grafik 14’te verilmiştir.

Tablo 16. Çocuk Dergilerinde “Aile Birliğine Önem Verme” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
TRT Çocuk	33	33	15	22	3	10	116	%46
Bilim Çocuk	9	9	8	7	8	14	55	%22
National Geographic Kids	9	11	4	3	20	5	52	%21
Araştırmacı Çocuk	10	2	1	1	0	15	29	%11

Grafik 14. Aile Birliğine Önem Verme Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 16 ve Grafik 14'e bakıldığında TRTÇ dergisinin %46'lık bir oranla diğer dergilerden büyük oranda önde olduğu görülürken; BÇD (%22) ile NGK (%21) dergisinin birbirine yakın oranlarda olduğu görülmektedir. Aile birliğine önem verme değerine en az yer verdiği tespit edilen dergi ise AÇD (%11) olmuştur. Tüm değerler (incelenen on sekiz değer) arasında sahip olduğu oran açısından dört dergide de yeteri kadar değinilmediği görülen aile birliğine önem verme değerinin ancak 12. sırada yer alacak kadar vurgulanmış olması incelenen dergilerin çocuk dergisi olması özelinde de bakılacak olursa düşündürücü bir sonuç olarak görülebilir. Aile birliğine önem verme değeriyle ilgili dergilerden seçilen doğrudan alıntılar şunlardır:

Resim 53. Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Örnek

Çocuğunuzun özgüven sahibi ve başarılı olmasını, sosyalleşmesini, kendini rahatlıkla ifade eden bir birey olmasını istersiniz, değil mi? Tüm bunların gerçekleşebilmesi için öncelikli olarak aile ortamında değerli hissetmesi, koşulsuz sevilmesi ve desteklenmesi gerekiyor. Yoğun hayat

Kaynak: TRTÇ, 2017, 4: 52.

Resim 53'te derginin yetişkinler için ayırdığı bölümden bir kesit verilmiştir. İlgili değere tam yerinde vurgunun yapıldığı düşünülen örnekte ailelere yetiştirdikleri çocukların özgüven sahibi, başarılı, sosyal, kendini ifade edebilen bireyler olabilmeleri için çocuklarına değer vermelerini, koşulsuz sevmelerini ve onları

desteklemelerini tavsiye ediyor. Derginin bu tavsiyesinin ise tam anlamıyla aile birliğine önem verme değeriyle örtüştüğü düşünülmektedir.

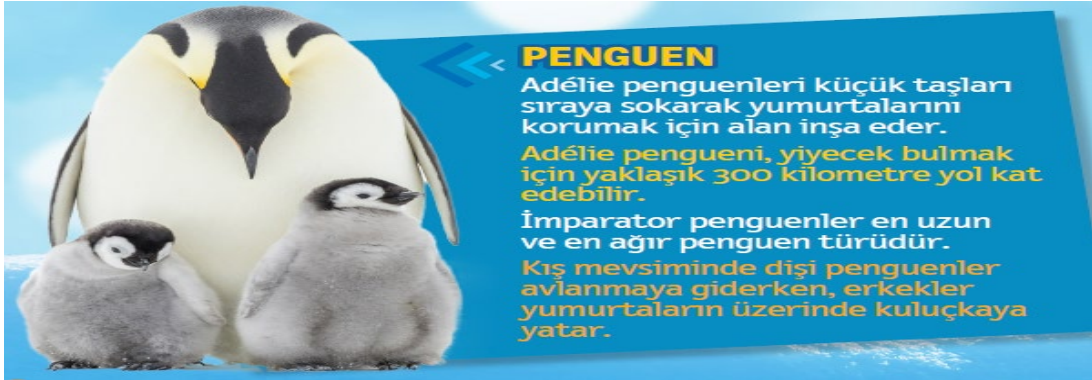
Resim 54. Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Örnek

bir yiğit olur. Sonra da babası kağanı ve halkını Kara Kula'nın esaretinden kurtarmak için yollara düşer. Bu zorlu yolculukta en büyük yardımcısı atıdır. Onu zehirli sarı denizlerden, rüzgâra ve ay ışığına dahî geçit vermeyen dağlardan geçirir. Sonunda Köğüdey Mergen babasını ve halkını kurtarır. Ancak yolculuğu

Kaynak: BÇD, 2017, 2: 55.

Resim 54'te Altay destanlarından Maaday Kara destanının bir bölümü verilmiştir. Bu bölümde Köğüdey Mergen'in, babası ve halkını kurtarmak için yaptıkları ve onları kurtarması anlatılmıştır. Türk destanlarında sık sık yer bulan aile birliğinin önemi ve bu uğurda yapılanlar bu destanda da kendini göstermiştir. Derginin "okumak gibisi yok" bölümünde yer verdiği bu destanla aile birliğine önem verme değerine değindiği düşünülmektedir.

Resim 55. Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 1: 28.

Resim 55'te kutup bölgelerinde yaşamlarını sürdürebilen canlılar hakkında bilgiler verilen bölümden alınan bir kare görülmektedir. Bu karede ise penguenlerin aile birliğine verdikleri önem doğrultusunda gösterdikleri bazı davranışlara yer verilmiştir. Hayvanların insanlara birçok konuda ilham verdikleri hatta örnek oldukları düşünülürse örnekte yer alan penguenlerin aile birliğine verdikleri önem ve bu uğurda yaptıklarından okuyucuların etkilenebileceği düşünülebilir.

Resim 56. Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 6: 42.

Resim 56’da okuyuculara internet kullanımıyla ilgili aileleriyle birlikte hareket etmeleri konusunda bir hatırlatmanın yapıldığı görülmektedir. Örneğin metin kısmında okuyucuların aileleriyle internet kullanımı üzerine bir anlaşma yapabileceği, interneti ne zaman, ne kadar süre vb. kullanımla alakalı konulara büyükleriyle birlikte karar verebileceği aktarılırken görselle de aile birlikteliğine vurgu yapılmaya çalışıldığı düşünülmektedir.

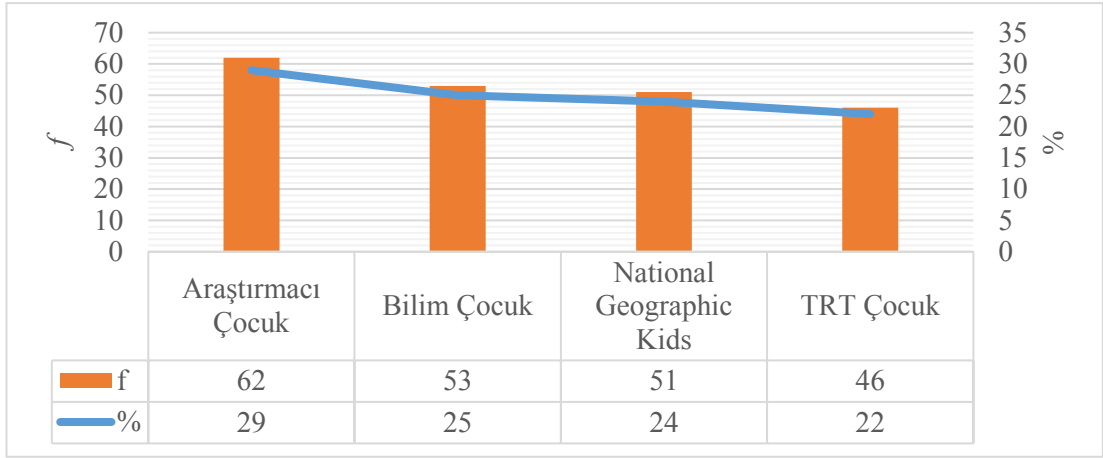
1.13. ÖZGÜRLÜK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Analizler neticesinde dergilerde tespit edilen özgürlük değeri ile ilgili ifade ve görsellere ait frekans ve yüzdeler Tablo 17 ve Grafik 15’te verilmiştir.

Tablo 17. Çocuk Dergilerinde “Özgürlük” Değeri

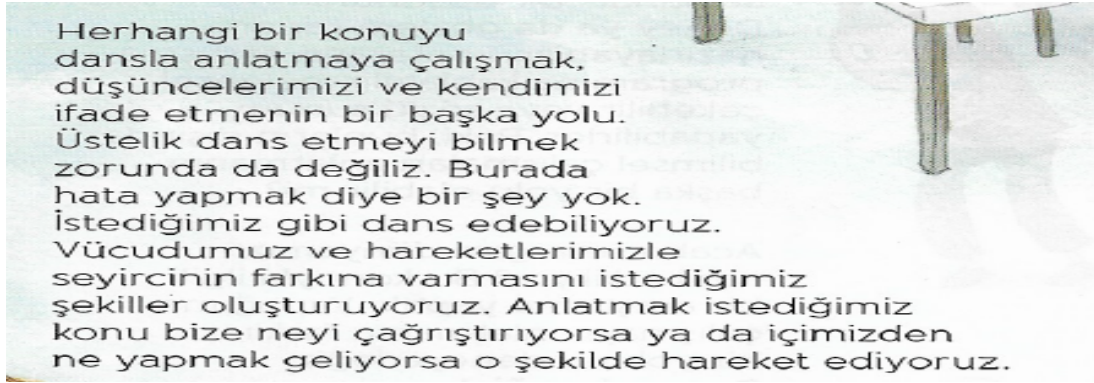
Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
Araştırmacı Çocuk	12	7	6	15	3	19	62	%29
Bilim Çocuk	9	10	20	5	4	5	53	%25
National Geographic Kids	7	7	9	12	11	5	51	%24
TRT Çocuk	9	4	10	5	11	7	46	%22

Grafik 15. Özgürlük Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 17 ve Grafik 15 incelendiğinde dergilerin özgürlük değerine yer verme oranlarının birbirlerine yakın seviyelerde olduğu görülmektedir. Özgürlük değerine dergilerde ulaşılma oranlarına bakıldığında AÇD %29, BÇD %25, NGK %24 ve TRTÇ %22 olduğu görülmektedir. Özgürlük değeriyle ilgili bulgulara örnek olarak gösterilebilecek doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Resim 57. Özgürlük Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 1: 32.

Resim 57'de öğrenciler sınıf ortamında bir konuyu anlatmak için tercih ettikleri farklı bir yöntemin şartlarını anlattıkları bir bölüm verilmiştir. Bu yöntemde herhangi bir sınırlamaya maruz kalmadıklarını, hissettiklerini özgür bir şekilde dansla aktarabileceklerini ifade eden öğrenciler içlerinden ne yapmak geliyorsa o şekilde hareket ettiklerini belirtmektedirler. Bu durumun okuyucuların da bağımsız hareket etme ve düşünme davranışlarını pekiştirebileceği düşünülebilir.

Resim 58. Özgürlük Değerine İlişkin Örnek

istediğim nesnelere. Kâğıttan istediğim her şeyi yapabilirim, yalnızca var olanları değil, kurguladığım nesnelere de. Böylece ne yaparsam yapayım o bir

Kaynak: BÇD, 2017, 3: 40.

Resim 58’de verilen doğrudan alıntıda özgürlük değerini kazanmış bir bireyin sahip olduğu kişilik özelliği olan öz güven duygusu göze çarpmaktadır. Bir şeye bağlı kalmama, sınırlanmama olarak düşünülen özgürlük değeri insanın aynı zamanda üretkenliğine de etki etmektedir. Verilen örneğin de bu durumu desteklediği söylenebilir. Bu sebeple derginin bu bölümünde özgürlük değerine değindiği düşünülebilir.

Resim 59. Özgürlük Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 1: 36.

Resim 59’da Singapur’un bağımsızlık günü kutlamalarına ait bir kare verilmiştir. Açıklamasında ise ülkenin bu güne verdiği önemi göstermek adına ne kadar harcama yaptığı aktarılmıştır. Özgürlük tüm dünyada önemli görülen ortak değerlerden olduğu söylenebilir. Buna gösterge olarak da birçok ülkenin bağımsızlık günlerini yani özgürlüğe kavuştukları günleri coşkuyla kutlamaları gösterilebilir. Bu örneğin dergide yer almasının okuyucuların bu değere dünya üzerinde de ne kadar önem verildiğini görmeleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Resim 60. Özgürlük Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 4: 46.

Resim 60, derginin İbni Sina'yı kaleme aldığı çizgi roman dizisinden bir kare. Bu karenin hikâyesin de İbni Sina yaşadığı ülkenin hükümdarının huzuruna çıkıyor. Hükümdar ona başka bir devletin hükümdarının onu sarayında görmek isteğini iletir. Fakat İbni Sina bu teklifi kabul edemeyeceğini belirtir. Özgürlük değerini kazanmış ve yaşantısına yansıtmayı başarmış insanlar her ne şart altında olursa olsun kendi kararlarını verebilme kabiliyetine sahip olurlar. Düşündüklerini, isteklerini karşılarındaki insanı kırmadan, incitmeden ve korkusuzca savunabilir. Bu sebeple romanın bu bölümünde, bilim adamının verdiği cevabın özgürlük değeriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir.

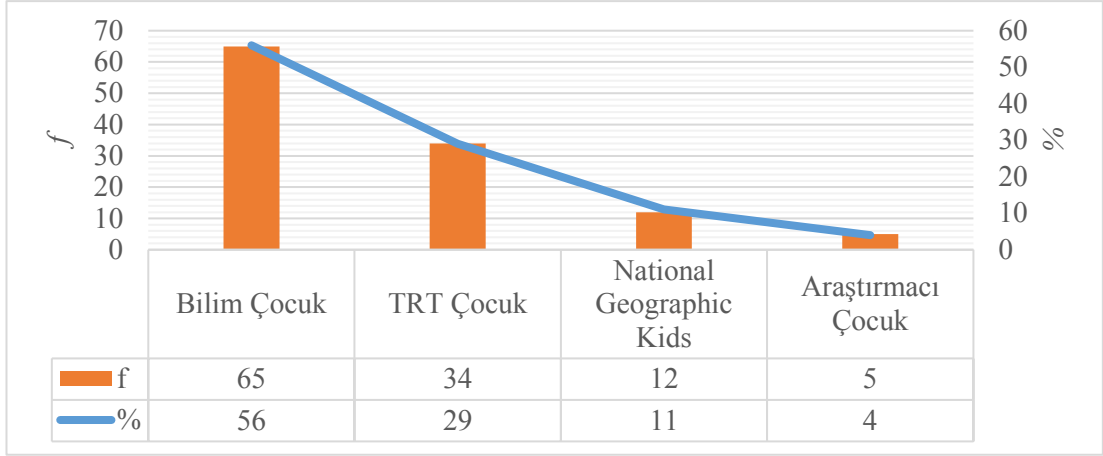
1.14. VATANSEVERLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Dergilerde tespit edilen vatanseverlik vurgularına ait frekans ve yüzdeler Tablo 18 ve Grafik 16'da verilmiştir.

Tablo 18. Çocuk Dergilerinde “Vatanseverlik” Değeri

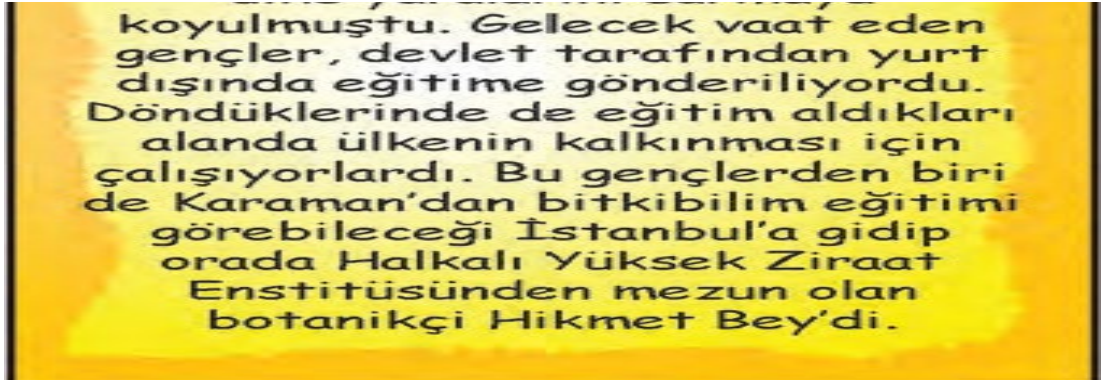
Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
Bilim Çocuk	17	3	11	12	9	13	65	%56
TRT Çocuk	6	2	8	8	4	6	34	%29
National Geographic Kids	1	3	2	6	0	0	12	%11
Araştırmacı Çocuk	4	0	0	1	0	0	5	%4

Grafik 16. Vatanseverlik Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 18 ve Grafik 16 incelendiğinde vatanseverlik değerine en fazla değinen derginin BÇD (%56) olduğu görülmektedir. Diğer dergiler TRTÇ (%29), NGK (%11) ve AÇD (%4) şeklinde sıralanmışlardır. Dergilerden NGK ve AÇD dergilerinin bazı sayılarında vatanseverlik değeriyle ilgili ne metinlerde ne de görsellerde bir ilişkilendirmeye gidilememiş olması ayrıca düşündürücü bir durumdur. Vatanseverlik değeriyle ilgili bulgulara örnek olarak gösterilebilecek doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Resim 61. Vatanseverlik Değerine İlişkin Örnek

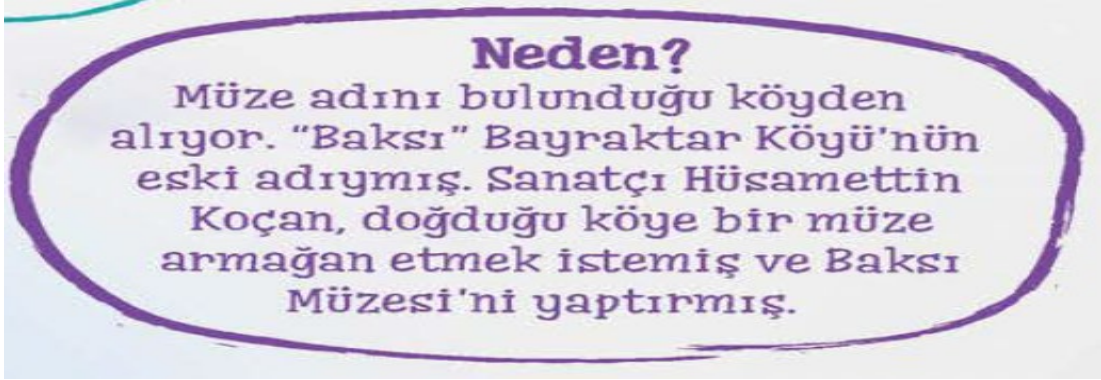

Kaynak: BÇD, 2017, 4: 8.

Resim 61'de ülkesi tarafından yurt dışında eğitime gönderilen ve döndüğünde ülkesinin gelişmesinde yardımcı olmaya çalışmış bir gençten bahsedilmektedir. Vatanseverlik kavramının altında devletine karşı olan sorumluluklarını bilmek, görevini layığıyla yerine getirmek, ülkenin kalkınmasına destek olmak gibi davranışların yattığı düşünülürse dergi bu örnekte ve bu bölümün bütününde

vatansever bir bilim insanının ülkesi için neler yapabileceğini fazlasıyla örneklemiştir. Bu durumda okuyuculara ilham olabilir.

Resim 62. Vatanseverlik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 5: 41.

Resim 62’de Baksı Müzesinin adının nereden geldiği anlatılmaktadır. Müzeyi yaptıran Sanatçı Hüsamettin Koçan, doğduğu köye bir eser bırakmak istemiş ve bu amaçla müzeyi yaptırmış, müzenin adına da doğduğu köyün adını vermiştir. Sanatçının bu davranışı vatanseverlik değeriyle ilişkilendirilebilir. Nitekim vatansever kişiler yaşadıkları topraklara faydalı eserler, işler bırakmaya çalışır ve bu durumdan büyük memnuniyet duyarlar.

Resim 63. Vatanseverlik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 4: 4.

Resim 63’te Almanya’nın Halverde şehrinde yaşayan insanların şehrin doğum günü için katıldıkları etkinlikten bahsedilmiştir. Etkinliğe katılan insanların etkinliği rekor kıracak kadar benimsemeleri düşündürücüdür. İnsanların yaşadıkları şehre bu denli sahip çıkması vatanseverlik değeriyle ilişkilendirilmiştir.

Resim 64. Vatanseverlik Değerine İlişkin Örnek

Biz Duhalalar, Sayan Dağları'nda yaşayan ve çok büyük olmayan bir aileyiz. Yaşamımızı avcılık ve toplayıcılık yaparak sürdürüyoruz. Yaşadığımız dağları, suyunu kullandığımız nehirleri, ağaçları, çeşit çeşit bitkileri ve hayvanları çok seviyoruz.

Kaynak: AÇD, 2017, 1: 46.

Resim 64'te Sayan dağlarını vatan kabul etmiş Duha halkının yaşadığı topraklara verdikleri önem ve gösterdikleri sevgiyi anlattıkları metinden bir bölüm verilmiştir. Kendi ifadeleriyle yaşadıkları yeri, nehirlerini, ağaçlarını sevdiklerini dile getirmelerinin vatanseverlik değeriyle alakalı olduğu düşünülmüştür

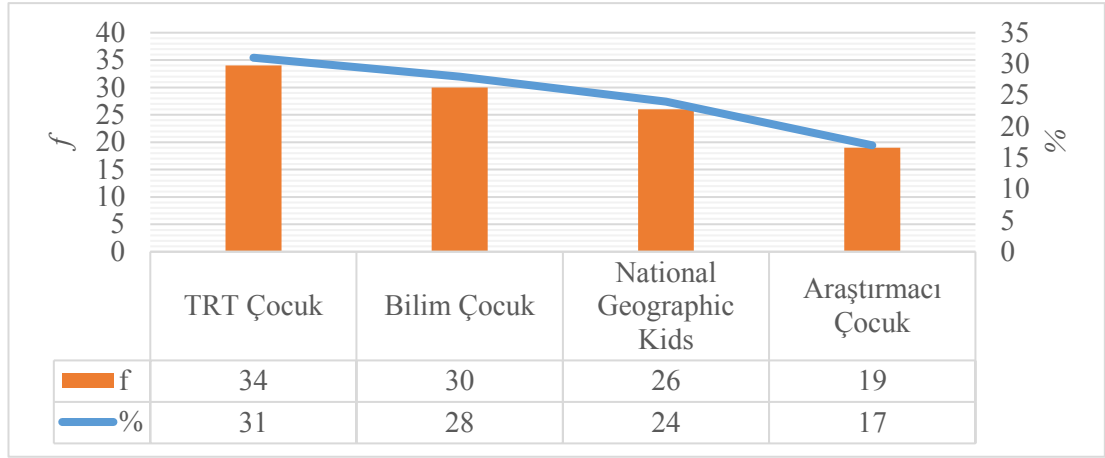
1.15. EŞİTLİK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

İncelenen dergilerin her sayısında en az bir sefer de olsa değindikleri tespit edilen eşitlik değerine ait frekans ve yüzdeler Tablo 19 ve Grafik 17'de verilmiştir.

Tablo 19. Çocuk Dergilerinde “Eşitlik” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
TRT Çocuk	8	7	4	5	5	5	34	%31
Bilim Çocuk	1	6	9	5	4	5	30	%28
National Geographic Kids	6	3	9	2	5	1	26	%24
Araştırmacı Çocuk	4	3	3	5	2	2	19	%17

Grafik 17. Eşitlik Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Eşitlik değerinin sayısal verilerinin sunulduğu Tablo 19 ve Grafik 17 incelendiğinde dergilerin oransal olarak çoktan aza doğru sıralamanın TRTÇ (%31), BÇD (%28), NGK (%24) ve AÇD (%17) şeklinde olduğu görülmektedir. Eşit olma durumu olarak tanımlanan değer dergilerden alınan doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

Resim 65. Eşitlik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 6: 47.

Resim 65'te derginin çizgi roman olarak tasarladığı bölümde tanıtımını yaptığı bilim adamı İbni Sina'nın vezir olduğundaki icraatlarını not aldırıldığı âna ait kare verilmiştir. Burada verdiği talimatlar arasında "askerlerin hepsine eşit davranılacak" ifadesi eşitlik değerine vurgu yapmaktadır.

Resim 66. Eşitlik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 3: 11.

Resim 66’da oyun parkında iki çocuğun top oynadığı anı gösteren görsele yer verilmiştir. Görüldüğü üzere çocuklardan biri sağlıklı diğer çocuk engellidir. Fakat iki çocuk bu durumu bir sorun olarak görmemektedir. Derginin böyle bir görsele yer vermesi eşitlik değeriyle ilişkilendirilebilir.

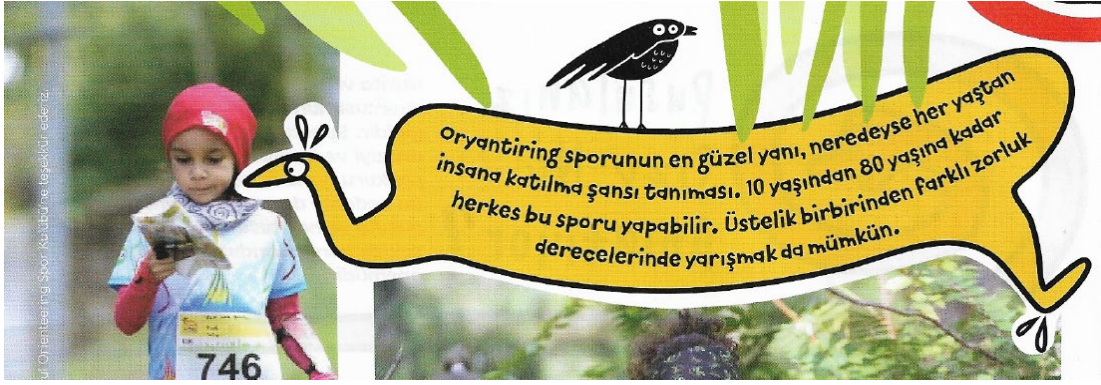
Resim 67. Eşitlik Değerine İlişkin Örnek

ışığa rağmen hava hâlâ çok soğuktur. Anne ve baba miğferli penguenler sıcak tutmak için dönüşümlü olarak yavruların üstlerine çömelir.

Kaynak: NGK, 2017, 2: 16.

Resim 67’de penguenlerin dünyaya yeni gelen yavrularını dondurucu soğuktan korumak için gösterdikleri davranış aktarılmıştır. Burada hayvanların nesillerinin devamlılığı için dişi erkek ayrımına gitmemiş olmaları, annenin de babanın da yavruları için aynı sorumluluklarını eşit olarak yerine getirmeleri durumuna vurgu yapıldığı düşünülmektedir. Dergide yer alan bu bilgi sayesinde hitap ettiği kitlede eşitlik kavramıyla ilgili kazanımların gelişebileceği düşünülebilir.

Resim 68. Eşitlik Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 5: 20.

Resim 68’de bir doğa sporu olan oryantiringin bazı özelliklerinden bahsedilmektedir. Bu özelliklerden biri olan ve Şekil 85’te de bahsedilen, oryantiringin her yaşta insana katılabileceği bir spor türü olması durumunun insanlara bu spor dalından faydalanmak için eşitliği sağladığı düşünülmektedir. Bu açıdan dergide bu spor dalına ve oryantiringin bu özelliğine vurgu yapılmasıyla eşit davranma duygusu geliştirme bakımından okuyucularda etkili olacağı düşünülebilir.

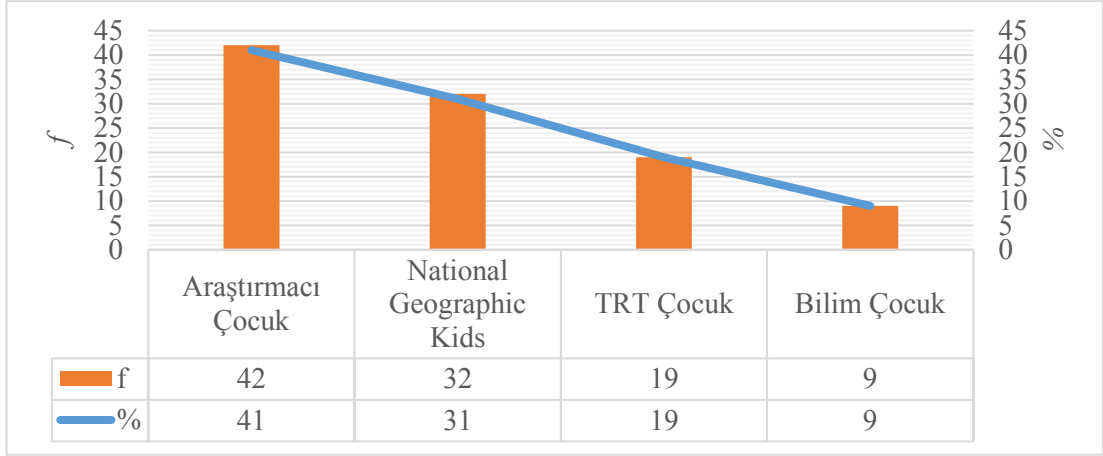
1.16. TASARRUF DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Çocuk dergilerinin analizleri neticesinde tasarruf değerine ait oluşan frekans ve yüzdeler Tablo 20 ve Grafik 18’de verilmiştir.

Tablo 20. Çocuk Dergilerinde “Tasarruf” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
Araştırmacı Çocuk	2	3	28	1	0	8	42	%41
National Geographic Kids	14	0	0	12	2	4	32	%31
TRT Çocuk	3	2	6	0	5	3	19	%19
Bilim Çocuk	4	0	5	0	0	0	9	%9

Grafik 18. Tasarruf Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 20 ve Grafik 18’de yer alan verilere bakıldığında tasarruf değerine en çok vurgu yapan derginin AÇD (%41) olduğu, içeriğinde tasarruf değerine en az yer veren derginin ise BÇD (%9) olduğu görülmektedir. Ayrıca dergilerin tamamında bazı aylar için tasarruf değerine hiç değinilmediği de anlaşılmaktadır. İncelenen dergilerde tasarruf değerine örnek teşkil edecek doğrudan alıntılar aşağıda sıralanmıştır.

Resim 69. Tasarruf Değerine İlişkin Örnek

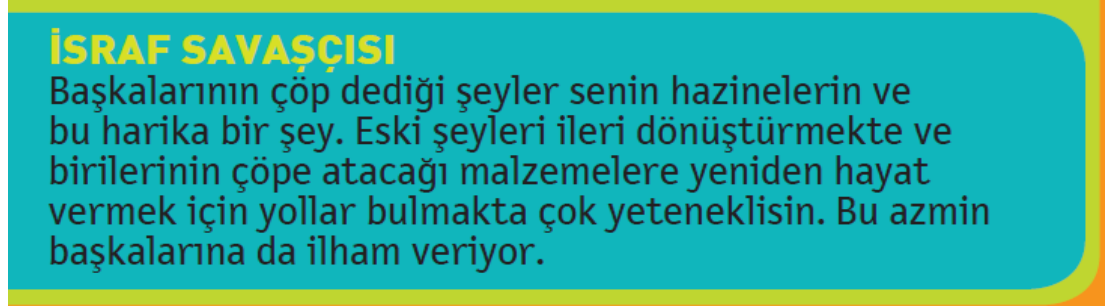

Kaynak: AÇD, 2017, 6: 27.

Resim 69’da Tayland’da uluslararası bir fuar için yapılması planlanan bina duvarlarının geri dönüştürülebilir atık plastik şişelerden inşa edilmesi durumundan bahsedilmektedir. Yapılan bina sayesinde milyondan fazla pet şişe geri dönüştürülerek kullanılabilir hale getirilmiş, bunun yanında beklenen yapı maliyetinden de yarı yarıya tasarruf edildiği ifade edilmiştir. Ortaya atılan bu fikir ve gerçekleştirilen mimari yapı göstermektedir ki atık durumda olan malzemeler geri

dönüştürülerek farklı alanlarda kullanılabilir ve kullanıldığı alanda beklenen maliyetten tasarruf edilebilir. Dergide verilen bu örnekle okuyucuların geri dönüşüm ve tasarruf konularında bakış açılarının gelişebileceği düşünülebilir.

Resim 70. Tasarruf Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 4: 40.

Resim 70, dergide okuyucuların çevre bilincini ölçmek amacıyla yer verilen etkinliğin sonuç değerlendirme bölümünde yer alan, testte belli cevaba ulaşan okurlara verilen bir dönüttür. Derginin Şekil 70'deki bölümünde tasarrufun salt biriktirmekten ziyade eskileri faydalı bir şekilde kullanılabilir hale çevirebilmek olduğuna vurgu yaptığı düşünülebilir.

Resim 71. Tasarruf Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 5: 16.

Resim 71'de bir ilimizin gerçekleştirmiş olduğu çalışma kapsamında trafiğe çıkardığı elektrikli toplu taşıma araçlarının çevreci özelliklerinin yanında yakıt tüketimi açısından tasarruflu olmalarına değinilmiştir. Derginin bu örnekle okuyucularına tasarrufa önem veren bir çalışmayı tanıtmanın yanında hitap ettiği kitlede de bu bilincin yerleşmesini hedeflediği düşünülebilir.

Resim 72. Tasarruf Değerine İlişkin Örnek

camlar hayatımıza yerleşmiş. Ben camların işimiz bittiğinde bile işe yarayabileceğini düşünüyorum. Mesela bir maden suyunu içtiğimizde, şişesini evimizde bir süs olarak kullanabiliriz ya da şişeyi çöpe atmak yerine geri dönüşüme göndermeliyiz ki hayata yeniden kazandırılabilsin. Bu konuda bilinçli olmak hepimizin görevi aslında.

Kaynak: BÇD, 2017, 3: 57.

Resim 72’de dergi okurlarının gözlem notlarının paylaşıldığı bölüme ait, bir okur tarafından paylaşılan gözlem notunun bir parçası görülmektedir. Dergi yukarıdaki örneğin alındığı sayı için okurlarından camla ilgili gözlemlerini yazmalarını istemiştir. Camla ilgili gözlem notlarını dergiye göndererek etkinliğe katılan okuyucu asıl amaçlarıyla kullanımını tamamladığımız camların farklı işlere de yarayabileceği ve bu sayede onların değerlendirilebileceğini, farklı amaçla kullanamadıklarımızın ise geri dönüşüme gönderilebileceğini aktarmıştır. Dergide okuyucusunun geri dönüşüm ve tasarrufla ilgili olumlu düşüncelerine yer verilmesiyle diğer okuyucularda da bu konularda farkındalık oluşturulmaya çalışıldığı düşünülebilir.

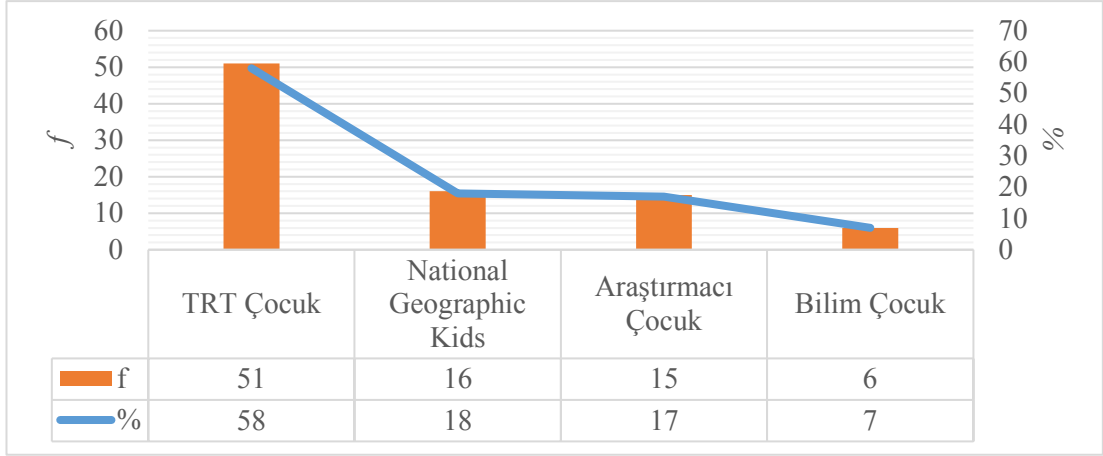
1.17. BAĞIMSIZLIK DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

İncelenen dergilerde bağımsızlık değeriyle ilgili olduğu tespit edilen görsel ve metinlere ait frekans ve yüzdeler Tablo 21 ve Grafik 19’da verilmiştir.

Tablo 21. Çocuk Dergilerinde “Bağımsızlık” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
TRT Çocuk	8	5	11	19	2	6	51	%58
National Geographic Kids	3	1	3	9	0	0	16	%18
Araştırmacı Çocuk	12	0	0	0	0	3	15	%17
Bilim Çocuk	1	1	0	2	2	0	6	%7

Grafik 19. Bağımsızlık Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 21 ve Grafik 19 incelendiğinde dört dergi arasında en çok vurgu yapan derginin TRTÇ (%58) dergisi olduğu görülmektedir. Diğer dergiler ise frekans ve yüzdeleri bağlamında NGK (%18), AÇD (%17) ve BÇD (%7) olarak sıralanmıştır. Ayrıca bağımsızlık değeriyle ilgili olarak TRTÇ dergisinin incelenen her sayısında ilişkili bir görsel veya metinsel içeriğe rastlanırken, NGK'in 5. ve 6. sayılarında, AÇD'nin 2, 3, 4 ve 5. sayılarında, BÇD'nin ise 3. ve 6. sayılarında bağımsızlık değeriyle ilgili herhangi bir atfa rastlanmamıştır. Dergilerde tespit edilen ve bağımsızlık değerine örnek olarak gösterilebilecek doğrudan alıntılar aşağıda sıralanmıştır.

Resim 73. Bağımsızlık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: TRTÇ, 2017, 1: 2.

Resim 73'te derginin Mart sayısında şehitlerimizi anmak adına paylaştığı mesaj görülmektedir. Dergide bu mesajla, ülkemize yönelik düşman işgalini engelleyerek bağımsızlığımızın muhafazasında canlarıyla mücadele eden şehitlerimize, 18 Mart Şehitler Günü münasebetiyle saygı ifadelerinde bulunulmuştur. Metin içerisinde geçen "yurdumuzu kurtaran" ifadesi okuyucuların bağımsızlık değerine olan dikkatini çekeceği düşünülebilir.

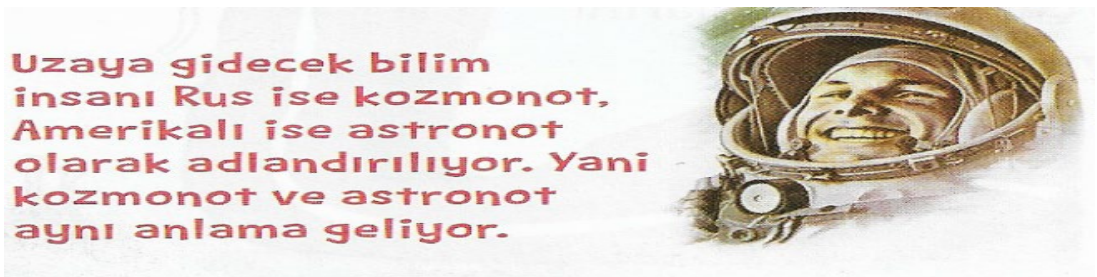
Resim 74. Bağımsızlık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 4: 22.

Resim 74’te derginin bir etkinliğinden alınan bir kare görülmektedir. Bu etkinlikte bayrakları verilen ülkelerin adlarının harfleri karışık olarak verilmiş ve okuyucuların doğru şekilde yazmaları istenmiştir. Ülkelerin bayrakları onlara ait en büyük bağımsızlık işareti olarak kabul edilir. Farklı ülkelere ait bayrakların verilmesi okuyucularda bağımsızlık değerinin dünya üzerinde de ne kadar önem verilen bir değer olduğunu anlaması için önem arz edebilir. Ayrıca derginin bu bölümünde ülkemizin bağımsızlık göstergelerinden biri olan Türk Bayrağına da yer verilmiş olması okuyucuların ülkemizin bağımsızlığı özelinde duygularının gelişmesinde faydalı olabileceği söylenebilir.

Resim 75. Bağımsızlık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 1: 4.

Resim 75’te “Uzaya Doğru” bölümünden bir kare verilmiştir. Örnekte iki farklı ülkenin uzay çalışmaları için dünya dışına çıkacak insanlara verdikleri isimler görülmektedir. Bir ülkenin bağımsızlığının göstergelerinden birinin de o ülkenin kendine ait bir dilinin olması olarak düşünülürse, burada iki farklı ülkenin uzaya gidecek bilim insanlarını kendi dillerinde karşılık gelen ifadelerle

isimlendirmelerinin bağımsızlıklarına verdikleri önemden kaynaklandığı düşünülebilir.

Resim 76. Bağımsızlık Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 5: 20.

Resim 76'da, dergide Başkomutan Tarihi Milli Parkı'nın tanıtımının yapıldığı bölümden bir kare görülmektedir. Ülkemizin bağımsızlığında dönüm noktalarının konu alındığı tanıtım metninin okuyucuların bağımsızlık değerine doğrudan etki edeceği düşünülebilir.

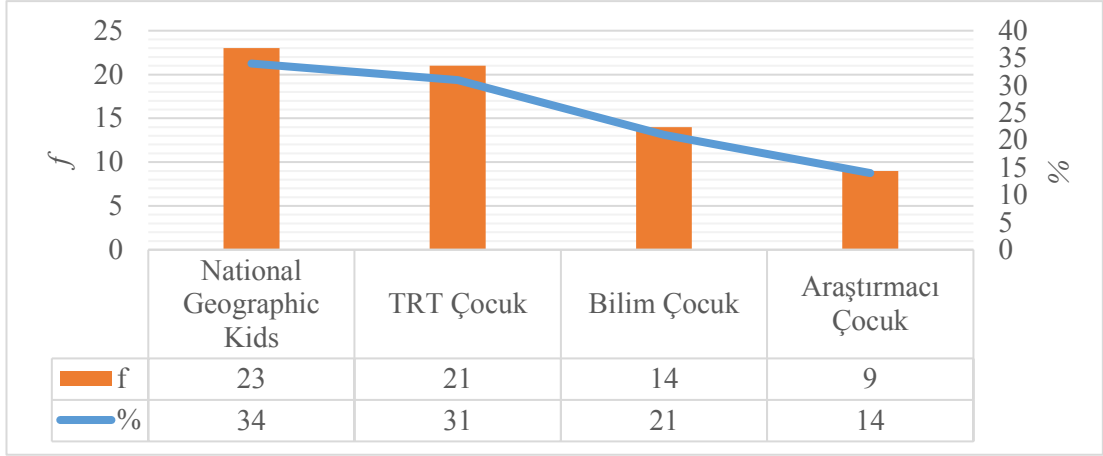
1.18. ADALET DEĞERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Adalet değerinin incelenen 4 dergi içeriğinde ve 18 değer arasında toplam frekansına göre en az vurgu yapılan değer olduğu görülmüştür. Analizler doğrultusunda dergilerde tespit edilen adalet değerine ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 22 ve Grafik 20'de verilmiştir.

Tablo 22. Çocuk Dergilerinde “Adalet” Değeri

Dergiler\Sayılar	1. Sayı	2. Sayı	3. Sayı	4. Sayı	5. Sayı	6. Sayı	Toplam	%
National Geographic Kids	6	2	6	2	1	6	23	%34
TRT Çocuk	2	3	5	4	5	2	21	%31
Bilim Çocuk	1	6	1	3	3	0	14	%21
Araştırmacı Çocuk	3	3	0	1	0	2	9	%14

Grafik 20. Adalet Değerinin Çocuk Dergilerindeki Dağılımı

Tablo 22 ve Grafik 20 incelendiğinde adalet değerine içeriğinde en çok yer veren derginin NGK (%34) dergisi olduğu görülmektedir. Diğer dergilerin ise TRTÇ (%31), BÇD (%21) ve AÇD (%14) olarak sıralanmaktadır. Ayrıca NGK ve TRTÇ dergilerinin adalet değerine ilişkin verilerinin birbirlerine yakın oranlarda olduğu söylenebilir. Adalet değeriyle ilgili bulgulara örnek olarak gösterilebilecek doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur.

Resim 77. Adalet Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: NGK, 2017, 6: 34.

Resim 77'de izinsiz av yapanların ve özellikle nesli tükenmekte olan hayvanları avlayanların nasıl yakalandığının anlatıldığı bölümün başlığı verilmiştir. Başlık suçlu olan hayvan katillerinin cezalarını bulmasını ve bu sürecin nasıl gerçekleştiğini kısaca özetlemektedir. Başlığın altındaysa bazı birkaç araştırmadan örnekler verilerek suçluların nasıl tespit edildiği anlatılmaktadır. Başlıkta verilen mesaj yani suçlunun cezasını bulması durumunun adaletle ilişkili olduğu

düşünülebilir. Burada hayvanlara karşı işlene bile suçlunun ceza alma durumunun örneklendirilmesi okuyucuların adalet duygularını canlı tutabilir. Bu durum da okuyucularda adalet değerinin pekişmesine sebep olabilir.

Resim 78. Adalet Değerine İlişkin Örnek

- Kardeşler arasında adaletli bir ilişki oluşturmak, her çocuğa ihtiyacı olan anne-baba ilgisini verebilmek çok önemlidir.

Kaynak: TRTÇ, 2017, 2: 53.

Resim 78’de derginin yetişkinler için ayırdığı bölümde akran zorbalığının oluşmasını engellemek için ailelerin dikkat etmesi gereken konulardan olan aile içi ilişkilerde adaletli davranmanın önemi hakkında verdiği mesaja ait bölüm görülmektedir. Derginin vermiş olduğu bu öğüt okuyucular için adalet değeriyle ilgili doğrudan bir yönlendirme olarak görülebilir.

Resim 79. Adalet Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: BÇD, 2017, 5: 9.

Resim 79’da bir çocuğun merakı neticesinde yaptığı gözlemlerini bilim adamıyla paylaştığı bir kare görülmektedir. Bu örnekte çocuk yarasalarla ilgili okuduğu bir bilimsel kitaptan etkilenir ve oradan öğrendiği bilgileri yaşadığı bölgede gözlemleyerek test etmeye başlar detaylı bir şekilde gözlem yapar ve kendi gözlem sonuçlarının okuduğu kitaptan farklı çıktığı için gözlem notlarını kitabın yazarı bilim adamına sunmaya götürür. Şekil 79’daki bölümde ise bilim adamının çocuğun notlarına verdiği karşılık tam olarak adalet değerine sahip bir kişinin verebileceği bir

tepkidir. Çocuğun araştırmasının hakkını verir. Bu durum okuyuculara adalet değerinin haklıya hakkını vermek noktasında gerçekleşmesinin örneğini sunduğu düşünülmektedir.

Resim 80. Adalet Değerine İlişkin Örnek

Kaynak: AÇD, 2017, 1: 12.

Resim 80’de denizaslanı, mors ve fok balığının katıldığı bir yarış karikatürize edilmiş. Denizaslanları ve morslar, fok balıklarına kıyasla karada daha hızlı hareket eden hayvanlardır. Bu yüzden fokun şartların daha adil olduğu bir ortamda yarışın yapılmasını talep edercesine “denizde görürsünüz siz!” ifadesini kullandığı düşünülebilir. Derginin yüzgeç ayaklı hayvanların tanıtımını yaptığı bu bölümde karikatüre bu şekilde yer vermesi adalet değeriyle ilişkilendirilebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlara yani; dergilerin genel olarak değerlere yer verme durumlarıyla ilgili tespit edilen sonuçlara ve devamında her bir değer özelinde elde edilen sonuçlara ve yorumlara yer verilmiştir. Bölümün en sonunda ise sonraki zamanlarda yapılacak çalışmalar ve uygulamalara ışık tutması açısından önerilere yer verilmiştir.

1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Ülkemizde ve dünyada değerler eğitimi kapsamında birçok çalışmanın yürütüldüğü ve bu çalışmaların pek çok farklı çalışma grubunu ele aldığı görülmektedir. Öğrencilere değer aktarma noktasında yardımcı olabilecek neredeyse tüm kaynakların (çocuk kitapları, şiirler, masallar, dergiler, çizgi filmler vb.) çalışmalarda ele alındığı görülmektedir. Örneğin; Asutay (2019)'ın resimli kitaplar ile; Fidan (2019)'ın fantastik metinler ile; Gezmen (2019)'in “Mavi Kırlangıç” çocuk dergisi ile; Karagöz (2019)'ün “TRT Çocuk” dergisi ile; Komalasari ve Rahmat (2019)'ın multimedya araçları ile; Alabay ve diğerleri (2018)'nin “Meraklı Minik” çocuk dergisi ile; Sadioğlu, Turan, Dikmen, Yılmaz ve Özkan (2018)'in “Rafadan Tayfa” çizgi filmi ile; McCary (1999)'nin televizyon programları ile vb. pek çok çalışma mevcuttur.

Değerler eğitimi kapsamında ele alınan ve ülkemizde yayınlanan çocuk dergilerinin incelenmesi konulu bu çalışmada analizleri yapılan dört derginin, incelemeye alınan 18 değer özelinde, görsel ve metinlerinde oldukça zengin olduğu söylenebilir. Dergilerin tamamında, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan 18 değere ait doğrudan ya da dolaylı olarak, görsel veya metinler yardımıyla değerlerin aktarılmaya çalışıldığı görülmüştür. Çalışmada benzer sonuçlara ulaşan Peterson (2005) da çocuk dergileri üzerine gerçekleştirdiği çalışmada, dergilerin değerlere yer verdiklerini belirtmiştir. Benzer bir çalışmada Alabay ve diğerleri (2018), değerler eğitimi açısından “Meraklı Minik” dergisi ile gerçekleştirdikleri çalışmada derginin içeriğinde pek çok değere yer verdiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu durum ülkemizde yayınlanan çocuk dergilerinin okullarda değerler eğitimine yardımcı

kaynak olarak kullanılabileceğini düşündürürken, bunun yanında düzenli aile kontrolü altında çocukların bu dergilerden faydalanmasıyla değer kazanımlarında olumlu yönde değişim görüleceği düşünülmektedir. Nitekim bir çalışmada Yiğitbaşı (2014), TRTÇ dergisinin olumlu yönde davranış değişikliği oluşturabilmek ve çocukların öz kültürel değerlerine karşı farkındalıklarını artırmak amacıyla yayımlandığını ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerler kapsamında incelenen dergilerin değerlere yer verme oranlarına göz attığımızda, değerlere toplamda en fazla yer veren derginin TRTÇ dergisi olduğu görülmektedir. Diğer dergiler ise BÇD, AÇD ve NGK dergileri olarak sıralanmışlardır. Kuyucu (2016a)'da çalışmada TRTÇ dergisinde çocukların kültürel ve ahlâki yönden gelişimlerine katkı sunacak birçok değer yer bulunduğunu ifade etmiştir. Yiğitbaşı (2014)'de çalışmada benzer sonuçlara ulaştığını belirtmiştir. İncelenen dört dergi tek tek ele alındığında:

TRTÇ dergisinde en çok yer bulan ilk üç değer, “estetik, bilimsellik ve duyarlılık” değerleri olduğu görülürken, en az yer verildiği tespit edilen üç değer ise “vatanseverlik, adalet ve tasarruf” değerleri olarak ortaya çıkmıştır. Benzer bir çalışmada Yılmaz ve Duran (2018) TRTÇ dergisinde “vatan-vatanseverlik” değerini incelemiştir. Araştırmalarının bulgularına göre ise derginin değerlere yeterli seviyede yer vermediği sonucuna ulaşmışlardır. Öte yandan, Yiğitbaşı (2014) ve Kuyucu (2016a) araştırmalarında TRTÇ dergisinin çocuklara tarihi, kültürel ve geleneksel değerlerini aktarmaya çalışma gayreti içerisinde olduğunu ifade ettiği gibi derginin pek çok değere yer verdiği söylenebilir.

BÇD'de en fazla tespit edilen ilk üç değer “bilimsellik, estetik ve sevgi” değerleri olurken, dergide en az yer bulan üç değer ise “adalet, tasarruf ve bağımsızlık” değerlerinin olduğu görülmektedir.

AÇD'de değer sıralamasında ilk üç sırada yer alan değerler “bilimsellik, estetik ve çalışkanlık” değerleri olarak ortaya çıkmıştır. Dergide en az vurgu yapılan üç değer ise “bağımsızlık, adalet ve vatanseverlik” değerleridir.

NGK dergisinde ise analizler neticesinde en fazla tespit edilen üç değer “bilimsellik, duyarlılık ve çalışkanlık” olarak görülürken, derginin içeriklerinde en az

rastlanan üç değer ise “adalet, bağımsızlık ve vatanseverlik” değerleri olduğu fark edilmiştir.

Bu noktada bilimsellik değerinin tüm dergilerde en fazla tespit edilen değerler arasında olması dikkat çekmektedir. Bilimsellik değerinin en fazla tespit edilen değer olarak ortaya çıkmasında dergilerde fazlasıyla bilimsel çalışmalardan, bilim adamlarından ve bilimsel gerçeklerden bahsedilmesinin etkisinin olduğu düşünülmektedir. Adalet değerinin ise tüm dergilerde en az vurgu yapılan değer olarak görülmesi düşündürücüdür.

Her bir değer için özelinde bakılacak olursa en fazla orana sahip ilk üç değer şunlardır: “Bilimsellik, estetik ve duyarlılık”. Bu üç değer için tümünün yüksek frekanslarda çıktığı herhangi benzer çalışmaya rastlanılmamıştır. Alabay ve diğerleri (2018) inceledikleri dergide en fazla yer verilen değerlerin “sevgi, sorumluluk ve işbirliği” olduğunu belirtirken; Candan ve Ergen (2014), ders kitapları ile gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarında en fazla yer verilen değerleri “sevgi, sorumluluk ve aileye önem verme” olarak ifade etmektedirler. Karakuş (2015) ise çizgi filmler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında “sevgi, duyarlılık ve hoşgörü” değerlerinin en fazla tekrar edilen değerler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kılıç ve Aktan (2015), 100 Temel Eseri değerler bağlamında inceledikleri çalışmalarında eserlerde en fazla “sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik” değerlerinin yer aldığını belirtmişlerdir. Kurtoğlu (2017), araştırmasında Âşık Veysel’in şiirlerini incelemiş ve şiirlerde en sık tekrar eden değerleri “sevgi, birlik ve beraberlik, çalışkanlık,” olarak tespit etmiştir. Özdaş (2018), “Ökkeş” adlı roman serisini değerler eğitimi bağlamında incelemiş ve romanlarda en sık tekrar edilen değerlerin “yardımseverlik, aile sevgisi ve çalışkanlık” olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sönmez (2014) ise atasözlerinde yer alan değerleri incelediği çalışmasında en fazla vurgunun yapıldığı değerleri, “adil olma, dayanışma ve aile birliğine önem verme” olarak tespit etmiştir.

İncelenen çocuk dergilerinin görsel ve metinlerinde en az rastlanan değerler ise “tasarruf, bağımsızlık ve adalet” değerleri olmuştur. Alabay ve diğerleri (2018) ise inceledikleri dergide en az yer verilen değerlerin “birlik, sadelik ve özgürlük” olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Candan ve Ergen (2014) ders kitapları ile gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarında, en az yer verilen değerleri “temizlik,

misafirperverlik ve barış” olarak ifade etmişlerdir. Karakuş (2015), çizgi filmler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında “bağımsızlık ve vatanseverlik” değerlerinin en az yer alan değerlerden olduğunu belirtmiştir. Sönmez (2014) ise çalışmasında en az tespit edilen değerlerin, “hoşgörü, özgürlük ve bağımsızlık” olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlerin dergilerdeki durumlarına ilişkin detaylı sonuçlar aşağıda açıklanmıştır.

Bilimsellik Değeri ile İlgili Sonuçlar: Bilimsel bilginin öneminin giderek arttığı günümüz toplumlarında gelecek nesillerinin bilgiye hâkim, bilgiyi üretebilen ve kullanabilen bir topluluk olabilmeleri adına programlara bilimsellik değeri dâhil edilmiştir. Öğrencilerimize basılı yayın olarak ulaşan çocuk dergilerinde, araştırma bulgularına göre, bilimsellik değerine oldukça yer verildiği görülmüştür. Çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikteki benzer bir araştırmada Güler (2019), incelediği dergilerin neredeyse tamamında en fazla yer verilen değer bilimsellik değeri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sönmez (2014)’in çalışmasında ise bilimsellik değeri, atasözlerinde ortalama bir seviyede tespit edilen değerlerden olmuştur. Çalışma grubunu oluşturan dört dergiden, bilimsellik değerine en fazla yer veren derginin BÇD olduğu söylenebilir. Bu noktada derginin ana temasının bilim ve bilimsel çalışmalar olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu dergiyi takip eden diğer dergiler ise, AÇD, NGK ve TRTÇ olarak sıralanmıştır.

İncelenen dört dergi içerisinde en çok yer verilen değerlerden olan bilimsellik değerinin dergilerde, evrenin bilimsel verilerle açıklanması, gerçeklerin bilimsel verilere dayandırılması, geçmişte yaşayan bilim adamlarının hayatlarından örnekler verilmesi, günlük hayatta bilimsel düşünme gereksinimleri noktasında aktarılmaya çalışıldığı görülmüştür. Telkin, rol model gösterme vb. yöntemlerin yer aldığı dergilerin, bilimsellik değerini aktarma noktasında, öğrenciler için eğitsel bir araç olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

Estetik Değeri ile İlgili Sonuçlar: Estetik değere sahip kişi etrafında bulunan güzeli fark edebilir ve onu ortaya çıkarabilir (Nazıroğlu, Gün, İnan Kılıç, Kaya, 2016: 257-258). Okuyucularının güzel kavramını geliştirmek ve onları güzele ulaştırmak amacıyla, estetik değerine en fazla yer veren derginin TRTÇ dergisi olduğu görülmektedir. Diğer dergiler ise, AÇD, BÇD ve NGK dergileri olarak

sıralanmaktadır. Dergilerin içeriklerinde yer verdikleri görseller, sanat çeşitleri, hikâyeler vb. yardımıyla hitap ettiği kitlede estetik değeri geliştirebileceği düşünülmektedir. Nitekim dergilerin içeriklerinde görsel sanatlar, sesli sanatlar, edebi sanatlar vb. birçok çeşit sanat alanında örneklere rastlanmaktadır. Bu durumun okuyucular üzerinde olumlu etki bırakacağı düşünülmektedir. Çalışma sonuçlarıyla örtüşen, benzer bir araştırmada, Tulumcu (2015), incelediği dergilerin tamamında estetik değeriyle ilgili tespitlerinin olduğunu dile getirmiştir. Benzer bir çalışmada Kılıç ve Aktan (2015), ilköğretim okulları için önerilen 100 temel eseri değerler bağlamında incelemiş ve estetik değerinin yabancı yazarlı kitaplarda en fazla yer alan değerler arasında olduğunu ifade etmiştir. Erol (2014) ise çocuk hikâyeleri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında estetik değerinin en az yer bulan değer olduğunu belirtmiştir.

Duyarlılık Değeri ile İlgili Sonuçlar: Sorumluluklarının farkında, koruma ve sahiplenme duygusu gelişmiş, hassas kişilikli insanlar duyarlılık değerine sahip olarak değerlendirilebilir (Kuru, 2016). Bir kişinin; olay, durum, sorun vb. karşısında duyarlı bir hareket sergileyebilmesi için öncelikle konuyla alakalı bilgi düzeyinin yeterli seviyede olması gerekmektedir. Dergilerde bu doğrultuda okuyucuların duyarlılıklarını artıracak birçok bilgiye yer verildiği söylenebilir. Bunun yanında okuyucularına sadece bilgi vererek duyarlılık kazandırmaya çalışmakla kalmayarak örnek davranışlarla duyarlılık değerine sahip kişiler desteklenmektedir. Bu durumun okuyucularda duyarlı davranış geliştirme adına fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Benzer bir çalışmada Erol (2014), Tarık Buğra'ya ait hikâyelerde değerleri incelemiş ve duyarlılık değerine oldukça yer verildiğini ifade etmiştir. İncelenen dergilerden duyarlılık değerine en fazla yer veren derginin NGK olduğu görülmektedir. Onu takip eden TRTÇ ve BÇD dergilerinin oranları ise birbirlerine çok yakındır. Duyarlılık değerine en az yer veren derginin ise AÇD dergisi olduğu söylenebilir.

Çalışkanlık Değeri ile İlgili Sonuçlar: Çalışmak insanların en temel gereksinimlerinden birisidir. Bu gereksinimleri onların hayatlarını devam ettirebilmelerinde yardımcı olur (Diktaş, 2018; Yılmaz, 2018). Çalışkan bir nesil yetiştirebilmek toplumların gelişip refah seviyelerini yükseltebilmek için ulaşmak istedikleri amaçlardan bir tanesi olarak sayılabilir. Çocuklar için ortaya konulan

ürünlerden çocuk dergilerinin de içeriklerinde çalışkanlık değerine yeterince vurgu yapmaları beklenmektedir. Ülkemizde yayınlanan çocuk dergilerinde hitap ettikleri okuyucuları bu değere yönlendirme noktasında en fazla içeriğe sahip derginin AÇD olduğu görülmüştür. Bu noktada derginin içeriğinde çeşitli etkinlikler yardımıyla okuyucularından bir şeyler üretmelerini veya tasarımlarını beklemesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Bu dergiyi ikinci sıradan BÇD takip ederken, sonrasında ise oranları eşit olarak çıkan NGK ve TRTÇ dergileri gelmektedir. İncelenen tüm dergiler genelinde bakılacak olursa çalışkanlık değerinin sıklıkla işlendiği söylenilebilir. Benzer bir çalışmada Çalışkan (2016), MEB tarafından ilköğretim okulları için tavsiye edilen “100 Temel Eser” arasından 30 eser üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada çalışkanlık değerinin en fazla yer verilen değerler arasında olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sevgi Değeri ile İlgili Sonuçlar: Sevgi, tüm duyguları olgunlaştıran (Nazıroğlu vd., 2016: 225) ve etkileri tespit edilemeyecek kadar güçlü (Turan, 2017: 210) bir duygudur. Sevgi değerine sahip kişiler ise bu güçleri elinde tutan kişilerdir. İnsanoğlunun duygularından olmazsa olmaz bir değer olarak sayabileceğimiz sevgi değeri, insanın tüm yaşamının şekillenmesine yardımcı olur. Bu sevginin olumlu, insanlara faydalı noktalarda toplanması ise eğitimin ve eğitim araçlarının amaçlarından olmalıdır. Kılıç ve Aktan (2015)’in 100 temel eser özelinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında sevgi değerinin en fazla yer alan değer olduğunu belirttikleri gibi, çocuklara yönelik çıkartılan ürünlerden çocuk dergilerinin de bu değeri olumlu yönde desteklemesi beklendiğini ifade etmişlerdir. Bu noktada incelenen dergilerde sevgi değerinin olumsuz davranışları özendirme noktasında bir örneğine rastlanmamıştır. Sevgi değeriyle ilgili tespit edilen tüm noktalar olumlu sevgi duygusunu destekler niteliktedir. Fidan (2019)’ın fantastik metinler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, incelenen değerler içerisinde en çok sevgi değeri üzerinde durulduğu ifade edilmiştir. Alabay ve diğerleri (2018) tarafında gerçekleştirilen benzer bir çalışmada “Meraklı Minik” dergisi değerler eğitimi kapsamında incelenmiş ve derginin içeriğinde sevgi değerinin en fazla yer verilen değerler arasında tespit edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir çalışmada Karagöz (2018), değerler eğitimi açısından incelediği Emin Özdemir’in çocuk kitaplarında en fazla sevgi değerine rastlanıldığını belirtmiştir. İncelenen dergilerin sevgi değerine

yer verme oranlarına bakıldığında, ilk sırada BÇD görülürken bu dergiyi yakın oranla TRTÇ takip etmiştir. Sevgi değerine en az yer veren iki dergi ise NGK ve AÇD olmuştur.

Sorumluluk Değeri ile İlgili Sonuçlar: Sorumluluk değerine sahip kişiler davranışlarının veya yetki alanına giren işlerin sonuçlarını üstlenir (Turan, 2017: 52). Ayrıca sorumluluklarının bilincinde olan bir birey pek çok ahlâki kararları kapsayan günlük yaşantımızda karşılaştığımız sorunlar karşısında da olumlu tutum sahibidir (Balat ve Dağal, 2009: 119). Çocukların bu değeri kazanmalarında onlara yardımcı olacak kaynaklardan olan çocuk dergileri bu noktaya kayıtsız kalmamalıdır. Nitekim Kılıç ve Babayiğit (2017)'in ilkökul öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında sorumluluk değeri en fazla kaybolma tehlikesi altında olan 5 değer arasında belirtilmiştir. Benzer bir araştırmada Esen (2016), hikâyeler üzerinde çalışmış ve sorumluluk değerinin en fazla yer verilen değer olduğu sonucuna ulaşmıştır. Konak (2017)'in günlük gazeteler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında da en fazla tespit edilen değer sorumluluk değeri olduğu ifade edilmiştir. Alabay ve diğerleri (2018)'de çalışmalarında benzer sonuçlara ulaşmışlardır.

İncelenen dergilerde bu değere birçok noktada doğrudan veya dolaylı olarak yer verildiği görülmüştür. Dergilerin sorumluluk değerine yer verme oranları incelendiğinde en fazla TRTÇ dergisinin değere vurgu yaptığı söylenebilir. Diğer dergiler ise AÇD, BÇD ve NGK olarak sıralanmıştır. Yapılan incelemelerde tüm dergilerin bu değere yer verdiği görülürken bunu örnek olay anlatımlarıyla bu anlatımların görsel destekleriyle sağlamışlardır. Bunun yanında insanların sorumluluklarını hatırlatan sloganlar aracılığıyla da bu değere yer verildiği söylenebilir. Akıncı ve Güven (2014)'de çizgi filmler üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında sorumluluk değerinin en fazla yer alan değerler arasında olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Barış Değeri ile İlgili Sonuçlar: Pek çok kaynakta barış kelimesi farklı şekillerde açıklanmıştır. Araştırma kapsamında barış değeri TDK (2018) Güncel Sözlüğünde yer alan karşılığıyla, uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ortamı oluşturma çabası özelinde incelenmiştir. Bu noktada dergilerden barış değerine en fazla yer veren TRTÇ dergisi olmuştur. Diğer dergiler ise oranları birbirlerine çok

yakın olmakla birlikte AÇD, BÇD ve NGK olarak sıralanmıştır. Toplumsal ve küresel düzeyde her zaman ihtiyaç duyulan ve bu ihtiyacın giderek arttığı günümüzde bu değere yer verme noktasında çocuk dergilerinin üzerine düşen vazifeyi yerine getirdikleri söylenebilir. Nitekim bir çalışmada Pandya (2016)'nın 12 farklı ülkenin öğretmenleriyle gerçekleştirdiği çalışmada barış değeri öğretmenlerin en fazla önem verilmesini istedikleri değer olarak ortaya çıkmıştır. Benzer bir çalışmada Bölük (2018), çizgi filmler üzerinde değerler eğitimi konulu araştırma gerçekleştirmiş ve barış değerinin incelediği çizgi filmlerde en fazla yer verilen değerler arasında olduğu sonucuna ulaşmıştır. Candan ve Ergen (2014) ders kitapları üzerinde yaptıkları çalışmalarında barış değerinin en az yer verilen değer olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Alabay ve diğerleri (2018) ise çalışmalarında inceledikleri dergilerde barış değerine hiç yer verilmediğini ifade etmişlerdir.

Dürüstlük Değeri ile İlgili Sonuçlar: Dürüst kişi denildiği zaman, özü sözü bir, sözüne yalan karıştırmayan, olanları olduğu gibi anlatabilen kişiler akla gelmektedir. Yiğittir (2010)'in öğrenci velileriyle gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilere kazandırılması istenen değerler hakkında görüşleri alınmış ve velilerin kazandırılmasını en fazla istedikleri değer dürüstlük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklarımızın bu değere sahip birer nesil olarak yetişebilmesi adına programa dâhil olduğu düşünülen dürüstlük değerine destek olmak adına dergilerde ne kadar yer aldığı araştırıldığı çalışmada dört derginin de oransal olarak birbirine yakın olarak değere yer verdiği söylenebilir. Sıralama olarak bakılacak olursa dergiler dürüstlük değerine yer verme noktasından TRTÇ, BÇD, NGK ve AÇD olarak sıralanmıştır. Dergilerin dürüstlük değerine yer verme durumlarının genellikle dolaylı aktarımlarla olduğu söylenebilir. Bu değere daha doğrudan ifadelerle ya da görsellerle yer verilmesi değer aktarımı açısından daha etkili olacağı düşünülmektedir. Dergilerde tatmin edecek seviyelerde tespit edilen değere, benzer bir araştırma olan Özdaş (2018)'in Ökkeş roman serisini değerler açısından incelediği çalışmada en az yer verilen değer olduğu ifade edilmiştir. Erdoğan (2017), yüksek lisans tezinde Eflatun Cem Güney'in masalları incelenmiş ve dürüstlük değerinin masallarda en fazla yer bulan değer olduğunu ifade etmiştir. Alabay ve diğerleri (2018) ise inceledikleri dergilerde dürüstlük değerinin hiç yer almadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Dayanışma Değeri ile İlgili Sonuçlar: Dayanışmanın toplulukları güçlü kılan ve karşılaştıkları sorunlar karşısında daha kolay çözümler üretmelerini sağlayan bir değer olduğu düşünülürse dayanışma değerine toplum huzurunun kalıcı olması için sahip çıkılması önem arz etmektedir (Kılcan, 2013). Ülavere ve Veisson (2018), öğrenci öğretmen ve velilerle gerçekleştirdiği çalışmasında eğitim kurumunda en fazla verilmesi istenen değer dayanışma değeri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ercan (2014), hazırladığı yüksek lisans tezinde ülkemizin ilk resimli çocuk gazetelerinden olan “Etfal” gazetesini değerler eğitimi açısından incelemiş ve dayanışma değerinin gazetede en fazla yer alan değerler arasında olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çocuklarımıza bu değeri aktarma konusunda onlara hitap eden dergilerin değere yer verme durumlarına bakıldığında AÇD’nin değere en fazla vurgu yapan dergi olduğu görülmektedir. NGK ve TRTÇ dergilerinin değere yer verme oranları bir birine oldukça yakın görülmekteyken, değere en az yer verdiği tespit edilen dergi ise BÇD olmuştur.

Saygı Değeri ile İlgili Sonuçlar: Kılıç ve Babayiğit (2017)’in ilkökul öğrencileri ile yaptıkları kaybolan değerler konulu araştırmada saygı değerinin kaybolmaya başladığı eriştikleri öncelikli sonuç olmuştur. Bu kayboluşa engel olması açısından saygı değerinin çocuk dergilerinde bir hayli yer alması beklenen değerlerden olduğu düşünülebilir. Nitekim yapılan analizler neticesinde incelenen 18 değer arasında ancak ortalamanın altında kalacak kadar vurgu yapıldığı tespit edilmiştir. Court ve Rosental (2007) çocuk edebiyatında değerleri inceledikleri çalışmalarında saygı değerinin en fazla tespit edilen değer olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmalarında benzer sonuçlara ulaşan Son ve Sung (2015), ABD’de yaşayan Koreli çocukların anlatıldığı resimli kitaplarda saygı değerinin en fazla yer verilen değerlerden olduğunu, bu değerın özellikle farklılıklara saygı alt boyutuyla görüldüğünü belirtmişlerdir.

Dergiler özelinde bakıldığında BÇD’nin saygı değerine en çok yer veren dergi olduğu görülmüştür. TRTÇ ve AÇD dergilerinin ise birbirlerine yakın oranlarda değere yer verdikleri söylenebilir. Saygı değerine, içeriğinde en az yer veren dergi ise NGK dergisi olmuştur.

Yardımseverlik Değeri ile İlgili Sonuçlar: Dergilerde yapılan incelemeler neticesinde yardımseverlik değerine yeterli görülebilecek ölçüde yer verildiği düşünülmektedir. Akkaya (2017)'nin “Kıbrıs Türk Masallarında Değerler” isimli çalışmasında bu değer en fazla tespit edilen değer olduğu ifade edilmiştir. Benzer diğer bir çalışmada Muzaffer İzgü'nün Ökkeş isimli serisini inceleyen Özdaş (2018) yardımseverlik değerinin en fazla tespit edilen değer olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bir diğer çalışmada Akıncı ve Güven (2014) yardımlaşma değerinin çizgi filmlerde az yer bulan değerler arasında olduğunu ifade etmiştir. Araştırmada değere metin ve görsellerinde en fazla yer veren derginin TRTÇ dergisi olduğu görülmüştür. Diğer dergiler, oranları birbirine çok yakın olmakla birlikte şu şekilde sıralanmışlardır: NGK, AÇD ve BÇD. Dört dergi arasında TRTÇ dergisinin diğer dergilere oranla yardımseverlik değerine bir hayli yer vermiş olması dikkat çekmiştir.

Aile Birliğine Önem Verme Değeri ile İlgili Sonuçlar: Toplumun temelini oluşturan ve en küçük yapı taşı olan (Taş, 2016) aile kurumunun korunabilmesi ve sağlıklı bir şekilde devamlılığının sağlanabilmesi adına programlara dâhil olduğu düşünülen aile birliğine önem verme değeri dergiler arasında en çok TRTÇ dergisinde tespit edilmiştir. Dergi birçok görsel ve metinde bu değere yönelik doğrudan veya dolaylı anlatımlar gerçekleştirerek okurlarının konuya olan dikkatini çekmeye çalıştığı düşünülmektedir. Diğer dergiler ise BÇD, NGK ve AÇD olarak sıralanmıştır. Bu dergiler arasında AÇD'nin, değere yer verme durumunun tüm dergi ortalamalarının oldukça altında olması dikkat çekicidir. Genel anlamda da incelenen tüm dergilerin bu değere gereği kadar yer vermedikleri düşünülmektedir. Benzer bir çalışmada Kuru (2016), “Ayşe Yamaç'ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmasında incelediği eserlerde en az yer verilen değer olarak aile birliğine önem verme değerinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Candan ve Ergen (2014) ise çalışmalarında “aileye önem verme” değerinin en fazla tespit edilen değerlerden olduğunu ifade etmişlerdir.

Özgürlük Değeri ile İlgili Sonuçlar: Erol (2014)'a göre özgürlük, “bireyin kendi iradesi dışında bir kimseye veya şeye bağlı olmama durumu, yani dış etkiler tarafından engellenmemiş ya da zorlanmamış olma hâlidir.” Buradan hareketle özgür bir birey kendi iradesiyle kararlar verebilmelidir. Fidan (2019)'ın değerler üzerine gerçekleştirdiği çalışmasında özgürlük değeri az rastlanan değerler arasında ifade

edilmiştir. Çocuk dergileri olarak okuyucularının bu değere ilişkin algılarını geliştirmek adına içeriklerinde yer verme durumlarına bakıldığında orantısız olarak ciddi farklar görülmemekle birlikte AÇD'nin değere en fazla vurgu yapan dergi olduğu söylenebilir. Bu dergiyi ise sırasıyla BÇD, NGK ve TRTÇ dergileri takip etmişlerdir.

Vatanseverlik Değeri ile İlgili Sonuçlar: Vatan, belirli bir toplumun üzerinde yaşadığı toprak parçası (Turan, 2017: 37) olarak tanımlanabilir. Vatanseverlik ise bu toprak parçası ile üzerinde yaşayanların arasında oluşan manevi bağ olarak düşünülebilir. TDK (2018)'nin tanımlamasına göre ise vatanseverlik: “İnsanların ülkelerine, topraklarına, yaşama biçimlerine vb. karşı olan sevgilerini yansıtan, değişik tarihsel dönemlerde değişik içeriği olan tutumdur.” Bu noktada ülkemiz çocuklarına vatanseverlik değerini aktarma konusunda, değere en fazla yer veren dergi BÇD olmuştur. Bu dergiyi TRTÇ dergisi takip etmiştir. İncelenen dergilerden NGK ve AÇD'nin değere yer verme oranlarının tüm dergi ortalamalarına göre oldukça düşük kaldığı dikkat çekmektedir. TRTÇ dergisinde yer alan vatanseverlik değeri konulu çalışmalarında Yılmaz ve Duman (2018)'da dergide değere yer verilme durumunu yetersiz olarak değerlendirmişlerdir. Benzer bir çalışmada Karagöz (2018), incelediği çocuk kitaplarında da vatanseverlik değerinin az tekrar edilen değerlerden olduğunu vurgulamıştır. Başka bir çalışmada Güler (2019), incelemiş olduğu çocuk dergilerinde değer en az yer verilen değerlerden olduğunu ifade etmiştir. Direkci (2019)'de çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Oysa Nalçacı ve Beldağ (2015), öğretmenlerin değerler konusunda görüşlerini aldığı çalışmalarında vatanseverlik değerinin öğrencilere öncelikli olarak verilmesi gereken değerler arasında ifade edildiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu durumun çocuk dergisi yayıncıları tarafından da dikkate alınmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Eşitlik Değeri ile İlgili Sonuçlar: Dil, din, ırk farkı gözetmeksizin aynı haklara sahip olarak dünyaya gelen insanlar her ne kadar farklı özelliklere sahip olsa da, birbirlerinin farklılıklarına saygı duymalı ve eşit haklara sahip olunduğunu aklından çıkarmamalıdır (Çalışkan, 2016). O'Flaherty, Liddy ve McCormack (2018)'in İrlanda devlet okullarındaki öğretmen ve öğrencilerle gerçekleştirdiği çalışmalarında eşitlik değerinin en fazla önem verilen değerlerden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okuyucularında bu duyguyu geliştirebilmek adına çocuk dergilerinin de eşitlik değerine yer vermeleri beklenmektedir. Buradan hareketle incelemeler

sonucunda eşitlik değerine görsel ve metinler aracılığıyla en fazla yer veren derginin TRTÇ dergisi olduğu görülmüştür. Bu dergiyi sırasıyla BÇD, NGK ve AÇD dergileri takip etmişlerdir. Genel anlamda bakıldığında değere ilişkin bulguların az olduğu söylenebilir. Dergilerin bu noktada içeriklerinde eşitlik değerine daha fazla yer vermeleri gerektiği düşünülmektedir.

Tasarruf Değeri ile İlgili Sonuçlar: Tasarruf; tutum, para biriktirme, artırım (TDK, 2019) gibi anlamlara gelmekle birlikte elde edilen varlıkların dikkatli kullanımı anlamını da barındırdığı söylenebilir. Bu değeri kazanmış kimseler harcamalarında dikkatli davranırken bir yandan da birikimlerini gerçekleştirirler (Turan, 2017: 325). Tasarruf değeriyle ilişkili kazanımlarını erken yaşlarda elde etmeleri beklenen çocuklarımıza dergilerin ne kadar destek olduğunu tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen incelemelerde dergilerin bazı sayılarında değere oldukça yoğunlaştıkları görülmüne rağmen genel anlamda beklendiği kadar yer vermedikleri görülmüştür. Nitekim tasarruf değeri incelenen 18 değer arasında en az tespit edilen üç değerden biridir. Benzer bir çalışmada Senek (2018), Aytül Akal'a ait masallarda yaptığı incelemelerde de tasarruf değerinin en az yer verilen değerlerden olduğu sonucuna ulaşmıştır. İçeriklerinde değere en fazla yer veren dergi AÇD olurken, dergiyi NGK, TRTÇ ve BÇD takip etmiştir. Burada BÇD'nin içeriklerinde değerin oldukça az yer bulması ayrıca dikkat çekmektedir.

Bağımsızlık Değeri ile İlgili Sonuçları: Türk milletinin en önemli kavramlarından biri olan bağımsızlık bir değer olarak, toplumun ya da milletin kendisi dışındaki devletlerin himayesini kabul etmemesi, özgür bir biçimde yaşamlarını sürdürme istekleri olarak ifade edilebilir (Moğul, 2012). Ülke çocuklarına kazandırılması hedeflenen değerler arasında yer alan bağımsızlık değeri incelenen dergilerin içeriğinde en az yer bulan değerlerden olmuştur. Şen (2007), 100 Temel Eser serisinde bulunan kitaplar üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında bağımsızlık değerinin en az rastlanan değerlerden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sönmez (2014) de atasözlerinde değerler konulu çalışmasında en az rastlanılan değer bağımsızlık değeri olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Barış Manço'nun şarkılarında değerleri inceleyen Güven (2016: 396)'de benzer sonuçlara ulaşmıştır. Bu durum göstermektedir ki bağımsızlık değeri birçok farklı kaynaktan incelenmesine rağmen çoğunda en az yer verilen değerler arasında olmuştur. Ülke insanımızın

bağımsızlığa verdiği önemin yeterli görülmesi bu durumun sebepleri arasında düşünülebilir.

Değere en fazla yer veren TRTÇ dergisinin oranlarının uygun seviyelerde olduğu düşünülebilir. Fakat frekanslarına göre NGK, AÇD ve BÇD olarak sıralanan diğer üç derginin değere oldukça az yer verdiği düşünülmektedir.

Adalet Değeri ile İlgili Sonuçlar: Turan (2017: 296)'ın "iyilik, güzellik ve faziletin kaynağı" olarak ifade ettiği adalet kavramı, Güncel Türkçe Sözlük (TDK, 2018)'te şu şekilde tanımlanmıştır: "1. Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, türe. 2. Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme. 3. Bu işi uygulayan, yerine getiren devlet kuruluşları 4. Herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme, doğruluk." Adalet değerinin önemiyle ilgili ise Kumbasar (2011), bu değere sahip nesiller yetiştiremeyen toplumlarda birlik, bütünlük ve güvenli bir ortam oluşturmanın mümkün olmadığını ifade etmiştir. Bu doğrultuda dergilerin içeriklerinde yer vermeleri beklenen adalet değerinin genel toplamda en az yer verilen değer olduğu görülmüştür. Benzer bir çalışmada Abacı (2018), hazırladığı yüksek lisans tezinde Behiç Ak'a ait çocuk kitaplarını değerler eğitimi açısından incelemiş ve adalet değerinin kitaplarda en az yer verilen değerler arasında olduğu sonucuna ulaşmıştır. Başka bir çalışmada Ağaoğlu (2018), Bahaeddin Özkişi'nin eserlerinde de değere az yer verildiğini ifade etmiştir. Benzer diğer bir çalışmada atasözlerinde yer verilen değerler konulu çalışmasında Sönmez (2014), atasözlerinde en fazla rastlanılan değer adalet değeri olduğunu belirtmiştir.

Dergilerin adalet değerine yer verme oranlarına göre sıralamasına bakıldığında ise en fazla yer verenden en az yer verene doğru NGK, TRTÇ, BÇD ve AÇD şeklinde olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar doğrultusunda dergilerin adalet değerine daha fazla yer vermelerinin gerektiği tavsiye edilebilir.

Özetle incelenen dergilerde "bilimsellik, estetik, duyarlılık ve çalışkanlık" değerlerinin çok sık; "sevgi, sorumluluk, barış, dürüstlük, dayanışma, saygı, yardımseverlik, aile birliğine önem verme ve özgürlük" değerlerinin ortalama seviyelerde; "vatanseverlik, eşitlik, tasarruf, bağımsızlık ve adalet" değerlerinin ise çok az yer bulduğu söylenilebilir.

2. ÖNERİLER

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Türkiye’de yayınlanan çocuk dergileri değerlerin aktarılmasında eğitsel araç olarak kullanılabilir.
- Öğrencilerin çocuk dergilerinden yararlanabilmeleri için yönlendirmeler yapılabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Çalışma, 6-12 yaş arası çocuklara hitap eden dergiler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Benzer çalışmalar okul öncesi çocuklarına veya ortaokul ve lise öğrencilerine hitap eden dergiler ile de gerçekleştirilebilir.
- Çocuk Dergileri Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer almayan değerler kapsamında da incelenebilir.
- Çocuk dergileri üzerine yapılacak çalışmalar kazanım, beceri, olumlu/olumsuz içerik, reklam, şekil, Türkçe kullanımı vb. boyutlarda da gerçekleştirilerek çeşitlilik sağlanabilir.

Çocuk Dergisi Yayıncılarına Yönelik Öneriler

- Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinin içerikleri hazırlanırken öğretim programlarında yer alan değerlerden faydalanılabilir.
- Araştırma sonuçlarına göre oldukça az vurgunun yapıldığı değerlerden olan adalet, tasarruf ve bağımsızlık değerlerine çocuk dergilerinde daha fazla yer verilebilir.
- Öğrencilerin ve araştırmacıların kolay ulaşabilmeleri adına ülkemizde yayınlanan tüm çocuk ve gençlik dergilerinin toparlandığı online sistem kurulabilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, E. (2018). *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Acat, M. B. ve Aslan, M. (2012). Yeni Bir Değer Sınıflaması ve Bu Sınıflamaya Bağlı Olarak Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler. *Kuram ve Uygulama Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1461-1474.
- Ağaoğlu, H. D. (2018). *Bahaeddin Özkıışı'nın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Ajagbe, A. M., Sholanke, A. B., Isiavwe, D. T. & Oke, A. O. (2015). Qualitative Inquiry for Social Sciences. *International Conference on African Development Issues*. Igbara Odo, Nigeria.
- Akbaba, S. R., Kökçü, Y. ve Demirel, Ş. (2018). "Bilim Çocuk" Adlı E-Dergi Üzerine Bir İnceleme. *Tarih Okulu Dergisi*, 11(37-2), 704-728.
- Akbaba-Altun, S. (2003). Eğitim Yönetimi ve Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 7-18.
- Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akbayrak, K. (2014). *Erken Cumhuriyet Döneminde Sosyalleşme Aracı Olarak Süreli Çocuk Yayınları (Mektepli Gazetesi, Çocuk, Çocuk Sesi Dergileri Örneği)*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akıncan, N. (2018). *Ulusal Gazetelerdeki Haberlerin Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Yardımseverlik ve Dayanışma Değerleri Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Akıncı, A. ve Güven, G. (2014). Okul Öncesi Döneme Yönelik Çizgi Filmlerde Yer Alan Değerlere Ait Sözel İfadelerin Sunumu: TRT Çocuk Kanalı Örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 429-445.

- Akkaya, N. (2017). Kıbrıs Türk Masallarında Değerler. *Folklor/Edebiyat*, 23(90), 231-244.
- Akman, Ö. (2018). Şiirlerle Sosyal Bilgiler Öğretimi. R. Sever, M. Aydın ve E. Koçoğlu, (Ed.), *Şiirlerle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (3. Baskı) içinde (403-418). Ankara: Pegem Akademi.
- Aksoy, R. (2013). *Değer ve Değerler Eğitimi*. İstanbul: Değer Eğitim Merkezi Yayınları.
- Aktepe, V. (2016). Ailede Değerler Eğitimi ve Program İhtiyacı. R. Turan ve K. Ulusoy, (Ed.), *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* (2. Baskı) içinde (77-94). Ankara: Pegem Akademi.
- Aktepe, V. ve Tahiroğlu, M. (2016). Değerler Eğitimi Yaklaşımları ve Etkinlik Örnekleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Sayı 42, 361-385.
- Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Alabaş, R. (2014). *Cumhuriyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim ve Tarih Anlayışı Açısından İncelenmesi (1928-1950)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Alabaş, R. ve Kamer, S. T. (2016). Afacan Çocuk Gözü Dergisi ve Çocuğun Vatandaş Olarak Eğitimi. *Turkish Studies*, 11(3), 77-92.
- Alabay, E., Can, B. H., Kandemir, A. B. ve Güney, K. (2018). TÜBİTAK Tarafından Yayınlanan Meraklı Minik Çocuk Dergisinin Değerler Açısından İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16(35), 7-26.
- Aladağ, S. (2012). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değer Eğitimi Yaklaşımlarının Öğrencilerin Sorumluluk Değerini Bilişsel Düzeyde Kazanmalarına Etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 123-146.
- Alicenap, Ç. T. (2015). Kültürel Mirasın Çizgi Film Senaryolarında Kullanılması. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Sayı 37, 11-26.

- Araştırmacı Çocuk Merkezi. (2019). Hakkımızda. 25.04.2019, <http://www.arastirmacicocukmerkezi.org/hakkimizda>
- Asar, A. ve Yeşilyurt, E. (2017). Çocuk Haftası Dergisinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, Sayı 5, 296-315.
- Asutay, H. (2019). Resimli Kitaplar Aracılığıyla Değerler Eğitimi. D. K. Dimitrow, D. Nikoloski ve R. Yılmaz, (Ed.), *XI. International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series* içinde (389-394). Tekirdağ, Türkiye.
- Atalay, D. Y. (2013). *2012-2013 Öğretim Yılı İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan 'Sevgi ve Duygular' Temalarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Aydın, K. (2015). *Türkiye'de Çocuk Dergiciliği: Diyanet Çocuk Dergisinin İçerik Analizi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Aydın, M. (2011). Değerler, İşlevleri ve Ahlak. *Eğitime Bakış Eğitim, Öğretim ve Araştırma Dergisi*, 7(19), 39-45.
- Bacanlı, H. (2011). Değer, Değer midir?. *Eğitime Bakış*, 7(19), 18-21.
- Bacanlı, H. (2016). Değer Eğitimine Bir Çözüm olarak Değer Bilinçlendirme. *Cilt 1* içinde (21-28). Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye'de Beceri, Ahlak Ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Bailey, K. D. (1994). *Methods of Social Research* (4rd ed.). New York: The Free Press. Retrieved 15.07.2018, from <https://frk.page.link/HVFX>
- Balat, G. U. ve Dağal, A. B. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi Etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Balcı, A. (2003). Bir Okuma Materyali Olarak Çocuk Dergileri ve "Çocuklara Rehber". *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Sayı 13, 319-349.
- Balcı, A. (2014). Çocuklara Kıraat Dergisi. *Bilig*, Sayı 68, 25-42.

- Balcı, A. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Balcı, A. (2017). “Çocuklara Rehber” Dergisinin Kütüphane Kataloglarında Görülmeyen 168, 169 ve 173. Sayılarının İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(2), 986-1001.
- Balıkcı, G. N. (2016). Erken Çocukluk Döneminde Değerler ve Ahlak Eğitiminin Yeri ve Önemi. *Cilt 1* içinde (101-113). Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak Ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Bastem, N. (2018). *A. Vahap Akbaş’ın Çocuk Eserlerinin Eğitsel Değerler Bakımından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Beil, B. (2003). *İyi Çocuk, Zor Çocuk*. (C. Yorulmaz, Çev.). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Bekdemir, Ü., Elmacı, S. ve Işkın, P. (2016). Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Aldıkları Değer Eğitimi Hayatlarında İçselleştirme Durumları. *Bildiriler Kitabı* içinde (626-634). Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Yayınları.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bilim Çocuk Dergisi. (2019). Genel Tanıtım. 25.04.2019, <http://www.bilimcocuk.tubitak.gov.tr/bizi-taniyin/genel-tanitim>
- Bilim Çocuk Dergisi*, (b.t). 25.04.2019, <https://bilimdergim.wordpress.com/bilim-cocuk-dergisi/>
- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Bowie, R. (2017). Is Tolerance of Faiths Helpful in English School Policy? Reification, Complexity, and Values Education. *Oxford Review of Education*, 43(5), 536-549.

- Bölük, E. (2018). *Çizgi Filmlerde Yer Alan Değerlerin İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Değerler Çerçevesinde İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Brink, H. I. (1993). Validity and Reliability in Qualitative Research. *Curationis*, 16(2), 35-38.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (24. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Candan, D. G. ve Ergen, G. (2014). 3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 134-161
- Carvalho, F. F. (2013). Social Semiotics and Literacy: A Case Study About the Social Meanings Constructed By Ads of a Children's Magazine. *Australian Journal of Language and Literacy, The*, 36(3), 169-180.
- Ceylan, Y. (2012). Toplumsal Değerler ve Medya Etiği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 45-58.
- Chaitanya, M. (2017). Value Based Education and Methods, Strategies, Approaches to Impart it in Education. *International Journal of Research Culture Society*, 1(5), 6-10.
- Chapman, K. J., Fairchild, R. M., & Morgan, M. Z. (2014). Food References in UK Children's Magazines-An Oral Health Perspective. *British Dental Journal*, 217(10), 1-7.
- Chick, K. A. & Hunter, M. W. (2009). An Analysis of Human Images and Advertisements in Four Popular Children's Magazines. *Language and Literacy*, 11(1), 1-25.
- Cohen, L. Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education* (6rd ed.). Routledge.
- Court, D. & Rosental, E. (2007). Values Embodied in Children's Literature Used in Early Childhood Education in Israeli State Schools. *Early Childhood Education Journal*, 34(6), 407-414.

- Crano, W. D., Brewer, M. B. & Lac, A. (2015). *Principles and Methods of Social Research* (3rd ed.). New York: Routledge.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational Research*. Boston: Pearsons Education.
- Çalışkan, A. (2016). *İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde Yer Alan Dünya Edebiyatına Ait Eserlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Çelikkaya, T. ve Seyhan, O. (2016). Değerlerin Kazanılmasındaki Etkili Faktörler (Öğrenci Görüşleri). *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(36), 167-191.
- Çifçi, T. ve Ünalı, Ü. E. (2014). Coğrafya Öğretmenlerinin Değer Eğitiminin Mevcut Durumu ile İlgili Görüş ve Düşünceleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(2), 81-99.
- Çölgeçen, K. (2018). *Değerler Eğitimi*. Denizli: Denizli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Davulcu, E. ve Temel, M. (2016). 1923-1926 Yıllarında Yayınlanan Yeni Yol Dergisi ve Dergide Yayınlanan “Cumhuriyet” Konulu Yazılar Üzerine Bir İnceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Sayı 42, 113-126.
- Dedeoğlu, H., Şahin, A. E., Ulusoy, M. ve Ertem, İ. S. (2011). Çocuk Dergileri Üzerine Bir İçerik Analizi: Bilim Çocuk ve National Geographic Kids. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı 9, 27-38.
- Demiryürek, G. (2012). TRT Çocuk Dergisi'nin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 1017-1034.
- Deveci, H. (2005). Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(3), 158-166.
- Diktaş, A. (2018). *Kur'ânî Değerler Perspektifinde Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlerin*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Direkci, B. (2019). Değerler Eğitimi Bağlamında Hızır Bin Yakub'un Cevâhirü'l-Me'ânî Adlı Eserinin İncelenmesi. *SUTAD*, Sayı 45, 179-192.

- Duran, E. ve Özkul, İ. D. (2018). Türk Çocuk Dergileri ile İlgili Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 467-478.
- Ekşi, H. ve Katılmış, A. (2016). *Uygulama Örnekleriyle Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Er, H. ve Şahin, M. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde “Biyografi” Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 75-96.
- Ercan, A. N. (2014). *Etfal Gazetesinin Metin ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Erdem, A. R. (2007). Eğitim Fakültesi Kültürünün Önemli Bir Öğesi: Değerler (Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği). *Eurasian Journal of Educational Research*, Sayı 26, 95-108.
- Erdil, M. (2018). Türkiye Cumhuriyetinin Latin Harfleriyle Çıkan İlk Çocuk Dergisi Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 8-23.
- Erdoğan, A. (2009). *Çocuklara Arkadaş Dergisi (Metin-İnceleme)*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Erdoğan, R. (2017). *Eflâtun Cem Güney'in Masallarındaki Değerler ve Bu Değerlerin Davranışa Yansıma Biçimleri*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Erol, E. E. (2014). *Tarık Buğra'nın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Ersoy, A. (2010). İlköğretimde Değer Kazanımlarının İncelenmesinde Karikatür Kullanımı: Dayanışma Değeri Örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 79-103.
- Eryılmaz, Ö. ve Köse, T. Ç. (2018). Sosyal Bilgilerde Edebi Ürünler ve Değerler Eğitimi: Küçük Prens Örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 65-79.

- Esen, Ş. (2016). *Memduh Şevket Esendal'ın Hikâyelerinin Söz Varlığı ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Fidan, M. (2019). Fantastik Metinlerin Değerler Eğitiminde Kullanılabilirliği Üzerine Değerlendirme-Hikmet Temel Akarsu Örneği. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 127-138.
- Flick, U. (2009). *An Introduction to Qualitative Research* (4rd ed.). Sage Publications Ltd.
- Gezmen, B. (2019). Bir Eğitim Aracı Olarak Çocuk Dergileri: ‘Mavi Kırkıngıç’ Çocuk Dergisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 59-80
- Gökdere, M. ve Çepni, S. (2003). Üstün Yetenekli Çocuklara Verilen Değerler Eğitiminde Öğretmenin Rolü. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(2), 93-103.
- Gömlüksiz, M. N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 95-134.
- Gudmundsdottir, S. (1991). Values In Pedagogical Content Knowledge. *Journal of Teacher Education*, 41(3), 44-52.
- Gulati, S. & Pant, D. (2017). *Education for Values in Schools–A Framework*. National Council of educational Research And Training. Sri Aurobindo Marg, New Delhi.
- Gurbetoğlu, A. (2007). II. Meşrutiyet Dönemi Çocuk Dergilerinde Ahlak Eğitimi ve Ahlaki Değerler (1908–1918). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 81-101.
- Güçlü, M. (2016). Türkiye’de Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan Çalışmalar. *Cilt 1* içinde (29-58). Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak Ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

- Güler, B. (2019). *Çocuk Dergilerinde Değerler Aktarımının İlköğretim Programları İle İlişkilendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Niğde.
- Gümüškılıç, Z. (2016). *Bahçe Dergisinin (1880-1881) Çocuk Edebiyatı ve Eğitime Katkısı Bakımından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi, İstanbul.
- Güneş, A. (2016). *Şiddet, Din Eğitimi ve Değerler*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi.
- Güneş, F. (2016). Değerler Eğitiminde Yaklaşım ve Modeller. *Cilt 1* içinde (1-20). Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak Ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güven, A. Z. (2016). Barış Manço’nun Şarkılarında Değer Aktarımı. *Cilt 1* içinde (381-398). Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Halstead, J. M. & Taylor, M. J. (2000). Learning and Teaching About Values: A Review of Recent Research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Han, H. (2016). Adventure Stories and Geographical İmagination in Japanese and Korean Children's Magazines, 1925–1945. *In Japan Forum*, 28(1), 99-120.
- Hancock, B., Ockleford, E & Windridge, K. (2009). *An Introduction to Qualitative Research*. The NIHR RDS EM / YH.
- Harris, E. L. (1991). *Identifying Integrated Values Education Approaches in Secondary Schools*. (Unpublished Doctorate Thesis). Texas A&M University, Texas.
- Hatıra Dergi. (b.t). National Geographic Kids. 25.04.2019, <https://www.hatiradergi.com/dergiler.php>

- Hazar, M. Ç. ve Işık, U. (2017). Çocuk Medyası ve Doğan Kardeş Dergisi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı 45, 124-140.
- Holiday, S. (2018). Jack and Jill Be Nimble: A Historical Analysis of an “Adless” Children’s Magazine. *Journal of Advertising*, 47(4), 412-428.
- İşcan, C. D. (2007). *İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Johnson, D. (2004). Online Magazines for Children and Teens. *Reading & Writing Quarterly*, 20(1), 103-107.
- Jones, S. C., Gregory, P. & Kervin, L. (2012). Branded Food References in Children's Magazines: ‘Advertisements’ Are the Tip of the Iceberg. *Pediatric Obesity*, 7(3), 220-229.
- Kaçmaz, G. (2018). *Cahit Zarifoğlu'nun Masallarının Değerler Eğitimi ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kale, N. (2013). Nasıl Bir Değerler Eğitimi? R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, S. Arslan ve M. Zengin, (Ed.), *Değerler ve Eğitimi* içinde (313-322). İstanbul: Değer Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Kaptan, A. Y. ve Sürmeli, K. (2011). Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Tipografi Sorunları ve Çözüm Önerileri. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(2), 183-197.
- Karagöz, B. (2017). Naki Tezel’in Türk Masalları Adlı Kitabının Değerler Açısından Analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 534-556.
- Karagöz, B. (2018). Emin Özdemir’in Çocuk Kitaplarına Değerler Eğitimi Bağlamında Bir Bakış: Bir Çözümleme Çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 31, 63-85.
- Karagöz, B. (2019). TRT Çocuk Dergisi’ndeki Kitap Tanıtımları Üzerine Betimsel Bir İnceleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(1), 512-537.

- Karakuş, N. (2015). Okul Öncesi Döneme Hitap Eden Tema İçerikli Çizgi Filmlerin Değerler Eğitimine Katkısı Yönünden Değerlendirilmesi (Niloya Örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(30), 251-277.
- Karakuş, N. ve Sağlık, H. (2016). Çocuk Edebiyatı Türleri. H. Asutay, T. Öztürk, D. Yılmaz, S. D. Baytar, S. Gürel, Z. H. Ünal (Ed.), *Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Barış Kültürü* içinde (327-334). Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınları.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler* (26. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kardaş, D. (2015). Çocuk Eğitimi Açısından “Çocuklara Talim” Dergisi. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 7(3), 267-282.
- Kaya, D. (2015). *Çocuklara Yönelik Dergi ve Kitaplarda Tipografi Sorunları*. (Yayınlanmamış YL Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya, M. ve Taşkın, O. (2016). Okulda Değerler Eğitimi. M. Köylü (Ed.), *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi* (1. Baskı) içinde (131-157). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kayıran, D. ve Bağçeci, B. (2018). Needs Analysis on Values Education Programme for Preschool Students. *Journal of Education and Training Studies*, 6(10), 69-73.
- Kaymakçı, S. ve Er, H. (2009). Sosyal Bilgilerde Biyografi Kullanımı. M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Eğitimi* içinde (414-428). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaymakçı, S. ve Er, H. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Biyografinin Kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 198-224.
- Keski, Y. ve Öğretici, B. (2013). Sosyal Bilgiler Dersinde “Duyarlılık” Değerinin Etkinlikler Yoluyla Kazandırılması: Nitel Bir Araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 143-181.
- Keskin, Y. (2016). Değerlere Genel Bir Bakış: Tanımı, Özellikleri, İşlevi ve Sınıflandırılması. M. Köylü (Ed.), *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi* (1. Baskı) içinde (19-52). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kılcan, B. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kılıç, A. ve Aktan, O. (2015). İlköğretim Okulları İçin Tavsiye Edilen 100 Temel Eserde Vurgulanan Değerler. *İlköğretim Online*, 14(1), 243-275.
- Kılıç, D. ve Babayiğit, Ö. (2017). İlkokul Öğrencilerinde Kaybolan Değerler. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, Sayı 2, 81-92.
- Kırkkılıç, H. A., Sevim, O. ve Söylemez, Y. (2016). Akademisyenlerin Bilimsel Araştırma Tutumlarının Akademik Etik Değerler Açısından İncelenmesi *Cilt 1* içinde (281-302). Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Komalasari, K. & Rahmat (2019). Living Values Based Interactive Multimedia in Civic Education Learning. *International Journal of Instruction*, 12(1), 113-126.
- Konak, S. (2017). *Günlük Gazetelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Köylü, M. (2016). Aile Değerler Eğitimi. M. Köylü (Ed.), *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi* (1. Baskı) içinde (105-129). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü’nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Kurnaz, A. (2012, Nisan). *Üstün Yetenekli Çocuklarda Değer Eğitimi*. (49-71). Geleceğin Mimarları Üstün Yetenekliler Sempozyumu, Tekirdağ.
- Kurtdede Fidan, N. (2009). Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2(2), 1-18.
- Kurtdede Fidan, N. (2013). Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi: Nitel Bir Araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 361-388.

- Kurtdede Fidan, N. (2016). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Geleceğe Yönelik Değerler Eğitimi Tasarıları. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(22), 161-180.
- Kurtoğlu, F. S. (2017). Âşık Veysel'in Şiirlerini Değerler Eğitimi Açısından Okumak. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı 83, 101-123.
- Kuru, H. (2016). *Ayşe Yamaç'ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı, *Türk Psikolojisi Dergisi*, Sayı 45, 59-76.
- Kuyucu, M. (2016a). Çocuk Dergilerinde İçerik Çeşitliliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği. *In 2nd International Conference on Advances in Education and Social Sciences*. İstanbul, Türkiye.
- Kuyucu, M. (2016b). Çocuk Dergileri ve Reklam: Türkiye'de Yayınlanan Çocuk Dergilerinde Kullanılan Reklamlara Yönelik Bir İnceleme. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(8), 145-170.
- Küçük, S. (2010). İlk Türkçe Çocuk Dergileri ve "Çocuklara Mahsus Gazete". *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 24, 221-257.
- Küçükkaya, C. (2014). *Mehmet Akif Ersoy'un Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Leung, L. (2015). Validity, Reliability, and Generalizability in Qualitative Research. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 4(3), 324-327.
- Lindquist J. D. (1979). Children's Attitudes Toward Advertising on Television and Radio and in Children's Magazines and Comic Books. *Advances in Consumer Research*. Volume 06, 407-412, Retrieved May 11, 2019, from <http://www.acrwebsite.org/volumes/9585/volumes/v06/NA-06>
- Lisieviçi, P. & Andronie, M. (2016). Teachers Assessing the Effectiveness of Values Clarification Techniques in Moral Education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, Sayı 217, 400-406.

- López S., Bohórquez, M. R., Cordone, S. & Checa, I. (2017). “L’ Eliana: School of Values”. A Program of Transmission of Values Through Sport. *Revista de Psicología Del Deporte*, 27(3), 60-64.
- Louise, N. (2009). *A Study of Japanese Children’s Magazines 1888-1949*. (Unpublished PhD Thesis). University of Pennsylvania, United States.
- Lovat, T. (2017). Values Education as Good Practice Pedagogy: Evidence From Australian Empirical Research. *Journal of Moral Education*, 46(1), 88-96.
- Manzano-García, B. & Tomé-Fernández, M. (2017). Intercultural Values in the European and Latin American Basic Education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, Sayı 237, 130-136.
- McCrary, J. H. (1999). Children’s Heroes and Heroines: Developing Values Manifested Through Artwork. Retrieved May 05, 2019, from ERIC database.
- McGowan, T. & Guzzetti, B. (1991). Promoting Social Studies Understanding Through Literature-Based Instruction. *Social Studies*, 82(1), 16-22.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2010). 18. Milli Eğitim Şurası Tavsiye Kararları. 09.Mayıs.2018, <https://frk.page.link/on1o>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). 19. Milli Eğitim Şurası Tavsiye Kararları. 09.Mayıs.2018, <https://frk.page.link/ADpo>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4-5-6 ve 7. Sınıflar). Ankara.
- Moğul, S. (2012). *Mehmet Akif Ersoy’un Safahat İsimli Eserinin Türkçe Eğitimi ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Morrow, L. & Lesnick, J. (2001). Examining the Educational Value of Children’s Magazines. *The California Reader*, 34(2), 2-13.

- Morsümbül, Ş. (2014). Kültürel Değerlerin Üç Kuşak Arasındaki Değişimi Üzerine Bir İnceleme: Ankara Örneği. *Hacettepe University Journal of Turkish Studies/HÜTAD Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 11(21), 137-160.
- Nalçacı, A. ve Beldağ, A. (2015). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerlerin Kazandırılması ile İlgili Öğretmen Görüşleri. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 6(21), 67-81.
- Nazıroğlu, B., Gün, A., İnan Kılıç, A. ve Kaya, F. (2016). Temel Ahlaki Değerler. M. Köylü (Ed.), *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi* (1. Baskı) içinde (181-258). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- NTV. (2004). National Geographic KIDS Türkiye’de. 25.04.2019, <http://arsiv.ntv.com.tr/news/288880.asp>
- O’Flaherty, J., Liddy, M. & McCormack, O. (2018). ‘The Teachers Put Effort Into Teaching us About Life, and What’s Right And What’s Wrong’: Values and Moral Education in Publicly-Managed Schools in Ireland. *Journal of Beliefs & Values*, 39(1), 45-56.
- Okumuş, T. (2018). *Türkçem Dergisinde Yer Alan Metinlerin Eğitsel Değerler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Oruç, C., Tecim, E. ve Özyürek, H. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Kişilik Gelişiminde Rol Modellik ve Çizgi Filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(48), 281-297.
- Oruç, Ş. ve Erdem, R. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Biyografi Kullanımının Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 30, 215-229.
- Özdaş, S. P. (2018). Muzaffer İzgü’nün Ökkeş Adlı Roman Serisinin Değerler Eğitimi İle Şekil ve İçerik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 6(15), 193-228.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217-239.

- Padem, H., Göksu, A. ve Konaklı, Z. (2012). *Araştırma Yöntemleri*. Sarajevo: IBU Publications.
- Pandya, S. P. (2016). Spirituality and Values Education in Elementary School: Understanding Views of Teachers. *Children & Schools*, 39(1), 33-42.
- Patra, J. N. & Nete, J. Value Education System in India. Retrieved May 06, 2019, from https://www.academia.edu/28652265/Value_Education_System_in_India
- Pekdoğan, S. (2017). Çocukluk Döneminde Amerika'da Uygulanan Değerler Eğitimi Programları. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 503-520.
- Peterson, M. A. (2005). The JINN and the Computer: Consumption and Identity in Arabic Children's Magazines. *Childhood*, 12(2), 177-200.
- Poyraz, H. (2013). Değerlerin Kuruluşu ve Yapısı. R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, S. Arslan ve M. Zengin, (Ed.), *Değerler ve Eğitimi* içinde (81-88). İstanbul: Değer Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Rasul, S. (2013). Borrowing and Code Mixing in Pakistani Children's Magazines: Practices and Functions. *Pakistaniaat: A Journal of Pakistan Studies*, 5(2), 46-72.
- Rea, L. (2018). Education, Popular Literature and Future Citizenship in Argentina's Billiken Children's Magazine (1919–1944). *Global Studies of Childhood*, 8(3), 281-291.
- Rohan, M. J. (2000). A Rose By Any Name? The Values Construct. *Personality and Social Psychology Review*, 4(3), 255–277.
- Sadioğlu, Ö., Turan, M., Dikmen, N., Yılmaz, M.ve Özkan, Y. (2018). Değerlerin Öğretiminde Çizgi Filmler: Rafadan Tayfa Örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 240-251.
- Sarı, O. (2013). Sosyal Değerler Emek ve Sosyal Edebiyata Dair Bazı Düşünceler. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, Sayı 2, 201-227.
- Sarıkaya, M. (2010). Türk Çocuk Dergilerinde Tarih 1918-1931. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 51-83.
- Schwartz, S. H. (1994). Are There Universal Aspects in the Structure and Content of Human Values? *Journal Of Social Issues*, 50(4), 19-45.

- Selanik Ay, T. ve Korkmaz, Ç. (2017). Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler Ve Kültürel Öğeler Bağlamında “Küçük Hezarfen” Çizgi Filmi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 49-62.
- Senek, S. (2018). *Aytül Akal’ın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Son, E. H. & Sung, Y. K. (2015). The Journey of U. S. Korean Children: (Re) Constructing Bicultural Identities in Picture Books. *The Dragon Lode*, 33(2), 52-65.
- Sönmez, Ö. F. (2014). Atasözlerinin Sosyal Bilgiler Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi. *Journal of World of Turks*, 6(2), 101-115.
- Stephenson, J. (Ed.). (1998). *Values in Education*. Routledge.
- Suri, H. (2011). Purposeful Sampling in Qualitative Research Synthesis. *Qualitative Research Journal*, 11(2), 63-75.
- Superka, D. P. & Johnson, P. L. (1975). *Values Education: Approaches and Materials*. Washington: National. Inst. of Education (DREW).
- Suyatno, Jumintono, Pambudi, D. I., Mardati, A., & Wantini (2019). Strategy of Values Education in the Indonesian Education System. *International Journal of Instruction*, 12(1), 607-624.
- Sürmeli, K. (2010). *Türkiye’de Eğitim Amaçlı Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Temel Grafik Tasarım Sorunları ve Sorunlara Çözüm Önerileri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şimşek, H. (2001). XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 151, 1-9.
- Şimşek, N. (2013). Hayat bilgisinde kişisel nitelik (değer) öğretimi. *International Journal of Social Science*, 6(1), 1325-1346.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş* (3. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Tahiroğlu, M., Yıldırım, T. ve etin, T. (2010). Değer Eğitimi Yöntemlerine Uygun Geliştirilen Çevre Eğitimi Etkinliđinin, İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye İlişkin Tutumlarına Etkisi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakóltesi Dergisi*, Sayı 30, 231-248.
- Taş, H. (2016). *Mesnevî Destekli Değerler Eğitiminin İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Tutumlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Taşkaya, S. M. ve Coşkun, İ. (2009). Âşık Feymânî'nin Şiirlerinde Eğitim ve Eğitim Unsurları. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 25, 259-278.
- Tatlıhoğlu, K. (2012, Mayıs). Çocukların Sağlıklı Kişilik Geliştirmelerinde Ahlaki Ve İnsani Değerler Eğitiminin Önemi. IV. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi (EAB Congress, 2012, İstanbul).
- Tay, B. ve Ünlü, İ. (2016). İlkokul Yurt Bilgisi, Toplum ve Ülke İncelemeleri ve Sosyal Bilgiler Dersleri Öğretim Programlarında Değer ve Değerler Eğitimi. R. Turan ve K. Ulusoy, (Ed.), *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* (2. Baskı) içinde (287-322). Ankara: Pegem Akademi.
- TRT Çocuk Dergisi. (2019). Hakkımızda. 25.04.2019, http://trtcocukdergisi.com/?page_id=2
- Tulumcu, F. İ. (2015). *Güncel Çocuk Dergilerinde Yer Alan Değerler*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Turan, E. D., Kurt, E. ve Arslan, N. (2016) Mini Kumbara Dergisi'nin Popüler Bilim Kaynakları Kapsamında Biçim ve İçerik Bakımından İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 326-336.
- Turan, M. (2017). *Değerler Eğitimi* (7. Baskı). İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları.
- Turner, T. N., Russell III, W. B. & Waters, S. (2013). *Essentials of Elementary Social Studies* (4rd ed.). New York: Routledge.
- Tümen, T. (2018). *Naki Tezel'in Masalları ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Türk Dil Kurumu. (2005). Türkçe Sözlük, Ankara.

- Türk Dil Kurumu. (2018). Güncel Türkçe Sözlük. 22.Temmuz.2018, <https://frk.page.link/gg7P%20>
- Türk Dil Kurumu. (2019). Büyük Türkçe Sözlük. 10.Nisan.2019, <https://frk.page.link/QxvY>
- Ulu, H. (2018). *Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" ile "Duâlar ve Âminler" Adlı Şiir Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Ulusoy, K. (2007). *Lise Tarih Programında Yer Alan Geleneksel ve Demokratik Değerlere Yönelik Öğrenci Tutumlarının ve Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ulusoy, K. (2017). Hayat Bilgisi Dersinde Değerler ve Değerler Eğitimi. B. Tay (Ed.), *Etkinlik Örnekleriyle Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (323-352). Ankara: Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2016). Değerli Bir Kavram Olarak "Değer ve Değerler Eğitimi". R. Turan, K. Ulusoy, (Ed.). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* (2. Baskı) içinde (2-16). Ankara: Pegem Akademi.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (1993). *Strategies and Methods for Teaching Values in the Context of Science and Technology*. Bangkok: UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2017). 09.Eylül.2017, from <https://frk.page.link/3vXm>
- Ülavere, P. & Veisson, M. (2018). Assessments By Principals, Teachers, and Parents on Values Education in Estonian Kindergartens. *Early Years*, 38(4), 429-452.
- Ünlüer, G. ve Yaşar, Ş. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13(1), 43-57.

- Van Krieken Robson, J. (2019). Participatory Pedagogy for Values Education in Early Childhood Education. *European Early Childhood Education Research Journal*, 1-12.
- Vanderstoep, S. W. & Johnson, D. D. (2009). *Research Methods for Everyday Life: Blending Qualitative and Quantitative Approaches*. San Francisco: John Wiley & Sons.
- Vincent, C. (2018). Civic Virtue and Values Teaching in a 'Post-Secular' World. *Theory and Research in Education*, 16(2), 226-243.
- Whitney, I. B.(1986). *The Status of Values Education in the Middle and Junior High Schools of Tennessee* (Unpublished Doctoral Thesis). Tennessee State University, Tennessee.
- Yaman, E. (2016). *Değerler Eğitimi: Eğitimde Yeni Ufuklar* (4. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yaman, E., Bayburtlu, F. İ., Tekir, B. ve Kırman, S. (2015). Dede Korkut Çizgi Filminde Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 245-269.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19(19), 499-522.
- Yazıcı, M. (2014). Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-223.
- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2) 65-84.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S., Becerikli, S. ve Demirel, M. (2017). Farklı Bakış Açıklarına Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi. *İlköğretim Online*, 16(4), 1575-1588.
- Yıldız, Z. (2012). Diyanet Çocuk Dergisinin Din Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), 367-390.

- Yılmaz, A. (2018). *Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanları*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Yılmaz, K. (2016). Değerler Eğitimi Üzerine Düşünceler: Araştırmaların Bütünleştirilmesi. *Cilt 1* içinde (79-100). Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Yılmaz, M. (2013). *Değerler Eğitimi ve Okul Etkinlikleri*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Yılmaz, M. (2018). *TRT Çocuk Dergisi’nde Milli Değerler*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, M. E. (2015). *Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun Öykülerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış YL Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Yılmaz, M. ve Duman, T. (2018). TRT Çocuk Dergisi’nde Milli Bir Değer Olarak “Vatan – Vatanseverlik” Değeri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 639-657.
- Yiğit, M. F. ve Tarman, B. (2013). Değerler Eğitiminin İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Yeri ve Önemi. *Journal of Social Studies Education Research*, 4(2), 79-102.
- Yiğitbaşı, K. G. (2014). Türkiye’de Çocuk Dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 5, 37-56.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 8(19). 207-223.
- Yiğittir, S. ve Er, H. (2013). Sosyal Bilgilerde Değer Eğitiminde Biyografi Kullanımı. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 200, 200-219.
- Zavotçu, G. (2012). Mehmed Âkif’in Şiirinde Hürriyet ve Vatan Kavramı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 7-20.

Zevin, J. (2013). *Social Studies For The Twenty-First Century: Methods And Materials For Teaching In Middle And Secondary Schools* (4. Edition). New York: Routledge. Retrieved May 16, 2019 from <https://www.kisa.link/LQPr>

Zur, D. (2014). Let's Go to the Moon: Science Fiction in the North Korean Children's Magazine Adong Munhak, 1956–1965. *The Journal of Asian Studies*, 73(2), 327-351.

EKLER DİZİNİ

	Sayfa
EK 1: Çocuk Dergilerinde Yer Alan Değerleri İnceleme Formu Örneği.....	157
EK 2: Araştırmacı Çocuk Dergisi İzni	158
EK 3: National Geographic Kids Dergisi İzni.....	159

EK 2: Araştırmacı Çocuk Dergisi İzni

araştırmacı çocuk merkezi

Sayın Faruk Yeter,

03.07.2019

"Çocuk Dergilerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi" konulu tezinizde Araştırmacı Çocuk Dergisi 2016-2017 yıllarının kapsadığı sayılarımızdan faydalanmanız ve Araştırmacı Çocuk Dergisi ismini kullanmanız tarafımızca uygun görülmüştür.

ARAşTIRMACI ÇOCUK
MERKEZİ EĞİT. VE DAN.LTD.ŞTİ.

Dr. Derya Şahhüseyinoğlu

Araştırmacı Çocuk Merkezi | Children's Research Center Turkey
Via Flat İş Merkezi, Nergiz Sokak, 7/2 No. 21-22 Sığırdöğ 06530 Ankara / Türkiye
Tel: +90 312 219 03 19 | Faks: +90 312 219 03 21 | iletisim@ecmr.org | www.ecmr.org

EK 3: National Geographic Kids Dergisi İzni

3 Temmuz 2019

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Faruk Yeter'e ait Yüksek Lisans Tezi içerisinde "National Geographic Kids" dergisinin tam adının kullanılmasında kurumumuzca sakınca görülmemiştir.

Pınar DENİZER
NATIONAL GEOGRAPHIC KIDS
Genel Yayın Yönetmeni